

ОЛЬГА КУЗЬМЕНКО

Група
СКРЯБІН
та друзі по сцені

СКРЯБІК

УДК 784
ББК 85.314.2
К89

Ольга Кузьменко

К89 Група Скрябін та друзі по сцені [Текст] / автор і упорядник Ольга Кузьменко. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. — 192 с.

ISBN 978-617-679-299-4

Група Андрія Кузьменка «Скрябін» засвітилася свого часу яскравою зіркою на українському музичному просторі, пройшовши шлях від синті-попу, постпанку і техно до неоромантики та популярного року. Склад групи змінювався, єдиним постійним учасником колективу від часу його заснування і до своєї смерті залишився Кузьма Скрябін — гуру та натхненник групи, талановитий композитор і співак, шоумен і ведучий.

У книзі зібрано світлі спогади мами Андрія Кузьменка — Ольги Михайлівни, та друзів по сцені про історію створення групи «Скрябін» і творчий шлях Кузьми-сина, Кузьми-друга, Кузьми-музиканта, який за життя став культовим виконавцем, а тексти його пісень нині цитують і називають пророчими.

УДК 784
ББК 85.314.2

Ольга Кузьменко © текст,
упорядкування, 2016
Видавництво Старого Лева © 2016

ISBN 978-617-679-299-4

Усі права застережено

ОЛЬГА КУЗЬМЕНКО

Група
СКРЯБІН
та друзі по сцені

Видавництво Старого Лева
Львів – 2016

*Мої книжки — то не є книжки, то є «льогкое чтіво».
Їх буде дві, максимум, може, три. Ще колись
про групу «Скрябін», про гастролі напишу...*

Кузьма Скрябін, уривок з інтерв'ю,
програма «Портрети» з Сергієм Дорофєєвим,
5 канал, 12.05.2012 р.

РАННІЙ «СКРЯБІН»

8

Група СКРЯБІН та друзі по сцені

Свою розповідь про дітище мого сина Андрія Кузьменка – групу «Скрябін» – я розпочну історією про її створення. 30 травня 1989 року – офіційна дата, яку називав Андрійко, і вона пов'язана з виходом кліпу на пісню «Чуєш біль?», який відзняв Володимир Зайковський в Новояворівську.

Андрій займався музичною самоосвітою весь свій вільний час, сидючи з хлопцями на даху 9-поверхівки. Він налаштував радіо на польську хвилю і поринав у світ музики, неосяжної, як океан. На початку 80-х він почув шотландський гурт The Exploited і назавжди закохався в панк-рок. А британські гурти Depeche Mode і The Cure відкрили перед ним світ new romantic. Пізніше раннього «Скрябіна» будуть порівнювати з Depeche Mode і називати першими українськими неоромантиками. Складний внутрішній світ Андрія породжував незрозумілі для широкого загалу тексти і музику – її розуміли фанати, які жили з ним на одній хвилі. А далі ще була 2-річна служба в армії, в госпіталі Калініна, навчання у медичних університетах Петрозаводська та Львова. Але музика весь час була присутня в його житті. Вона займала щораз більше місця, дуже серйозно витісняючи все інше.

Разом з Лесиком Турком та іншими однодумцями хлопці мали можливість займатися музикою у новояворівській студії Палацу культури «Кристал», тому що тато Лесика – Мирослав Турко – був керівником гуртка естрадної музики і дозволяв їм займатися у своїй студії. Цей

факт зробив Андрій з Лесиком побратимами на все життя. Значно пізніше Андрій допоміг Лесикові у створенні гурту Dzidzio і також написав для них декілька пісень. Але це все було згодом, 2009 року, коли він вже був Кузьмою Скрябіним і за плечима мав 20 років шаленої праці.

Під час навчання у Львові, Андрій з групою записує на «Студії Лева» альбоми «Мова риб» та частину «Технофайту».

А 1991 року Андрій їде на «Червону руту» до Запоріжжя, де виступає під іменем Андрій Кіл і займає третє місце. Ми з ним домовилися, якщо буде призове місце на фестивалі, то матиме право серйозно займатися музикою. Але для цього треба було їхати в Київ, пробивати стіну чолом, іншої дороги не було. Світлана, з якою вони на той час одружилися, теж підтримувала його музичні захоплення і переїзд до Києва, бо тільки там можна було зреалізувати себе в новому амплуа. Дорога була

терниста і незвідана. Група повинна була мати назву. І майже жартома, за відсутності Сашка Скрябіна, який від початку був палким прихильником групи (не брав участі у створенні музики, займався звукозаписом), групу жартома назвали його прізвищем – «Скрябін» (це було в липні 1989 р.). Вважалося, що Скрябін приносить музикантам удачу на концертах, на які він скрізь з ними їздив.

До Києва вони поїхали з львів'янином Тарасом Гавриляком – Тері, який був великим прихильником творчості «Скрябіна». Він мав певність, що група обов'язково себе проявить. Позичивши доволі велику суму у своїх батьків, Тері поїхав із групою «Скрябін» до Києва восени 1994 року. Отож Андрій, прихопивши з собою Шуру, бо Ростик на той час був у Москві, їдуть до Києва. Там вони на той час не знали нікого, а Тері знав небагатьох.

Я попросила Тараса Гавриляка розповісти про початки існування групи «Скрябін». Адже коли колектив ставав на ноги, в Києві починали Кузьма, Шура і Тері, у той час Ростислав Домішевський перебував у Москві на заробітках. Тож пропоную до цієї книги спогади Тараса Гавриляка – Тері, написані у тій хронології, як все й було насправді.

ТАРАС ГАВРИЛЯК, телевізійний продюсер

Перша розмова з Андрієм на тему мого менеджменту в групі відбулася в липні 1992 року. На той час він із Шурою записали на студії-агентстві «Ростислав-шоу» три пісні: «Не вмирай», «Сам» і «In your eyes». У цей період я працював редактором музичних програм (так було записано в трудовій) на «Ростислав-шоу» і зовсім трохи – директором групи «Мертвий півень». Наприкінці 1992-го «Ростислав-шоу» закрилось.

Час від часу ми поверталися до тієї розмови. Особливо, коли їхали на «Победі» в Берлін і коли я приїжджав до Новояворівська.

У вересні 1993-го ми поїхали в Трускавець, щоб виступити на фестивалі «Марія», там і відбулась епохальна зустріч з Хайко із групи «Камуфляж», який подарув «гору плит» і клавішні Кузьмі! Саме там ми перемовилися, що серйозніше подумаємо про спільні плани.

Ми все ніяк не могли зустрітись, аж я «зловив» якомсь Андрія на парах в медінституті. Він мене навіть посадив у стоматологічне крісло, бо йому треба було пацієнта для практики. Але раптом його викликали до завкафедри і так він знову пропав.

Кожен має право на свою думку. Я її маю, ти її маєш. Але осуджувати когось за те, що він інакшої думки — не можна. Тому варто робити речі достойні, які б переконували людей в тому, що їх автор — людина, варта наслідування.

Андрій Кузьменко

Коли ми вже зустрілися знову (десь пару тижнів минуло), він сказав, що підписав контракт зі «Студією Лева». На рік.

У листопаді 1993-го я поїхав на місяць до Франції, до бабці, ніби в гості, правда, якби знайшов варіант із роботою, то б залишився. Повернувся в Україну в грудні. Два тижні був у депресії від поїздки, навіть не виходив із хати. Тоді, я так думаю, вирішив, що треба щось робити, а не «радіо слухати». Після Нового 1994 року ми стали частіше обговорювати з Кузьмою варіанти для розвитку групи.

У квітні Кузьма нарешті розірвав контракт зі «Студією Лева», і з травня я вже був менеджером групи «Скрябін». У червні 1994-го поїхав до Києва, а через тиждень знайшов спонсора. Вже в липні я, Андрій і Шура вирушили до Києва на студію звукозапису.

Три дні ми намагалися щось робити на студії «Поліс». Скерував нас туди Віталій Клімов, в якого ми якийсь час жили. Але швидко зрозуміли, що там нічого не вийде.

Тоді я й зателефонував Юрі Нікітіну, бо знав його завдяки «Ростислав-шоу» (Іра Білик і група «Цей дощ надовго» мали контракт з агентством). Ми домовилися, що можемо записуватись на їхній студії 7 ночей: від 9-ї вечора до 9-ї ранку (в нічну пору, бо грошей було замало). Так було записано альбом «Птахи». Записали швидко, але «зводили» і «підганяли» досить довго. Я залишився в Києві і почав якось це все «просувати».

Кузьма з Шурою переїхали вже на постійно до Києва в березні 1995-го.

Був також період співпраці з студією «Новий простір». Наробили там багато реміксів на «Птахи», а також там народилась частина робочого матеріалу, який потім перетворився на пісні, що увійшли до альбому «Казки», наприклад, «До смерті і довше», «Нікому то не треба».

У червні вийшли касетні «Птахи». Пам'ятаю, дуже довго «відмічали», святкували. Мені стало легше, бо вже було що показувати на радіо і телебаченні. Дизайн альбомів «Птахи», «Казки» і «Мова риб» я робив сам. Не знаю чому, але Кузьма казав, щоб я сам придумував, що має бути на обкладинці, бо я ніби відчуваю, про що йде мова. Він одразу погодився на дизайн усіх тих трьох обкладинок.

У липні 95-го група «Скрябін» вперше виступила на «Таврійських Іграх», а в жовтні вже вирушила в тур Україною з Ірою Білик. Загалом мали 25 концертів. Юрій Нікітін почав нам пропонувати новий контракт.

У листопаді я домовився з студією звукозапису «Караван CD», яка випустила компакт-диск «Птахи», що несподівано принесу готові компакт-диски під час телеінтерв'ю Кузьми і Шури для однієї музпрограми. Кузьма з Шурою були в шоці. Пам'ятаю, що в Кузьми руки трусилися годину, доки він роздивлявся...

А в грудні підписали контракт із «Продюсерським агентством “Нова”».

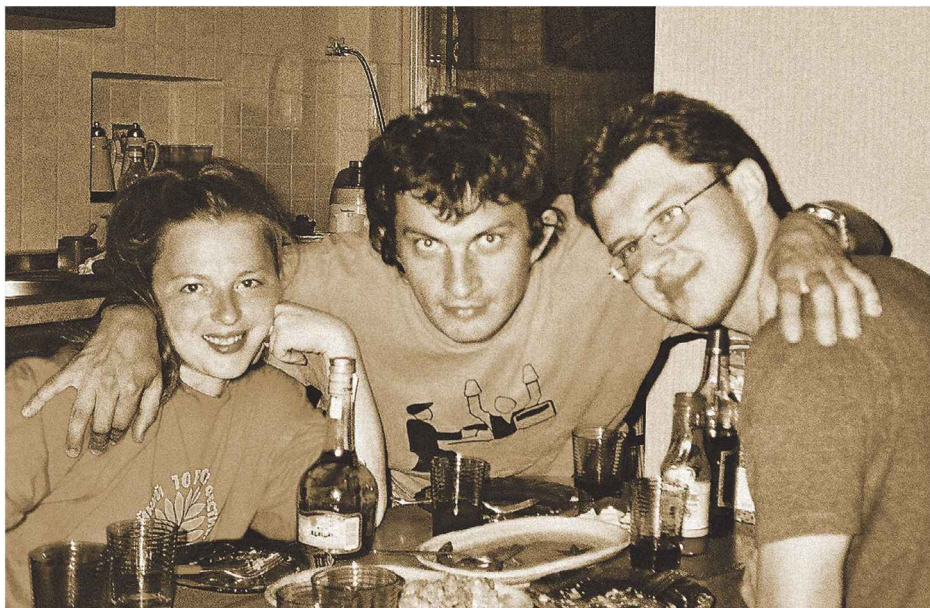
Роботу над «Казками» завершили у липні 1996 року – їх дуже довго «зводили», але дуже швидко випустили на касетах – на них вже чекали. Трохи згодом видали альбом «Мова риби». Популярність зростала, концерти і виступи на ТБ збільшувались. За цей рік було 54 виступи (згідно моїх записів): 15 ефірів, решта – платні.

Попередній контракт з агентством «Нова» завершувався в грудні, прийшов час його продовжувати. Але я вже на той момент був упевнений, що це не той шлях, який підходить групі. Перед тим мав перемовини з «Таврійськими Іграми» і «КМ Студією». В обох випадках пропонували кращі умови та перспективи. Коли я вперше розповів Кузьмі, що, на мою

думку, вартує йти на «Таврійські Ігри», ми так сперечалися, що навіть посварилися. Якщо коротко, то Кузьма був проти. Основні аргументи були «шо ми тут ще ніхто, в Києві», «нам перекриють кисень, якщо ми підем», «грошей і так ледве вистачає», «стрьомно» і таке подібне. Пам'ятаю, я щось вперся. Навіть не пам'ятаю, чого так сильно. Може, думав, що у схемі з «Новою», яка на той час була доволі впливова, я вже не буду такий потрібний.

Приблизно у вересні почув від Шури, що Ростик думає переїжджати з Москви до Києва. Кузьма мовчав. Після того мені якось усі пазли зійшлися. Я зрозумів, що все вже придумали без мене. Знаючи, що відбувається, Клімов запропонував йти до нього в «Табулу Расу». Директором. Виходило так, що там я би мав більше роботи і повноважень, ніж у «Скрябіні» на той момент. Але ми «протягнули» ще місяці два-три. За моїми

Зліва направо: Світлана та Андрій Кузьменки, Тарас Гавриляк

записами, останній концерт, куди ми ще їздили разом, відбувся 19 листопада 1996 року в Сумах.

Якогось дня Кузьма приїхав до мене на квартиру на Оболоні. Було смішно, бо приніс пачку плакатів «Скрябіна», які ми надрукували недавно. Кузьма дуже хвилювався. Я одразу зрозумів, чого він прийшов. Кузьма сказав: «Ну шо, Тері, шось в нас нічо не клеїться. Давай, будемо розходитись». Я відповів: «Ну якщо не клеїться, то давай». І він дуже швидко пішов. То був листопад 1996-го. Я купив пляшку «Каберне», випив залпом і ліг спати.

Наступного дня я зателефонував Клімову і можна вважати, що того ж дня я став директором групи «Табула Раса». Згодом звісно дізнався, що Домішевський вже в Києві, і вони продовжили контракт з «Новою». Десь через півроку мені розповіли, що контракт вони вже розірвали і перейшли на «Таврійські Ігри».

Повертаючись до своєї розповіді про групу мого сина, мушу хіба додати, що так, на жаль, завершилися ділові відносини Тараса Гавриляка з групою «Скрябін». Як згадує дружина Андрія – Світлана, коли вже було дуже важко працювати, Андрій пробував десь зо три рази кинути все і повернутися додому. Але вона з Тарасом вмовили його залишитися. І згодом Андрійко лише дякував їм за підтримку.

Якби із групою «Скрябін» залишився Тарас Гавриляк, який зумів грамотно вибудувати відносини з «Нова», який і затіяв фактично цей переїзд, то доля групи була би зовсім інша, легша. Тому дорога групи «Скрябін» була такою тернистою і довгою, бо знову починалася з нуля. Світлана згадує про це ще так: «Андрій дуже неохоче, з тяжким серцем, згадував про Тараса. Йому було ніяково, що він зробив цю заміну на Домішевського».

Уже «Казки» ніхто не розкручував, альбом продавався погано, бо не було грамотної реклами та фахових перемовин.

«Та, ми студійні музиканти», – казав Шура. Це хто такі «студійні музиканти»? Що за визначення? Музиканти, які працюють в студії, ті ж і грають на сцені, так як, наприклад, другий склад «Скрябіна». Гавриляк перейшов до «Табули Раси», а далі вибудував прекрасну кар'єру на телебаченні. І ніхто від нього ніколи не чув про розрив із групою «Скрябін». Аж тепер, через роки, я все ж попросила його розповісти про те, як було насправді.

Після відходу Тері зі «Скрябіна», Андрій все більше перебирав на себе функції ще й менеджера. 1999 року вони їдуть на гастролі в Канаду, де було все ніби, як завжди. Але життя вимагало змінити відношення до роботи.

Шоу-біз – йшов-біг-драпався нігтями – і то був рух вперед. Вже на той час фактично неможливо було грати «під мінус», на сцену виходили «живі» музиканти, а нашим вчитися грати було вже пізно. Постало питання розпустити старий склад і змінити формат – на сцені мала звучати «жива музика».

Я завжди думала, якщо в Києві не складеться, Андрій повернеться додому і буде працювати стоматологом. Але час минав, Кузьма шалено працював за трьох. На новий 1995-й рік на УТ-1 показали пісню «Птахи» – і «Скрябін» голосно заявив про себе.

Група «Скрябін» почала своє існування в столиці без спонсорів, без серйозних грошей: «...павутина зйомних квартир і дві душі, пробиті сотнями дір, так страшно...». Жодного слова жалю, що важко, жодного прохання про допомогу. А це – життя, де без інструментів, без машини і без студії – ти є ніхто. Тоді ми з татом намагаємося, назбиравши потрохи грошей в Польщі, як й інші вчителі, лікарі та інженери того часу, аби додати до студії, до машини, до купівлі

невеличкої частини будинку. І завжди він брав ті гроші лише тому, що ми самі давали. Андрій знав, як важко було зібрати кошти в ті перехідні часи. Сам таксував... Але не сказав нам ні слова про те, що хоче повернутися.

У липні «Скрябіна» вперше запросили на «Таврійські Ігри». Наприкінці 1996-го року «Казки» було записано на студії «Нова». Це було щось несподіване, в тих «Казках» були нові пісні: «До смерті і довше», «Руки-медузи», «Загублений рай», «Там, де мене лишили», «Коралі», «Годинник». До речі, пісня «Втікай, бо скоро буде війна» мала назву «Годинник» через картину Сальвадора Далі «Війна», на якій намальовано годинник. Компанія «НАК» отримала матеріал для тиражування двох альбомів: «Казки» та «Мова риб», у новій обкладинці.

9 травня 1997 року відбувся важливий історичний момент – групу «Скрябін» запросили на «Червону руту» у якості гостей, до Харкова. Місто вітало групу оваціями. Тоді ж було знято кліп на пісню «Танець пінгвіна» з режисером Віктором Приходьком, а прем'єру репрезентували театральною версією кліпу на «Казки».

Восени сталася ще одна важлива подія для самих скрябінів та їхніх фанів. Директор «Радіо Столиця» Роман Кальмук запропонував Андрієві та Ростіку стати ведучими програми «Клітка», в якій можна було презентувати музику, яка їм подобалася. Вони не забували і про свої музичні новинки. Програма проіснувала понад рік.

Тепер попереду був компакт-диск, про випуск якого потрібно було піклуватися «Таврійським Іграм», бо вони взяли на себе деякі продюсерські функції щодо групи «Скрябін». Літо 1998-го року було абсолютно ненормальним в житті «Скрябіна», окрім участі у двох великих акціях «Таврійських Ігор». Групу ніде не показували, розкрутка «Танцю пінгвіна» не відбувалася.

Жахлива стагнація тривала до середини осені. На «Таврійських Іграх» «Скрябін» виступав на 3-й день фестивалю – день рок-музики. Після того виступу група зникла і з'явилася аж наприкінці вересня, за презентувавши пісні з альбому «Хробак»: «Я твій пасажир», «Мій власний космос» і «Театр».

Напевне повинен минути час, щоб подивитися на те все збоку, зрозуміти себе, публіку, осмислити все. Це фактично була не група, це був дует «Кузьма і Шура». Андрій призначає директором Домішевського, який повинен був займатися концертами та розкруткою. Думаю, він не мав досвіду до провадження таких справ, адже менеджмент шоу-бізу – це серйозно.

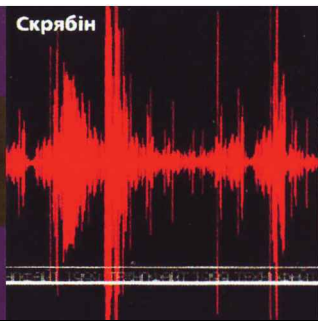
Група «Скрябін» живе 10 років. Були піднесення, були занепади, був тяжкий труд, і стало зрозуміло, що потрібно змінювати формат. Життя вимагало не рафінованих чи незрозумілих текстів, а наближеніших до загалу. Андрієві треба було годувати власну сім'ю. Він зрозумів, що шлях, яким іде, приведе лише до винайманих квартир, до безгрошів'я... І він починає діяти. Треба було або серйозно займатися музикою всім, або залишати ту справу, бо грати на сцені було нікому.

Отож за перші 10 років існування група «Скрябін» записала такі альбоми:

«Чуєш біль» (1989), «Мова риб» (1992), «Технофайт: неопублікований» (1993), «Птахи» (1995), «Казки» (1998), «Хробак» (1999), «Еутерпа» (1999), «Технофайт» (1999), «Модна країна» (2000).

Після випуску альбому «Стриптиз» у групі врешті починають змінювати склад. Я ще тоді сказала, що треба працювати, а не гратися в богему. Шуру з часом підхопила «Друга Ріка» і, я думаю, що там треба було дотримуватися їхніх правил. Розрив був тривалим і важким. Розійшлися.

Поступово сформувався новий склад групи «Скрябін». Андрійко вже не обирав друзів-музикантів, а – музикантів-професіоналів.

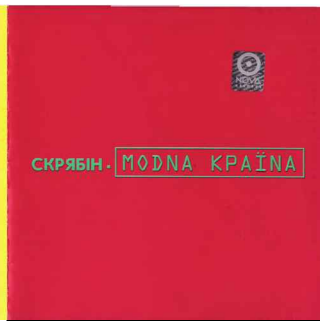
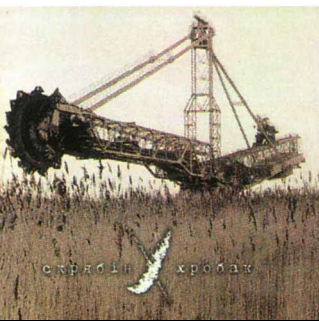

Величезна енергія Андрія і його здатність працювати добами створила цього раннього «Скрябіна», де його запал і його переконання, його творчий багаж вивільнялися у праці. Він ніколи не звертав з дороги, яку вибрав. Він аналізував свої помилки, але писав і писав пісні, ніби сипав з рукава.

Сьогодні ми називаємо творчість того періоду – від 1989 до 2003-го – ранній «Скрябін». Теперішня молодь, яка вже має зв'язок через інтернет із цілим світом, а значить, має доступ до музики цілої планети, вже після Андрійкової смерті раптом починає вслухатися в оті складні тексти. Ті тексти були написані під впливом західної музики, а він писав багато текстів англійською, бо знав мову досконало.

На жодній дискотеці ти не почуєш пісню українською мовою. Може, хіба на Заході. На радіо крутять тоді, як всі сплять. Парадокс і ганебна ситуація. Тому молоді люди шукають собі кумира не в своїй країні. А то для нас вже гайка. Української мови має бути повно. Тоді її захочеться вивчити. Я вивчив польську мову і її мені ніхто не нав'язував. Я просто захотів вивчити і знати, про що співається в текстах тих кльових пісень. Я знаю її без акценту. А в нас така ідіотська політика, що мову нав'язують. І в тих людей, які нею не розмовляють, вона викликає, як мінімум, дискомфорт.

Андрій Кузьменко

Я думаю, що ця музика в стилі синті-поп, нюу вейв, техно, постпанк, яка незаслужено загублена, знайде сьогодні свою дорогу на сцену. Особливо тепер, коли її починають розуміти. І цей процес вже почався. На жаль, без мого сина, який вже ніколи нічого не напише. Тому тепер група «Скрябін» має місію донести до людей все, що загублено в період нерозуміння. Андрій написав понад 300 пісень, а ми знаємо лише невеличку частинку... Отже, дай нам, Боже, сили і здоров'я витягнути цей багаж і не дати йому згинув під пилом часу.

Що ж до десятого студійного альбому «Еутерпа», то він був іншим, неочікуваним на той час. Це був жанр етно-фольку, який тоді майже ніким не писався, бо цей матеріал був неформатом. Еутерпою звали одну з 9-ти муз, покровительку ліричної поезії, винахідницю флейти. Її іменем Андрій й назвав альбом, який вийшов 1998 року. Вокал до альбому «Еутерпа» було записано на студії «Таврійських Ігор». Я була присутня під час запису, бо це фактично готувалося з мого фольклорного матеріалу, для мене.

Я свого часу записувала автентичний фольклор у поїздах Яворівщиною, а це дуже самотня територія України, що на кордоні з Польщею. Там були такі закутки, де зберігалися прадавні пісні, дуже мало текстово і мелодійно змінені. Весільні ладканки, якими я захопилася, були просто неймовірні. Їх неможливо було записати нотами, тому що виконували їх характерною манерою співу – плачкою, яку можна передати лише з уст в уста. Андрійко записав на студії вокалісток моєї фолькової групи з яворівськими ладканками, на згадку про мою музичну діяльність. Існував цей запис акапельно, без інструментального супроводу. Але вже на студії «Таврійських Ігор» було записано «Еутерпу» в такому вигляді, в якому вона існує й донині.

У серпні 1999 року «Скрябін» поїхав на гастролі до Канади, там вперше й було виконано «Еутерпу».

Коли Андрій пропонував цей альбом на радіо, йому сказали: «Неформат! Приходь через 40 років з такою музикою», і не брали нікуди. Та музика була мені для душі, для гостей, які заворожено слухали

і стишували дихання. Якщо людина слухала і з перших звуків не розмовляла під час музики, «не дихала», це було для мене великою радістю. Якщо до гостя «не доходила» ця музика з перших звуків, я вимикала і мій інтерес до цієї людини абсолютно пропадав, мені було з нею нецікаво.

«Еутерпа» – це музика наших предків, які на цій землі залишили, як співав Андрій, «слід на тисячу років»... І світ вже давно слухає етнофольк, організовує різні фестивалі, куди їдуть з усіх кінців світу різні виконавці і насолоджуються цією музикою.

Це ж як треба не любити ту землю, на якій ти живеш, виріс, зневажати її пісню, мову?! Адже тільки в повазі один до одного ми – всі такі різні – можемо існувати, жити і творити поряд, а не воювати, вбивати молодих людей, ненавидіти через мову?! Але це глибокі процеси, які регулюються державою, тому вона і зветься держава – від «держати» все по закону. Але все видно без пояснень з одного вислову: «Зі своїм неформатом приходьте через 40 років». А що, може, тоді народяться люди, які зрозуміють материнську пісню? А може, вже й не буде кому через 40 років її слухати, затаївши подих.

Людина, яка має талант, повинна мати дуже багато добра, яке потрібно віддавати разом зі своєю творчістю. Бо, не дай Боже, талант є в людини злої – вона помножить це зло у тисячу разів, і суспільство дістане монстра. Чи в музиці, чи в політиці.

Тому так важливо, створюючи якісь творчі групи, уважно дивитися, «хто під руку з тобою». Життя – складна річ, ти ніколи не можеш бути впевненим, що тобі не доведеться колись під тиском обставин звернути із вибраної тобою дороги. Але завжди треба мати мужність визнати свої помилки і відновити свої життєві пріоритети.

Вже наприкінці роботи над цією книжкою я натрапила в мережі на запис інтерв'ю Р. Домішевського на радіо Вголос FM від 5.02.2015 р. (Відкритий Вечір на Радіо Вголос FM з Андрієм Чемесом, – *рег.*). Він тоді приїхав на похорон Андрійка до Львова. Я не повірила своїм

вухам – там вперше за всі роки існування групи «Скрябін» звучала Правда. Очевидно, перед лицем смерті людина, якщо вона має совість, не може говорити неправду, бо це великий гріх.

Повний запис інтерв'ю можна переглянути за посиланням:
www.youtube.com/watch?v=1Gf7VRyeogs

«...Він був зіркою школи, грав у панк-рок-групі, я під вікнами то все слухав. Він був моїм кумиром і людиною, яку всі знали. У нього була найяскравіша зачіска в школі, найяскравіший вигляд.

Він привіз до Новояворівська панк-рок і фактично ввів мене у той світ, який називається музикою. Бо я до того був такий

тіпа “очкарик”, тільки без окулярів. Зір у мене був добрий, я читав книжки і був такою спокійною, виваженою дитиною. Правда, ходив на скрипку в музичній школі. Це все, що поєднувало мене з музикою. Слухав Аллу Пугачову... Те все, що грало з телевізора. Музику я любив, але вона була така... З музикою, яку можна назвати музикою цікавою, мене познайомив власне Кузьма.

Я не пам'ятаю, як ми зустрілися, знаєш, як всі в одній школі: “привіт-привіт”... Андрій був на три роки старший за мене, Шура – на три роки молодший, а Саша Скрябін – на три роки старший за Кузьму.

Є в польського гурту Perfect альбом, то вже для старших трохи слухачів... у створенні якого брало участь багато різних музикантів. У нас на той час в Новояворівську так само існувало кілька колективів, які в різних місцях грали музику. В одному приміщенні була група, яка називалась “Наша кантора”, в іншому місці грав Андрій зі своїми грузями, їхня група називалась “Асоціація джентльменів”. Була ще група “Слоїки”, такі хардрокери. Тобто Новояворівськ жив таким досить багатим музичним життям і виникла ідея: а давайте, ми так само зробимо такий альбом, коли запишемо його всі разом. І назвемо його, наприклад, “Нема часу”. В принципі, у нас всіх нема часу... Була титульна пісня “Нема часу”. І всі в тому компіювалися... створюючи, записуючи пісні.

В один момент хтось не прийшов по тому складу, який мав прийти, і ми вирішили, що без тої людини заграємо якусь пісню. Так народилася ще одна назва в цій компіляції – “Скрябін”. Тоді ще так не називалося, але виникла пісня... Вона, здається, називалася “Одинокий в'язень”, її ми почали робити у тому складі: Кузьма, Ігор Яцишин (покійний нині), він грав на барабанах, і Саша Скрябін – він протирав “головки”.

Потім була “Чуєш біль”. Таким чином все почалося.

Пізніше виникла ідея зафіксувати все на відео. У нас в Палаці культури “Кристал” була типу кіностудія, де Володимир

Зайковський творив своє так зване паралельне кіно. Я пішов до нього і попросив: “А давайте, ми зафіксуємо все, бо ми такі класні пацани... а може, ви прийдете і щось познімаєте”. Він прийшов, подивився, йому сподобалося і сказав, що давайте, я не просто хроніку візніму, а придумаю музичний відеофільм.

Це був 1988 рік. Він назнімав стільки матеріалу... Ми йому дали послухати композицію “Чуєш біль”, і він сказав, що то класна тема, що тут глибоко і можна стільки всього... А він любив усякі там заповільнені кадри, дим, хтось кудись падає... Врешті показав те, що візняв, але, каже, тут реально матеріалу на 12 хвилин, не маю що різати, так що виговжуйте композицію. І Кузьма ще мусив дописати якісь слова. У той час всі тексти і музику писав Кузьма. Весь альбом “Чуєш біль” – це були його музика і слова.

...

Потім вже був етап, коли з нами підписали договір “Ростислав-шоу”. Нам дали інструменти і це був інший етап. Тоді ми почали створювати іншу програму, за допомогою електронних інструментів...

...Тоді вже почалася колективна творчість, коли я доєднався до створення тих пісень...

...Я був в армії, коли хлопці поїхали до Львова на “Вивих” без мене... А виступ Андрія на “Червоній руті” 91-го я теж слухав на полігоні. Він виступав тоді як Андрій Кіл.

...Знаєш, Андрій це ж такий типу генератор, причому цієї енергії він нагенерував стільки, що якби українці знайшли, де та розетка, то Україна могла би жити без електростанції років 10...

...

Диск “Птахи”. Там була цікава історія, бо з помилкою було надруковано на звороті – “Вироблено в Німеччині”. Диск був дуже якісним, його зробив Тері – перший менеджер групи “Скрябін”. Тарас Гавриляк дуже багато зробив для того, щоб група “Скрябін” стала тою групою “Скрябін”, якою вона стала.

“Птахи” – це відлік масової популярності. Ну, бо Тері зробив кілька правильних кроків у свій час.

Після “Птахів” був альбом “Казки” – двоальбомний. Туди увійшло дуже багато матеріалів, які було записано в період 1991–92 років...

До “Птахів” ми давали концерти по військових частинах, сільських клубах... А після... були якісь “солянки”... Сольні концерти виходили слабо, тому що концерти – це менеджмент, це складна бізнес-історія, яка в нас ніколи не вдавалася.

...Кузьма, коли прийняв рішення 2002 року, – він став ідеальним продюсером і керівником свого проекту. До того часу він постійно шукав якихось людей, на яких він хотів перекласти це. В тому числі він чомусь думав, що я є якимось гіпердиректором, думав, що я зможу організувати йому цю роботу. А тоді, коли все ж таки прийняв рішення і зробив цей другий етап існування своєї групи, все стало плюс-мінус на ноги, так, як йому мріялося і хотілося. І він побудував, зробив те, що хотів... Своє море він переплив.

...Був концерт в Тернополі, мабуть, 97-го року, – повний зал і нас не відпускали зі сцени. Я пам’ятаю, чомусь Кузьма після того концерту сказав: “Ти знаєш, Ростік, мені здається, що це, мабуть, останній раз в нас такий класний концерт”. Після того були перельоти, на День Незалежності ми виступали у Львові, а потім сідали в літак до Києва. А там Богоцький тягнув час, щоб ми встигли на Майдан Незалежності... Але це не були комерційні концерти, це були концерти-“солянки”, збірники. А з комерційними завжди в нас були складнощі...

Альбом “Хробак” народжувався вже у дуже складних умовах. Андрія не влаштовувало, як розвивається група, як виглядають наші фінанси, як виглядають наші стосунки. І воно вже все було таке... Альбоми “Хробак”, “Могна країна” – всерівно все було занадто таке авангардне, як сказав на прес-конференції один журналіст про альбом “Хробак”: “Якесь у вас таке названіє –

несьєдобноє”. На що Андрій сказав у своїй манері: “Не вафлі випускаємо”.

Але по факту воно усе було авангардним, неформатним. Воно було популярним серед тої інтелектуальної маси, яка тепер робить майдани і яка тепер будує нову країну. Але на концерти ходить не тисяча, а десятки тисяч людей, і це складна бізнес-машина, складний бізнес-процес. У нас того не було.

...

Андрій був надзвичайно невибагливою людиною, яка сприймає все, що знаходиться в зоні справедливості і зоні якогось такого розуму. Надзвичайно не любив, коли щось було нерозумно, безалаберно. Коли ми їздили на концерти, мобільних телефонів ще не було. Ми жили хоч і не далеко, але на виступи їздили на його автомобілі. Він дзвонить на стаціонарний номер і каже: “Пацани, виходьте, я через 10 хвилин буду під під'їздом”.

Ну, знаєте, як то – вийти на концерт, на п'ять хвилин запізнюєшся, ну кожен раз. І він кожен раз дуже нервувався. Бо був такою людиною – вже як сказано, то так має бути... Я не розумію, як він вставав з ліжка... Бо прокидався в шостій, хоча міг лягти в третій ночі. У нього було таке розуміння, що треба зробити все, що треба зробити. І це, власне, й стало причиною, чому ми розійшлися. Якщо говорити комп'ютерною аналогією, то оперативна пам'ять його комп'ютера була настільки великою, що наші ігрові приставки не встигали, не могли його наздогнати...».

«Я не тримаю зла»

(слова та музика — Андрій Кузьменко)

*А знаєш, про мене різне говорять люди,
Бо люди різні, як й різне чули,
А що не чули, то добрехали,
Коли завидно стало.*

*Часом одні кричали, що я продався,
А другі — «Ти — молодець, не здався!»
І на чиєму тут боці правда,
Хто би нам всім сказав би?!*

*Я не тримаю зла зовсім ні на кого,
Жити кайфово так, я дякую Богу.
Я не тримаю зла зовсім ні на кого,
Жити кайфово так, я дякую Богу.*

*А знаєш, злі язики в чатах, в інтернеті
Про мене кажуть, що я недалекий,
А інші чують ту силу слова,
І кажуть, що допомогло їм.*

*Шкода тих, що плюють, замість цілуватись,
Тих, що клянуть, замість усміхатись,
І часом хочеться їх послати,
А краще заспівати.*

*Я не тримаю зла зовсім ні на кого,
Жити кайфово так, я дякую Богу.
Я не тримаю зла зовсім ні на кого,
Жити кайфово так, я дякую Богу.*

НОВИЙ «СКРЯБІН»

28

Група СКРЯБІН та друзі по сцені

Час і життя вимагали свого, потрібна була група музикантів, які б змогли передавати складні емоції лідера, його почуття; Андрієві пісні вимагали нового підходу в аранжуванні. Відбувався складний відбір музикантів – одні відходили, інші приходили.

Про всі зміни в групі «Скрябін» писати не буду, бо це був період пошуку однодумців, відданих музикантів, які б розуміли, що їхня робота, їхня майстерність повинні допомагати лідеру групи. Андрій на той час вже зрозумів, що відповідальність за існування групи несе лише він, а музика, написана ним, повинна бути зрозумілою не тільки відданим фанам, а й широкому загалу.

2002–2003 рр. – це перехідний період, у цей час виходить «Натура» – переломний альбом, записаний вже з новими музикантами, але то ще не був остаточний склад групи «Скрябін». Найвідомішою піснею альбому стала пісня «Мовчати», яку записали в дуеті з Ірою Білик, а кліп відзняв Віктор Придувалов.

Дружина Кузьми, Світлана, коли згадує історію написання пісні «Мовчати», розповідає, що тема мовчання була присутня в їхньому особистому житті – не було голосних вияснень, якихось скандалів. Натомість обоє промовчували свої емоції. Коли образи минали, можна було сісти і обговорити проблему. От якраз під час такої мовчанки, посеред ночі, в спальні, Андрій сів і написав слова до пісні. А зранку прочитав Світлані. Як згодом розказував Кузьма, це була перша і остання пісня, слова до якої йому наснилися.

Після виходу альбому «Натура» остаточно сформувався новий склад групи «Скрябін», яку ми всі знаємо і яка незмінно проіснувала 12 років. Про них я й хочу розповісти далі.

До нового складу групи «Скрябін» увійшли:

Олексій Зволінський – гітара.

Константин Глітін – бас-гітара.

Константин Сухонос – клавішні.

Вадим Колісниченко – ударні.

Ольга Лізгунова – бек-вокал.

Юрій Лисяк – технічне забезпечення сцени.

Олександр Садовець – звукорежисер.

Це один організм, один «інструмент», який підпорядковувався одному «диригентові» – Кузьмі. А він продовжує писати свої пісні, працює

вдома на власній студії, а також у студії звукозапису «На Хаті Рекордз» Олександра Садовця. Тут не потрібно розповідати про дисципліну чи техніку гри, у новому складі групи – професіонали, яких об'єднує одна мета – йти вперед і захоплювати слухачів музикою. У кожному виступі викладаються так, ніби роблять це один-єдиний раз – найкраще.

Група «Скрябін» вирушила в гастрольне турне тривалістю 12 років, проїхавши по Україні сотні тисяч кілометрів, виступали і на великих сценах, не відмовлялися і від малих міст, де, можливо, їх приймали ще радісніше. Виступали на величезних фестивалях в Україні, Польщі, США. Концерти групи «Скрябін» – це завжди був феєрверк, де органічно звучали «Спи собі сама» і «Хлопці-олігархи», «Старі фотографії» і «Маршрутка», «Мовчати» і «Шампанські очі»...

Я ніколи не чула від Андрійка, щоб він нарікав на хлопців із групи. Він розказував мені: «Та ми вже так звиклися між собою, ніхто нікого не дратує. Нам вже скучно один без одного. Ми ж усі існуємо в такому тісному просторі: сцена, готель, автобус. Ми вже знаємо запах майки один одного після концерту». Йому було комфортно з ними всіма.

Любов – це стан, коли ти не розумієш, чому.

Андрій Кузьменко

Коли група приїжджала до Львова, Андрійко спокійно заїжджав додому і був майже до початку концерту з нами – батьками, а Льоша Зволінський організовував саунд-чек, хлопці виставляли звук і робили ще тисячу справ для живого звуку на концерті. Кожен мав свої функції, всі працювали до виступу спокійно, чітко, а на сцені, ввечері – потужно. Ніхто не здогадувався, що усі перед тим проїхали сотні кілометрів і на відпочинок їм відведено час після виступу.

Я завжди дивувалася їхній працездатності, бо насамперед вони профі, які знають свою справу. Це чоловіки, які, як показало життя, і в страшному горі підтримали свого лідера. Попри величезне напру-

ження, яке вони пережили, зробили все необхідне там, біля страшної Лозуватки, і привезли мого синочка додому, до Києва. Я вдячна їм за все, за ті роки, які Андрійко працював з ними. Він розказував мені: «Мені зараз настільки добре працювати, я не маю ніякого клопоту з пацанами, вони все розуміють з півслова». І тільки з такими людьми можна було думати про продовження життя групи «Скрябін».

Вони блискуче відіграли з найвідомішими зірками України два величезні концерти пам'яті. Потужна музика змушувала плакати і сміятися. Люди були в такому ж стані, як і музиканти на сцені, які витирали сльози.

Відійшов у вічність Андрій і нічим неможливо зарадити. Лише продовження існування «Скрябіна» може полегшити біль, донести те, що не зіграно, заховано в альбоми, бо в них заховано цілу епоху раннього періоду музичної творчості Андрія. А ще залишаються роботи нинішнього «Скрябіна», які ми чули вибірково, зокрема, демки пісень, які не ввійшли в альбоми. Сьогодні група перебуває в пошуку солістів.

Олексій Зволінський проводить репетиції, і внутрішня дисципліна, вибудована Андрієм, тримає їх на плаву. Вони пишуть нові аранжування пісень. Льоша пробує нових солістів. З групою музикантів на сцені – Оля Лізгунова, яка незмінно працювала з Кузьмою пліч-о-пліч з 2008 року, в них з Андрієм виходили класні імпровізації.

Група «Скрябін» проїхала по Україні з концертами пам'яті, були також у США (вересень 2015): Нью-Йорку та Чикаго.

А тепер повернуся до щасливішого часу, коли небо було безхмарне, не було смуту, ні війни, і «Скрябін» працював рік у рік, випускаючи нові альбоми.

Альбоми:

«Натура» (2003).

«Альбом. 15 років» (2004).

«Танго» (2005).

«Гламур» (2006).

Студійний альбом «Про любов»

і альбом реміксів «Скрябін Мучачос» (2007).

«Моя еволюція» (2009).

«Радіо любов» (2012).

«Добряк» (2013).

«25» (2014).

Сингли:

«Мовчати» (2003).

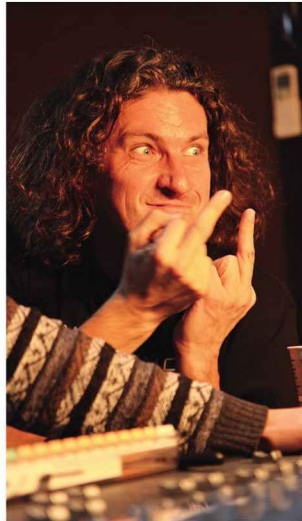
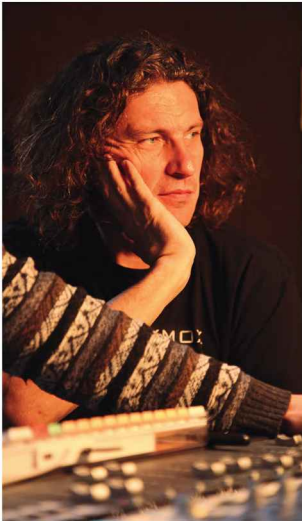
«Шкільна любов» (2006).

«Пусти мене», «Старі фотографії», «Квінти» (2010).

«Говорили і курили» (2011).

«Radio Love» (2012).

Група «Скрябін» була Андрійковим улюбленим дітищем, яке він створив і без якого неможливо було писати і співати пісні. Це було головне джерело Андрійкового музичного натхнення. Дедалі частіше з'являються пісні із соціальним підтекстом: «Кинули», «Маршрутка», «Руїна», «Люди, як кораблі». Розповідаючи мені про концерти, він казав мені таку фразу: «Я більше проповідую на концертах, ніж співаю».

Такі наболілі теми все більше закривали вихід скрябінам на столичну сцену, витісняючи до обласних центрів та клубів. Але хлопці не нарікали, мовляв, скрізь є люди, вони – однакові, просто до них треба проїхати сотні кілометрів.

Співати тільки про любов, наче в країні все нормально – не йде війна, не відбуваються майдани, після яких знову нова стагнація суспільства, – Андрійко не міг. Група сідала у свій автобус і їхала по «країні-руїні», і несла свою правду в піснях.

Музична премія «YUNA» кілька років висувала групу «Скрябін» на різні номінації, але при житті Андрій свої нагороди так і не отримав. Ну, це ніби дрібниця – якась там приватна музична премія, але коли тебе висувують, наче якусь шухлядку для чогось і тут же засувають назад, – це подібно на знущання.

Після Андрієвої смерті, коли піднялося цунамі людського визнання, вони вирішили посмертно нагородити «Скрябіна». Стоїть ця «YUNA» в Світлани у кухні, на вікні. Вона навіть не заносить її в студію Андрійка, де є різні прижиттєві нагороди, які тішили його і групу. Отже, все добре – в свій час.

Нагородою для сина і групи «Скрябін» стала 51-ша петиція до Президента, яка збрала 35 тисяч народних підписів про надання Андрійкові звання народного артиста, у цьому безумовно є заслуга групи «Скрябін». Отже, хлопцям – честь і хвала. Оця народна хвиля любові в тисячі разів вартісніша, ніж приватна «YUNA».

Сталося страшне горе – загинув Андрійчик, осиротіла сім'я, батьки, осиротіла група «Скрябін». Тоді, в повному мороці, ще на поминальному обіді я майже несвідомо сказала до Кості Сухоносова: «Костик, треба, щоб група існувала, інакше я не виживу». Розцінюю це як підказку від Андрія, бо я була напівпритомною. Це він підказував, як вижити всім у ступорі, який нас охопив. Група має вижити і грати ту музику, яку він залишив, – до якої зараз повертаються чи не всі музиканти.

Як було важко з пошуком нових виконавців, скільки було дебатів в інтернеті, але «Скрябін» вистояв цей важкий час. Усі на своїх місцях. Льоша Зволінський організовує репетиції за розкладом, вони грають

концерти, працюють над піснями раннього періоду. Їм першим належить така честь – зробити подарунок своєму «диригенту», своєму солісту, лідеру за роки спільної праці. Адже з написаних 300 пісень ми знаємо невеличку частинку, а все інше лежить в альбомах, у шухляді і чекає свого часу. Те, що лежить – випередило час і тепер треба дочекатися своєї хвили, яка вже потрохи докочується до цих пісень.

Групі «Скрябін», дай Боже, вистояти і знайти людей достойних Андрійкової музики і філософії, а також достойних працювати у вже тепер легендарній групі «Скрябін»...

1999 року в групу прийшов гітарист Олексій Зволінський – Льоша, який так і залишився правою рукою Андрія, незважаючи на всі зміни у складі групи.

У найважчий час його оптимізм і віра в те, що «Скрябін» виживе, додавали оптимізму і мені. Я набирала номер телефону Льоші і чула в трубці його незмінно бадьоре: «Альо, здрасте, Ольга Михаловна, все будет хорошо, репетиции проводим, сделаем еще то-то и то-то. Не переживайте».

Коли в серпні 2015-го вся група завершила по дорозі з фестивалю ZAXIDFEST до нас, у Брюховичі, мене ще довго не залишало відчуття полегшення, що я не залишилася сам на сам з думкою про подальшу долю групи «Скрябін».

Я вдячна хлопцям, що вони були присутні у всі важкі моменти, в цей страшний рік. Без зайвих слів, без дріб'язкових емоцій вони робили все для здійснення мого та, напевно, і Андрійкового бажання – не зникнути, не пропасти.

Перед ними стояло складне завдання – хто буде співати? До того ж ще різні зміни відбувалися і з технічним складом групи, які потрібно було вирішувати без галасу. І вони їх потрохи терпеливо вирішували. Група концертує, незважаючи на труднощі.

ОЛЕКСІЙ ЗВОЛІНСЬКИЙ,

гітарист, учасник групи «Скрябін» від 1999 року і донині.

Минув час і тепер мені стало легше відповідати на запитання. І не тому, що мені згадувати важко, — адже я мужчина, а мужчинам сентименти не до лиця. Просто на такі запитання, як: «А який анекдот Кузьми Вам подобався найбільше?» або «Розкажіть смішну історію за участі Андрія...», або «Хто для Вас був Кузьма?» — важко відповідати тільки тому, що неможливо вирвати з пам'яті лише це. Так багато Кузьми було в моєму житті. А вам розповісти анекдот?

Створюючи музику, виступаючи на сцені, гастролуючи країною, ми прожили з Андрієм пліч-о-пліч цілих 15 років. Це були дуже насичені 15 років. За цей час багато змінювало свій стан — склад колективу групи «Скрябін», звучання музики, сенсовий зміст пісень... Але дещо не змінювалося. Ще тоді, на початку тих 15-ти років, ми побачили один в одному друга, і ця дружба існувала всі ці роки в незмінному стані та була канвою для всього, що відбувалося...

Наше знайомство не було незвичайним. Ми познайомилися банально — біля готелю, в якому жили всі артисти, які того дня виступали на якомусь концерті, в якомусь місті. Але я дуже добре пам'ятаю його шкіряний бордовий піджак і кучеряву чуприну... Реальний Кузьма тоді зовсім не співпадав із моїм уявленням про нього — до того він мені уявлявся закритою, скутою людиною, а виявився абсолютно іншим. Для мене було дивовижним те, як легко він йде на контакт. Як просто і невимушено складається діалог. Досі вважаю його єдиним зі знайомих мені людей, хто так майстерно вмів привернути до себе увагу і міг безрозмірно довго цю увагу втримувати! Довкола нього вічно збирався натовп людей і ці люди незмінно перетворювалися у натовп, який рогоче!

Ще одне відкриття я зробив для себе не так давно — людей, легких на підйом, є дуже мало. Їх, можна сказати, майже не існує. Людям або боязко, або лінь робити щось не так і не так, як інші. Експериментувати, робити відкриття, просто дуркувати... Але такою людиною був Андрій, і це було так чудово! Нам з Кузьмою не було скучно. Більшість відкриттів ми здійснювали з ним разом. Разом вчилися дайвінгу, ставали на лижі також разом. Мені загалом є багато про що згадати, тільки, напевно, не про все можу розказати, бо бувало, що разом витворяли і зовсім дурниці.

Він був класним хрещеним моєму синові. Чому я закликав саме Андрія за хресного для Мартіна? Тому що для цієї ролі вибирають людей, яким ти можеш довірити найцінніше у своєму житті. Так, Кузьмі я міг довірити найскладніше — оберігати дитячу віру в добро. Я собі дуже яскраво представляв картину, що коли мій син виросте і, не дай Боже, у нього щось станеться, чим він не зможе поділитися зі мною, він звернеться про допомогу до свого хресного. І я знав, що Андрій ніколи не відмовить і навіть більше, допоможе відшукати вихід з будь-якої ситуації.

Мартін його обожнював! Можна навіть сказати, що Кузьма був (і залишається) його кумиром. 19 серпня 2014-го — у день п'ятиріччя Мартіна — у нас був концерт в «Центрумі». Дитина дуже серйозно готувалася до цієї події — тренувалася, вчила пісні... На концерт він взяв із собою свою гітару і, уявляєте, відіграв весь концерт, сидячи у глядацькій залі! Він відпрацював концерт разом з нами! Кузьма привітав його зі сцени — щастю дитини не було меж!

А ще Кузьма підтримував захоплення Мартіна музикою. Першим подарунком для похресника була іграшкова гітара. А коли він дізнався, що Мартін вирішив стати барабанщиком, то подарував йому електронні барабани, до того ж зовсім не дитячі. Тепер Мартін влаштовує вдома справжні концерти — вмикає

свій магнітофон з концертними записами «Скрябіна», налаштує світломузику і сідає за барабани...

Загибель Андрія була сильним шоком для п'ятирічної дитини. Дружина розповідала, що коли він дізнався про те, що сталося, першими його словами були: «Як, Андрія більше немає? Він вже ніколи-ніколи-ніколи не буде співати? А тато ніколи-ніколи не буде виступати?!». Він сильно плакав. А потім довго придумував, як вирішити ситуацію: «Мам, а може, зараз Андрій знову народиться, потім виросте і знову буде співати і виступати?..».

Я дуже сподіваюся, що час не витре з пам'яті Мартіна спогади про людину, яку він вважав рідною перші п'ять з половиною років свого життя. Та й швидше за все це неможливо, адже його музика, як і раніше, звучить у нашому домі, а плакат із хресним висить на стіні.

Як я опинився в «Скрябіні»? Ми «знайшли» один одного у потрібний для нас обох час. Андрій у той момент творчо змінювався. Йому почало подобатися рокове, живе звучання музики. Він тоді «запав» на концертне звучання Юлії Лорд. Завдяки цьому, власне, ми й познайомилися. Я ж у той період був готовий до будь-яких експериментів, оскільки не був фінансово залежний від своєї творчої діяльності.

Треба зізнатися, що я не був фанатом такої музики, яку виконувала група «Скрябін» на той час. Але пропозиція працювати разом передбачала спільні творчі пошуки, і мене запросили саме створювати «живу гітару», а я це вмів і любив робити. Можна сказати, що цей момент – запис альбому «Модна країна» був початком нового «Скрябіна», як вже звикли говорити.

Чи погоджуюся я з думкою, що Андрій на той момент «спопився» з метою заробляти? Ні. Він дорослішав. У нього змінювалися смаки. Він вже не був підлітком, який сидить на даху і спостерігає за божевільним світом. Адже, як мені видається, тексти «раннього» Андрія були звернені на його внутрішній

світ, на усвідомлення вічних цінностей, на розуміння себе в цьому світі. Але почали з'являтися такі пісні, як «Модна країна», «Бультер'єр», «Чорнобиль». Він розібрався з собою і почав звертати увагу на те, що відбувається довкола.

«Новий» Андрій Скрябін перестав роздумувати і почав діяти. Він почав робити те, що було йому доступно, щоби змінювати світ – він зробив свою творчість інструментом і заговорив з людьми на їхній мові. На своїй мові.

Треба не намагатися здаватися самому собі і всім іншим якимось інакшим, якщо ти претендуєш на увагу цих людей. Краще бути собою.

Андрій Кузьменко

Ні, Андрій не змінив себе, переставши створювати музику в стилі депеш, якого й далі продовжував слухати. Він змінювався сам і змінювалася музика, яку він творив...

А далі був альбом «Натура». В ньому, як мені здається, Андрій шукав відповіді на питання взаємовідносин між чоловіком та жінкою. Його ліричні пісні стали дуже життєвими і навіть з таким особливим нальотом чоловічої мудрості – «Спи собі сама», «Мовчати», «Я сховаю тебе». Тут він також починає жартувати – «Відстань», «Давай з тобою», «Дівчина кончіта». І, як згодом виявилось, саме гумор у піснях глядачі на концертах сприймали найкраще.

Загалом, альбом «Натура» – один із моїх улюблених. Саунд-продюсером був Ілля Лагутенко. Пісні «Спи собі сама» і «Вода Вогонь» повністю записали живими інструментами без участі електронних, а зводили все Ілля та Андрій на студії в Лондоні. Після випуску перших копій дисків, я поїхав до Андрія подивитися і послухати наше дітище».

Після «Натури» через фінансові розбіжності з групи йдуть барабанщик та бас-гітарист. Пам'ятаю, в якийсь момент вони почали мене доймати з одним і тим же запитанням: «Льоша, навіщо ти так стараєшся? Це ж не твоя група!». Напевно. Саме тоді я й зрозумів, що ні, це таки моя група. Я відчував відповідальність за те, що відбувалося. Мені було не все рівно, що ми робимо, як ми це робимо і до чого все це призведе. Приблизно в той час Кузьма запропонував мені взяти на себе обов'язки менеджера групи.

Отже, пішли барабанщик і бас-гітарист, а ще раніше пішов Шура. І от залишилися ми з Кузьмою... І це був весь «Скрябін» на той момент, а концертів було заплановано на кілька місяців вперед!

І от я, як ошпарений, бігав по Києві у пошуках музикантів, які зможуть з нами виступати. Так з'явився Костя Сухоносов, який тоді працював у музичному магазині та іноді виступав з «Таліта Кум». Ми навчили його користуватися семплером – новомодним на той час музичним приладом, яким в Україні на «живих» виступах користувалися одиниці. А ще Андрій купив йому клавіші.

Коли минуло трохи часу, після тривалих пошуків і зміни декількох барабанщиків, у групі залишився Вадим Колісниченко як постійний учасник колективу. Одночасно з ним прийшов і бас-гітарист Костянтин Глітін. А Олена Розумна з'явилася в групі з легкої руки Умки – Олександра Заглади, мого хорошого друга. Саша «Умка» – звукорежисер і власник студії звукозапису і репетиційної бази, яку ми колись давно будували з ним разом. Це місце, можна сказати, наша штаб-квартира – тут відбулося багато пам'ятних зустрічей і саме тут група «Скрябін» збиралась (і збирається до сьогодні) для репетицій.

До функцій «кадровика» мені довелося повернутися ще не раз, коли колектив залишила Олена Розумна. Тоді я знову зайнявся пошуком «нашої людини». Як завжди, це виявилось

завданням дуже важким до виконання. Адже коли з колективу випадає одна ланка, спершу дуже складно знайти заміну, а потім ще складніше звикнути до цього нового. Але, як казав Кузьма, незамінних людей не буває.

Тоді, після тривалих пошуків і проб, я вирішив піти коротшим шляхом... Почувши, що є дівчинка, яка добре співає і робить це замість усього колективу «Пающіє труси», я взяв у Андрія її контакти і запросив на репетицію. Спочатку все ніби виходило. Але коли Оля Лізгунова поїхала з нами на «Таврійські Ігри» – Кузьма її «зарізав»... Так, Оля тоді, схоже, зовсім

не вивчила матеріалу. Але шукати когось ще я втратив сили і попросив Кузьму дати їй ще один шанс – і в нас вийшло! Так Оля Лізгунова стала бек-вокалісткою в групі «Скрябін».

Колектив «Скрябін» – це все люди, про яких можна сказати «своя людина». І лише видимими зі сцени учасниками колективу сім'я «Скрябін» не закінчується. Нас набагато більше! Це наші сім'ї, це наші друзі, це наші фанати.

Так, «Скрябін» – це велика сім'я, яку створив Андрій і про яку турбувався. Тепер, коли не стало Кузьми, життя багатьох людей сильно змінилося. Наші життя змінилися. В них не стало його. Але є пісні і є люди, які люблять ці пісні. І є ми. Ми старатимемося не підвести ні тих, про кого піклувався Андрій, ні тих, для кого Андрій творив. Адже ми і є «Скрябін» – його «Скрябін».

ВАДИМ КОЛІСНИЧЕНКО,

барабанщик, учасник групи «Скрябін» з 2014 року

Я прийшов у групу «Скрябін» 2014 року... Яюсь телефонує мій друг і товариш Костік Глітін, і каже, мовляв, його знайомий, і його теж звать Костік, грає з Кузьмою в «Скрябіні», і що їм потрібен барабанщик. І чи не хотів би я «попробуватися»... Я відповів на це: «Звичайно!» Так я познайомився з Костіком Сухоносим!

У нього було завдання підготувати музиканта, тобто мене, перед тим, як показати групі. І ми взялися до репетицій: я, Костя Сухонос і Костік Глітін, оскільки ходили чутки, що дуже скоро потрібен буде і бас-гітарист.

Я, на свій сором не був добре знайомий з творчістю групи «Скрябін» і тому мені довелося посилено надолужувати втрачене (добре, що групі було 15 років, а не 25). За два тижні я вивчив основний репертуар, а це майже 30 пісень, вдень і вночі

у голові звучав лише «Скрябін»! Коли я трохи підготувався, на репетицію прийшов Льоша Зволінський, послухав, що виходить, і після того домовився про репетицію з Андрієм...

Того дня я дуже хвилювався, в голові все сплуталося від переживань, прийшов раніше – сиджу за барабанами, чую в коридорі хтось розмовляє... Заходить Андрій: «Привіт! Я – Кузьма! Ти, коротше, х...яр на барабанах, качай талпу! Всього, що треба!» – так ми познайомилися. Зігравши одну, другу пісню, Андрій сказав: «Зашибісь!». Мене взяли в групу!

Спершу я освоювався, звикав до колективу, за усіма спостерігав, дивився, що роблять, що говорять, і зрозумів: коли колектив очолює така людина як Кузьма, все набагато простіше. Що б не відбувалося, завжди було весело.

Концертів було достатньо і я швидко набрався досвіду і влився в колектив! З часом я познайомився із багатьма друзями і оточенням «Скрябіна» – Олександром Скрябіним, Лесиком. З Андрієм ми спілкувалися достатньо по-дружньому, але я завжди розумів, хто він, а хто я, ніколи не дозволяв собі «панібратства», якась субординація завжди була присутня. Так минали роки.

2005 року в мене було весілля, перший шлюб, і на ньому був Андрій зі Світланою. Він сам розповідав, що рідко до кого приходять, і для мене це багато означало! Між іншим, весілля тоді перетворилося на фотосесію, було весело!

2005–2008 – це період Олени Розумної, також немалий слід як у творчості, так і в житті всього колективу, але упустимо цей момент... 2008 року Розумна покидає групу. Як завжди, в Андрія – маса ідей і задумок, тоді й створюють дівочу групу «Пающіє труси». Так у нас з'являється нова учасниця – не менш харизматична і божевільна, у доброму розумінні цього слова, – Оля Лізгунова, і група знову переходить на новий рівень у своїй творчості!

Андрій працює все більше, «Скрябін» набирає обороти, учасники стають ближчими і ріднішими один одному, все це виражається у сотнях концертів, у тисячах кілометрів, мільйонах жартів і анекдотів та приколів від Кузьми! Андрій був генератором ідей, і група, і кожен з нас всіляко його в цьому підтримували, – Андрій платив тим же! З роками ми перетворилися на єдиний організм. Знаючи можливості кожного, він давав можливість проявити себе в тій чи іншій іпостасі, незалежно від сцени, на благо групи та її просування, – група завжди була в пріоритеті.

З Андрієм ми ніколи не сварилися, ніколи не чув, щоб він підвищував на когось голос. Бувало так, що я міг через дурощі трохи переборщити з віскі перед виходом на сцену (здебільшого, на фестивалних виступах, на великих майданчиках,

рок-н-ролл і всяке таке), так, що палички випадали. Але він міг так подивитися, що більше не захочеться!!!

Для мене особисто Андрій зробив дуже багато, починаючи від того, що повірив у мене і дав шанс проявити себе. Я вдячний йому за те, що відбувалося зі мною, за те, що маю в житті зараз! Останнім часом він багато працював поза групою і багато часу проводив у дорозі – в авто, літаку, – бачилися не так часто. І тому, коли знаходилася можливість, завжди був щасливий посидіти з нами після концерту, випити, поржати, поговорити, що в кого і як справи, розповісти де був і що бачив. Ну, і звісно, хвилювався через те, що відбувається в нашій країні, не міг не говорити про це. Але завжди був оптимістом. Ми знали, що разом здолаємо усі труднощі!

Щодо відпочинку, то завжди намагався сумістити виступи із відпочинком між ними. Якщо нормальні люди відпочивають біля моря два тижні, то ми той час відпочивали за 5 днів від сили, – можете собі уявити щільність подій! Коли Крим ще не було окуповано, Андрій завжди брав нас туди.

Люди якраз і є тією складовою, яка дає можливість шукати якийсь позитив, навіть у найбільш негативних ситуаціях.

Андрій Кузьменко

Планував відвезти нас і до Болгарії, в Туреччину, але якось не виходило... Було пару веселих історій, які запам'ятались. Одна з них трапилася в Норвегії. Оскільки Андрій бувалий мандрівник, ми довіряли йому і багато питань не задавали. Якщо йдемо, то йдемо, – так ми пішли дивитися на Норвезькі фіорди. Загалом вийшло так, що ми поперлися в гори без води, без нормального взуття – 4 км туди і 4 – назад, зате 2 л віскі взяти не забули. Казав: «Тут – німці, французи, поляки, і тільки ми, українці, бухі – га-га». Було весело!

На свій день народження, тоді так співпало, були в Нью-Йорку, і Андрій, як завжди, з самого ранку зірвався до міста, не чекаючи, поки всі зберуться. Залишив тільки адресу пабу, де зустрічаємося, щоб відмітити, і поїхав. Ми вирішили, що розпочнемо екскурсію з центру і тоді підемо до того пабу, відстані, звісно, ніхто не уявляв... Знову наступили на ті ж граблі, — ні, віскі ми не мали, але взуття відповідного для таких відстаней — теж. Понатирали ноги всі, найвеселіше було Олі на підборах! Але воно того вартувало! Особливо, коли побачили Кузьму, який сидів біля 20-ти кухлів пива і казав: «Ну де ви, бляха, лазите!..». А взагалі всього і не згадаєш, бо багато було і веселого, і сумного. АЛЕ БУЛО! ДЯКУЮ ЙОМУ ЗА ЦЕ!

КОСТЯ СУХОНОСОВ,

клавішні, аранжування, учасник групи «Скрябін»
з 2003 року

Усе почалося з візиту Звалі (Зволінський) та Іофіка (Іофік Сергій, світлорежисер) в «металевий» магазин «Core Metal-Shop», де я на той час підробляв за прилавком. Вони запропонували мені спробувати себе в групі і я одразу погодився, не тому, що любив їхні пісні (я їх не знав жодної), а тому, що було відчуття, ніби я повинен погодитися. Та й вигляд вони мали: і Серій — металюга, і Льоха — олдскульний рокер. Мені це сподобалось одразу.

Я, здається, того ж вечора почав вчити годинний репертуар, який пацани мені дали з собою як домашнє завдання. Але вивчивши всі ті дванадцять пісень, я дізнався, що в групі «Таршис», де я був задіяний на той час, з'явився концерт у Харкові — того ж дня, коли я мав їхати на свій перший виступ з групою «Скрябін». І я не знаю, але сталося диво, бо я попросив у Льоші

вибачення за накладку, сказав що таке не повториться. А він сказав, що все ок, я й так буду грати.

Так і сталося, знаю лише, що на тому концерті на клавішах зіграв сам Кузміч! Пам'ятаю свій перший концерт у складі «Скрябін» в Запоріжжі, на площі. Я відчував себе на сцені так, ніби грав у групі вже 25 років. З того часу в моєму житті почалась офігенно крута глава під назвою «Скрябін».

Кузміч дуже швидко почав впливати на мої вузьконаправлені музичні смаки, розкривши їх у всіх музичних напрямках, завдяки йому я почав займатися продюсуванням музики. Мій перший трек, здається, був римейк на пісню «Мовчати» з альбому реміксів. Мене постійно вражали, вражають і будуть вражати тексти Андрія. Жодного разу я не чув від нього тексту висмоктаного з пальця, кожен текст — це як енциклопедія життя, хоч бери, вивчай і викладай у вищих навчальних закладах. Пісні народжувались в його голові, напевно, через те, що він був дзеркалом, в якому відображалось життя Всесвіту.

Писав пісні, коли спостерігав, як на вулиці сваряться хлопці з дівчиною або діти радіють першому снігу. Він навчив мене відчувати кожне слово в піснях. І, напевно, всі мої найкращі роботи були зроблені для групи тільки через те, що я переживав кожен текст, ніби на власній шкірі.

Взагалі, кожне моє досягнення в житті, починаючи від 2003 року, не минало без підтримки і патронату Андрія Вікторовича. Пам'ятаю свою першу самостійну роботу після купівлі комп'ютера для музики, і то був ремікс на «Люди, як кораблі». Його реакція на мої роботи була моментальна, він міг за п'ять хвилин, після того, як я вислав йому демо-матеріал, передзвонити і сказати: «Костік, то повна лажа! Витри і нікому не показуй!» або: «Зашибісь! Іду до тебе писати вокали!»

Згодом все склалось так, що він задіював мене в багатьох проєктах, починаючи від «Пающіє труси» і закінчуючи «Дзідзьо»

і «Злий репер Зеник». Історія із «Зеником» взагалі має потрапити до якоїсь книги музичних рекордів. Він якось періодично пописував собі пісні без цензури, але складав їх на полицю, ну інколи викладав в інтернет демку. І люди слухали собі по хатах пісні про життя з використанням слів або фраз, без яких неможливо відобразити життя в пострадянських країнах, але використовувати які заборонено законодавством!

Так от, одного разу ми все ж вирішили зробити альбом таких пісень і відібрали з його комп'ютера дев'ять. На допомогу закликали майстра слова і кращого бек-вокаліста нашої держави — Сірика. Вирішили, аби пришвидшити процес, розділити підготовку пісень на дві команди. Половину аранжувань я зробив із Садовцем на «На Хаті» і половину — Кузміч із Сіриком вдома, на Вітряних. Якось швидко все пішло і за три дні всі пісні було завершено, а ще за три дні ми дописали всі вокали, а Саня зробив зведення та мастер. Тобто за 6 днів Вікторович надихнув себе і нас на повний продакшн альбому!

Одного разу мав із ним розмову про пісню «Маршрутка». Він розповів мені, як його трохи задавила жаба, що був з родиною на відпочинку, а я в той час з Льохою зробив «Маршрутку». І він, коли послухав, навіть не знайшов до чого там «прикопатися». Це для мене була, напевно, одна з найкрутіших похвал з його боку! Взагалі співпраця з ним, як і відпочинок, була наповнена драйвом і позитивом, окрім тих моментів, коли його проривало на соціально гострі пісні, бо тоді все відбувалось на драйві, але з тяжкими емоціями.

Пам'ятаю момент, коли він вирішив спробувати написати книгу. Здивовані ми не були, бо він мав такий «загашнік» історій, достойних для публікування. У той час ми постійно були у роз'їздах і він велику частину всього написав у дорозі. Я навіть пам'ятаю, як читав чернетки з планшета і валився з стільця від сміху. Інколи я не міг зрозуміти, як він витримує

бути співаком, шоу-меном, писати пісні, бути режисером наших відео, займатися адміністративними питаннями групи (директорів або менеджерів ми не мали), їздити на відпочинок з коханою дружиною і дочкою, бути поряд зі своїми батьками і ще купа всього важливого і не дуже. Але все було добре і від щирого серця. Але з часом я зрозумів, що це і є його формула життя – не стояти на місці. В його звичці було придумати якусь ідею і втілити її в життя, не відкладаючи в глибокий ящик. Я бачив, як він сумував, коли дві або три години в його житті не відбувалося екшену і ніхто не дзвонив на телефон. У нього навіть не було часу відлежати в ліжку, якщо накрила температура. Якимось він приїхав на концерт від батьків, був дуже хворий і з ним був його тато, який вальнував йому укольчик якогось антибіотика, і через десять хвилин ми вже плясали на сцені.

Напевно не було б тих пісень, від яких у мене «махер» дибом стоїть, якби Кузмич не жив саме так, як він жив. Він дуже скоро забував усе погане і починав усміхатися. Він завжди щиро радів, коли в інших були якісь успіхи в житті, в будь-якій ситуації вмів дати пораду, навіть якщо просто заболів зуб. А ще він постійно вигравав у мене в шахи!

Я майже не бачив на його обличчі втоми, хіба кілька разів. Останнього разу перед Новим роком 2015-го, в гримерці на знімальному майданчику «Співай як зірка». Він зачепив на вухо якусь циганську сережку і корчив міміку, поки я робив фото. На тому фото видно, що він втомлений, але то була сьома ранку. За двадцять хвилин він пішов у кадр і втома зникла з його обличчя безслідно. І так само його втома зникала, коли він після концертів відпочивав у гримерці п'ятнадцять хвилин, а потім виходив і півтори години роздавав автографи всім, до останнього прибиральника в Будинку культури або клубі.

Усі політичні події відображалися в його житті мимолітально, через те, що він хотів як краще, а чотириста «уродів»

з Верховної Ради робили, як завжди. Він виливав із себе весь той бруд у піснях. Вони дуже подобаються людям за правду в словах, але він ті пісні ненавидів, бо вони написані не з добра.

Андрій постійно знаходив час для саморозвитку: чи з допомогою книги, чи з пошуком нової музики, чи подорожуючи по планеті. Він постійно цікавився новими музичними інструментами і, купуючи їх, одразу їхав додому, щоб спробувати записати нову пісню з новими звуками. Одного разу він подарував мені моно-синтезатор, і це, напевно, один із найкращих та найкорисніших подарунків у моєму житті.

Він є для мене вчителем — як у житті, так і в музиці. Він є найкращим у світі босом, який постійно підтримує кожного члена його «банди», і просто офігенним чуваком, який на кожному концерті і в кожній пісні віддає весь свій позитив людям. Він показав мені кольорове життя. Я відчуваю його присутність в студії, коли пишу музику, і вдячний йому за те, що надихає мене брати правильні ноти!

КОСТЯ ГЛІТІН,

бас-гітарист, учасник групи «Скрябін» з 2014 року

Якось телефонує мені Андрій о 22:00 годині і просить відвезти тещу (маму Світлани) в аеропорт на 7:00. Я без проблем ставлю будильник на 4:30 і лягаю спати.

Прокидаюся в 6:15 ранку і розумію, що все пропало і в аеропорт я... Телефоную, чую сонний голос Андрія, виправдовуюсь, словесно вигрібаю... Наприкінці виховної роботи (вона тривала 1,5 хвилини) чую, що Андрій вже в авто. Кидає слухавку. Я лягаю, заснути не можу, кручуся, совість мучить (підвів шефа).

О 9:00 дзвінок. Дивлюся – від Андрія, беру слухавку, а він і каже: «Костянчик, дякую тобі!!! То був завал!». Я думав, що то сарказм, але ні! Продовжує: «Я поки в пробці стояв, дивився на людей, які їхали в машинах, автобусах, і хтось снідав, хтось сварився по телефону, хтось розмовляв один з одним, а я написав пісню! Заїжджай ввечері, слуханем!»

Я приїхав ввечері до нього, були всі наші пацани, ми легко посиділи, побалакали. Я перепросився за ранок. А через два дні було записано пісню: «Говорили і курили». Ось така історія!

ОЛЯ ЛІЗГУНОВА,

співачка, бек-вокалістка музичних гуртів:
«Пающіє труси», «Скрябін», «LIZ GUN».

Я ніколи не могла подумати, що доля зведе мене буквально з легендою українського року — Кузьмою Скрябіним або Андрієм Кузьменко. І не просто «зведе» на короткий час, а реально це будуть роки спільної праці, творчості та навіть дружби. Що можна про це сказати? Що згадати? Забракне слів і емоцій.

Андрій був людиною-ураганом. Коли він влітав у приміщення (саме «влітав», а не «заходив»), здавалося, що довкола нього все оживало і починало рухатися. У мене навіть виникала асоціація з Сонцем і його системою планет із супутниками. Вперше я це відчула в день нашого знайомства.

Моє прослуховування відбувалося в студії Володимира Володимировича Бебешка. Тоді ми мали записувати першу пісню для «Пающіє труси». Кузьма з'явився так несподівано і швидко, що в мене по всьому тілі «мурашки пробіглися». Не церемонячись, він простягнув мені руку і швидко промовив:

- *Привіт! Андрій! Готова?*
- *Привіт! Оля... Готова.*
- *Тоді, вперед!*

Я хвилювалася. Кузьма — доволі таки високий. Але на той момент він здався мені дуже великим. Водночас Андрій поводився просто і невимушено, особливо висловлювань не добирав. Створювалося враження, що ти знаєш його вже багато років. Хвилювання швидко минуло і працювати стало легко. Ми записали пісню «Пающіє труси». Вийшло добре, всі були задоволені. Андрій навіть підвіз мене до гуртожитку. За той час, що ми їхали, він постійно слухав наш запис. А я не вірила, що це насправді відбувається зі мною.

Вперше я з Кузьмою вийшла на сцену на фестивалі «Таврійські Ігри». Новина про те, що треба туди їхати, мене фактично

шокувала. Абсолютно несподівано, за тиждень до фестивалю, Андрій мені зателефонував і спитав:

– Їдеш з нами на Таврійські?

У мене відвисла щелепа. Такої пропозиції я ніяк не очікувала:

– Т-так.

– Але дивись: я хочу, щоб там заспівали «Труси». Ти поїдеш як бек-вокал «Скрябіна», а потім вийдеш з дівками і вживу заволаєш. Далі знову станеш у «Скрябін», добре?

— Нема питань, — від радості мені хотілося стрибати до стелі.
— Тоді дзвони Льоші (гітаристу), він тобі дасть список, який ми граємо.

Я навіть не встигла сказати «дякую», як вже було чути короткі гудки. Якщо когось треба швидко навчити плавати, то просто штовхни його з човна на глибині. Страх і дике бажання вижити змушує людину спочатку борюкатися, а згодом і плисти. Приблизно так і вийшло зі мною. Кузьма як людина зайнята довірив репетиції Льоші. Ми працювали з «Пающіє труси» над однойменною піснею. Що ж до бек-вокалу, то я вчила репертуар самостійно.

Перша репетиція у групі «Скрябін» була на сцені «Таврійських Ігор». Не можна сказати, що мій дебют був прекрасним. Як потім показало відео — лажі там вистачало. У стані ейфорії шоу для мене пролетіло за одну мить.

Минув місяць після того, як ми повернулися до Києва. Починався червень. Мені дуже не хотілося їхати додому. Грошей немає, з гуртожитку виселяють. Я відважилася на «відчайдушний» крок: зателефонувала Бебешко і запитала, чи можна у Кузьми «постояти на беках» влітку. Я все ж зустрілася з ним, і він набрав при мені Андрія:

— Тут дівчинка Оля, яка з тобою на «Таврійські Ігри» їздила, хоче бути твоїм бек-вокалом.

— Без проблем. У нас концерти: 15, 16, 17, 20-20. Нехай дзвонить Льоші за програмою.

Гудки.

До концертів залишалося 3–4 дні. Знову перша репетиція була безпосередньо на виступі.

Автобус — то наш другий дім. У ньому ми проводимо більшість часу, коли гастролюємо. Був час, коли скрябінці їздили потягами, до тих пір, коли Кузьма купив транспорт для групи.

Я не застала «часу потягів». А ось життя в автобусі мені не лише пощастило спостерігати, але й взяти в тому участь. Тут народжувалося багато нових творчих ідей, тут писали пісні, влаштовували вечірки і навіть вели перемовини.

Кузьма їздив з нами рідко, але мітко. Під час поїздок він любив розслабитися і повеселитися. Ми з хлопцями для нього були майже рідними людьми, так що він міг нам довіряти навіть деякі таємниці. На заправках любив купувати винця, щось смачненьке, і всіх пригощати. У дорозі скучати не доводилося. Андрій вмикав нову музику, показував демо нещодавно записаних пісень, фільми, які його вразили.

Я навчився мріяти постфактум. Коли досягаєш чогось в житті, то ловиш себе на думці, що те, чого ти досяг, напевно, і є тим, про що б ти мріяв.

Андрій Кузьменко

Кузьма любив влаштовувати в дорозі вечірки. Ми могли їхати після концерту, а в нашому бусі гаратає музика. Стеля — це купол цирку, наприклад. Хто бажає — може відчути себе акробатом чи повітряним гімнастом. Вечірки називалися «Голлий DJ». Тема: «Не треба стидатися, тут усі свої». Подібні дискотеки влаштовувались у когось в готельному номері.

На жаль, Кузьма часто їздив окремо. Колосально щільний графік робив його практично невловимим. Щоби домовитися з Андрієм про зустріч, треба було зловити не тільки момент, але й самого Андрія. Кузьма не сидів на одному місці. Він був затятим мандрівником. Як тільки нам випадали канікули між концертами, відразу зривався в чергову поїздку. Повернувшись, ділився з нами своїми враженнями про різні міста і країни.

Андрій обожнював їздити за кермом. Якщо не помиляюся, він мріяв у дитинстві стати водієм сміттєвоза, а згодом — далекобійником. Його захоплював сам процес. І стиль водіння знову ж таки цілком відповідав його характеру. Він не їздив — він літав. Якщо поспішав, то його ніщо не могло зупинити. У ці моменти з ним їхати було трохи моторошно. Якось взимку з Києва до Тернополя ми доїхали за 4 години.

«Шпротік, — казав він мені. — Машина — це твій світ. Тут тобі ніхто не буде хропіти, смердіти. Ти собі їдеш і просто кайфуєш».

Музика в його авто повинна була грати голосно. Тут можна було почути всі улюблені композиції Кузьми від панк-року до польського репу. Із останнього мені запам'яталася пісня з назвою «Раптовий напад сантехніка».

Колись давно з нами їздив Андрійів друг дитинства — Саша Скрыбін (Скрыба). Кузьміч його прозивав «генератором всякої фігні», тому що Скрыба міг годинами нести (жартома, звичайно) різноманітний веселий бред. Удвох з Андрієм вони постійно видумували якісь смішні рекламні слогани, назви магазинів або, наприклад, імена: Арнольд Маринович Бордюр, Олена Едуардівна Междометіє, Петро Хуанович Апокаліпсис.

Слухаючи це, ми всі переверталися від сміху. Згодом могли долучатися усі, хто бажає бути в темі, бо цим гумором Андрій заражав усю команду. Приблизно в такій атмосфері Кузьмі прийшло в голову назвати мене «Шпрот». Ми їхали в ліфті якогось готелю. Раптом Андрій подивився на мене і сказав:

– *Тушканчік.*

Потім тут же пирснув і ледве вимовив:

– *Не... Не тушканчік. ШПРОТ!*

Ніхто не зміг втриматися від сміху. Навіть я.

Одним із веселих розваг Кузьми було переспівування пісень на свій лад. Звісно ж без матів не обходилося, але деякі версії були цензурні. Якось Кузьміч купив диск радянських хітів. Він просто увімкнув його і співав вже свою версію разом з оригіналом. Наприклад, у пісні «Каскадеры» Андрій явно почув рядок про Брежнєва. Насправді звучало так: «Прыгну в реку с моста и пройду сквозь огонь». Версія Кузьміча: «Прыгнул Брежнев с моста и проник сквозь огонь». Через кілька днів «Каскадеры» були цілком перероблені. Але ця пісня відноситься до категорії 18+ і навіть старші. Якщо я почую хіт «Золотой рассвет» групи «Добры молодцы», то не зможу співати оригінальний приспів. У моїй голові цупко засіла версія Андрія:

*Золотой унитаз, золотой унитаз.
И не надо теперь хмурить бровь
Вертикально!
Ты поверь, ты проверь,
Головой откроешь дверь
И увидишь, что жизнь у бобра так
Прекрасна!*

Як йому таке до голови приходило, не можу цього осягнути. Але це підіймало настрій до максимуму в усіх, хто в цей момент знаходився поруч.

Мене завжди вражало його образне мислення. Коли Кузьма ділився якоюсь історією, то підбирав такі смачні та оригінальні звороти, що від сміху можна було надірвати животи. Між іншим, це відобразилося в його книжках. Читаєш, і здається, ніби він сидить поруч і розповідає тобі все особисто. Подібне відбувалося на концертах і корпоративах. Кузьма вів міроприємства і природно, що, на мій погляд, будь-який КВН-щик чи комедіант кабівець «нервово покурювали збоку». Андрій з першої секунди перетворювався для глядачів на найкращого друга. Своєю простотою і чудовим почуттям гумору Кузьміч заворожував людей.

Якось нас запросили в Атланту (США) на весілля. Українець одружувався з кубинкою. Нам сказали, що основна маса глядачів – «наші», і парочка – «не наших». Виявилось, що зовсім навпаки. Льоша, трохи нервуючись, запитав:

– *Що ти їм казатимеш?*

Кузьма спокійно ковтнув трішки рому і відповів:

– *Шось придумаєм.*

Ми повинні були бавити два відділення. Кузьміч, як завжди, почав вести концерт. Він говорив то англійською (а з інглішем все «ок»), то трохи українською; вчив усіх пити «кущи-ком» і пісню «Оля» переробив на «Paula». Закінчилося перше відділення, ми повернулися до гримерки. Через кілька хвилин до нас прибігла організатор і, захекана, здивовано защебетала:

– *Не знаю, що ви з ними зробили, але гості вимагають групу знову. Деякі навіть грозяться побити діджея.*

Це була перемога. Після концерту вся група купалася в компліментах. Одна пара порівнювала нас з групою The Cure.

Враховуючи, що Cure – одна із улюблених команд Кузьми, то це було вище усякої похвали. Такий тріумф ми звісно, що відмітили, як годиться. Коли стоїш на одній сцені з Кузьмою, треба враховувати кілька факторів:

1. Слідкуй за кожним його рухом.

Андрій на сцені дуже динамічний. У будь-який момент він може зупинити музикантів, змінити порядок пісень, навіть заспівати замість куплету – приспів. Тому ми з хлопцями завжди старалися бути напоготові, щоб швидко зорієнтуватися.

2. Вивчи слова.

Коли за 25 років напишете понад 30 альбомів + масу невиданих творів, то рано чи пізно почнете забувати слова своїх пісень. Це норма. Під час концертів таке бувало не раз. Тоді Кузьма підбігав до мене і швидко запитував:

– Як починається?

Треба було йому відразу прокричати перший рядочок. Було, що Андрій забував слова під час співу. Він знову повертався до мене і – або читав по губах, або імпровізував.

3. Будь уважним.

Кузьма на сцені забувався. Він повністю був в музиці, і разом з ним занурювався в музику весь зал. Це все прекрасно, але в таких умовах виробничі травми для музикантів неминучі. Річ у тім, що за рухами Андрій не стежив. Тому іноді він міг нехотячи і випадково «заїхати» мені мікрофоном по губах. Так під час одного з концертів Кузьма просто вибив Льоші переднього зуба. Перебуваючи у стані творчого екстазу, Андрій міг практично робити зі мною, що завгодно. Він мене і крутив, і кидав до глядачів; було, запхав мене під стіл; обіймав так сильно, що я задихалась; падав на мене. Мені доводилося йому підігрувати, але так, щоб після концерту залишитися цілою і неушкодженою. Я старалась вивертатися, робити підтримки, групуватися, ставити блок, як у бойових мистецтвах.

Падати на сцені – теж норма. Найчастіше Кузьма робив усе спеціально. Скільки разів на «Олігархах» він разом з Льошею завалювалися на підлогу. Ми називали такі фішки «робити панк-рок». Вони застосовувалися здебільшого на відкритих фестивалях або клубах. До цього відносилось також нищення барабанів. Вадік догравав фінал, однією рукою ловлячи стійки, другою – бив по тому, що залишалося.

Зрозуміло, були випадкові напади. У пориві Андрій міг не помітити монітори і послизнутися тощо. Не дивлячись на такі екстремальні виступи, глядачі були в захваті. А якщо люди задоволені, то ми – тим паче.

Де Андрій брав натхнення? Можна сміливо сказати: «Скрізь!». Вся його творчість безпосередньо пов'язана з життєвим досвідом. Пісні – його реальні переживання, емоції і враження. Він умів простими словами описати складні почуття. Конкретика – це «коньок». Будь-яку ідею чи рядочок пісні відразу записував у блокнот або на диктофон. Так пісня «Порш Панамера» просто декламувалася в дорозі. Кузьма, сидячи за кермом, натиснув кнопку «REC» на телефоні і написав-записав демку.

Взагалі, натхнення найчастіше приходило до нього в дорозі. Я була свідком «Сауни» для «Пающих трусів». За кермом був Скряба, а Кузьміч сидів поряд. Він взяв свій блокнот і почав вдивлятися в сторінки. Раптом неочікувано засміявся і записав рядочок. Так повторювалося, доки пісню не було завершено. В мене складалося враження, що Андрієві хтось на вухо нашіптує слова. «Сауна» згодом стала одним із хітів групи «Пающие труси».

Я не пускаю журналістів до хати і не даю писати та фоткати лишній раз сім'ю. Це означає, що людина в стані нормально і повноцінно функціонувати тільки тоді, коли в неї є інтим! Інтим в сенсі — щось сокровенне, недоступне чужому оку. Я бережно ховаю від кривого погляду то, що тримає мене при здоровому глузді. Недарма в англійській мові є вираз «home sweet home». Він дійсно солодкий тоді, коли виключно твій і не пахне чужим потом...

Андрій Кузьменко

Як і будь-яка творча особистість, Кузьма дуже хвилювався за своє творіння. Якщо тільки було написано чергову пісню або текст, він запитував, що про це думає команда. В Андрія вдома була студія, і демки нових творів було представлено майже готовими аранжуваннями. Можу сказати чесно, музика Кузьми має своє обличчя, свій індивідуальний набір звуків, побудову акордів тощо. Як правило, команда схвалювала новоспечені шедеври. Наша думка була важливою, але ще важливішою для Андрія була думка сім'ї.

Сім'я — це головне в житті кожної людини. Кузьма не був винятком. Батьки, дружина і донька були не лише найближчими людьми, але й авторитетними критиками. Я думаю, що все, що він творив, проходило «перевірку» сімейного «журі».

До батьків Андрій намагався приїжджати якомога частіше. Незважаючи на те, що в повсякденному житті Кузьма міг здаватися запеклим хуліганом, він був інтелігентною, працелюбною і начитаною людиною. Віктор Кузьмич і Ольга Михайлівна зуміли виховати в ньому почуття відповідальності, поваги до сім'ї і, звісно ж, любов до музики. Що тут казати? Яким би ти не був дорослим, для тата і мами все одно залишишся малюком. Батьки – це святе.

Напевне, зі мною багато хто погодиться: бути жінкою рок-зірки – колосальна праця. Андрій – чоловік відомий, цікавий, природно, він був популярним серед прекрасної статі. Але! Яким би імпульсивним не був Кузьма, єдиною жінкою, яка була йому опорою і підтримкою, залишалася дружина Світлана. Треба володіти величезною мужністю і терплячістю, щоби бути з такою людиною, як Андрій. Він мав дуже запальний характер. Усі, хто міг випадково потрапити під «гарячу руку», діставали по голові. Він був страшний у гніві. Але міг так само швидко охолонути. Світлана мала на нього великий вплив, і Кузьма це дуже цінував. Насамперед, вони були найкращими друзями. Перед улюбленою жінкою Андрій благоговів. Світлана так само відіграла величезну роль у становленні Кузьми як творчої одиниці.

Ще одна важлива людина в житті Андрія – його донька Марія-Барбара (Бася). Воістину, вона цілком «татова донька». Але, не дивлячись на творчу діяльність батька, його слідами вона не пішла. Незважаючи на це, в їхньому спілкуванні була своя атмосфера. Навіть Світлана не втручалася в їхні справи.

Якось ми їхали з Кузьмою і Світланою кудись на концерт. Зателефонувала Бася, і Андрій розмовляв з нею приблизно хвилин 30–40. Найголовніше, темою були «Гаврилівські курчата» в різноманітних інтерпретаціях. Вони так з донькою просміялися цілу розмову. Світлана повернулася до мене і спокійно сказала:

– *Там свій настрій. Я навіть туди не лізу.*

Сказати, що Кузьма був патріотом, майже нічого не сказати. Він практично був душею України. Коли почалася війна, Андрій дуже переживав за країну. Щоразу при зустрічі ми слухали його історії про трагічні події. Було помітно, що в душі Кузьміч не знаходив собі місця. Дуже багато людей звертались до нього за підтримкою, і він не відмовляв. На рахунку Андрія – допомога онкохворим дітям, військовим АТО. Двох молодих хлопців, яких війна посадила в інвалідні візки, приймав у себе вдома, доглядав за ними.

«Благодійність закінчується там, де починаються камери» – це фраза Андрія Кузьменка. Він не афішував подібну діяльність. Це прекрасно підкреслює його скромність і те, що він був людиною справи. Люди тягнулись до нього, довіряли, вважали своїм кращим другом.

Його переживання, звісно, відображались у творчості. Він називав речі своїми іменами, привертаючи до себе все більше і більше прихильників. Заряджаючи своєю потужною енергією величезну кількість народу, Кузьміч запросто здійняв би революцію. Але ставати політиком категорично відмовлявся. Так само не хотів приймати участь у різних передвиборчих акціях, які б великі гонорари не пропонували.

За пару днів до трагедії ми переглядали після концерту новий кліп «Дельфіни». Якраз до прем'єри залишалось 1–2 доби. Раптом Кузьма сказав таку фразу:

– *Я хочу залишити після себе слід в історії.*

Помилково він навіть раніше виклав кліп в YouTube. Як виявилось, «Дельфіни» стали останніми.

1 лютого 2015 року група «Скрябін» відіграла феєричний концерт у Кривому Розі. Після виступу Кузьма був щасливий. Він промовив:

– *Сьогодні я відчув себе Іггі Попом.*

Потім Андрій почав згадувати смішні історії про кожного з нас і почав просити пробачення. На цьому концерті Кузьма нехотячи розбив мені губу. Це в нас могло бути як звично, тому він ніколи не просив вибачення. Але тут він міцно обійняв мене і промовив:

– *Ольчик, Шпротінушка, я тебе вдарив. Вибач, сонце, я не хтів.*

Я з усмішкою відповіла:

– *Кузьміч, не хвилюйся. Все в порядку. Завтра вже нічого не буде.*

Ми з хлопцями повернулися до готелю. Довго не спали, обговорюючи сьогоднішній виступ, творчі плани. І тут Вадік несподівано запитав:

– *А якщо Кузьми не стане, що тоді?*

Ми всі задумалися. Доки є Кузьміч, нам нема про що хвилюватися. Ми відчували повну безпеку і стабільність. Андрій був нашою опорою і захистом.

2 лютого 2015 року сталася біда, яка стала шоком не лише для нас, але й для всієї країни – Кузьми Скрябіна не стало.

ІРА ТКАЧ,

голова фан-клубу групи «Скрябін»

Мені пощастило, я років 15 назад усвідомила, що Кузьма – це постулат, а його музика стала моєю улюбленою. Скільки б не було концертів «Скрябіна», їх завжди було катастрофічно мало: акустичні, діджей-сети, з оркестром, з джаз-квартетом, квартирки і сольники по декілька раз на рік.

А ця історія про те, що втратили люди, які потрапили на концерт групи вже після 2010 року. Бо колись у Кузьми була постійно-стабільна фішка – читати записки, які йому на папірчиках, квитках і купюрах передавали із зали. А потім Андрій все рідше згадував за таке, бо з'являлися нові приколи.

Зазвичай на записках писали пісні, які просили заграти, але часом і всякі ржачності. Як не було ржачностей, Кузьма їх придумував сам. Скільки передивилася таких відео з інших міст і, згадуючи концерти у Львові, завжди «знаходилася» записочка зі словами «Кузьма, ти класний чел», яку Андрій читав правильно тільки з другого разу, після «одобрітельного» реготу залу.

А ще: «Кузьма, паживі у меня хатя би два дня». Цю фразу теж хтось дублював мало не в кожному місті. І скільки б ти разів не чув то — завжди було смішно. А той манірний голос з противним акцентом заїдав в голові з отим «паживі у меня хатя би два дня».

І так з кожним виступом — завжди була якась історія, яку хочеться ніколи не забути. Бо можна було досконало знати трек-лист, якісь приколи Кузьми, але сумбурність Андрія Вікторовича на сцені щоразу залишала якусь інтригу. І вже не вгадаєш, чи десь поміж «Маршрутки» Кузьма не лабане Voney M, Vlug чи Елтона Джона...

ЮРА ЛИСЯК,

технічне забезпечення сцени

...Навіть не знаю з чого почати, бо за 12 років тісної співпраці з групою відбулося стільки, що, напевно, вистачило б на ще одну, окрему книгу...

Я прийшов у групу 2003 року, і, чесно кажучи, концертів було мало. Їх було критично мало, може, 1–2 на місяць, і то не факт. На той час я вже достатньо відіграв концертів зі своєю групою, яка грала металевий музон, і концертів на той час ми мали трохи більше, ніж «Скрябін». Тому постійне пересування у просторі не було для мене чимось незвичним. З Кузмічем їздили ми переважно найнятим бусом або потягом, все залежало від запропонованого бюджету.

Поступово кількість концертів почала збільшуватись, і так само почало збільшуватись і майно, з яким ми їздили на ті концерти. На той час в тій частині шоу-бізнесу, де не було великих грошей, прокатні контори (це ті фірми, які забезпечували звукове і світлове обладнання для виступів) частіше за все халтурили і ставили зовсім не те, що написано у нашому технічному райдері (технічні умови, перелік потрібного обладнання для концерту). Тому доводилося брати з собою з потрібного на концерт бодай те, до чого торкаються руки.

Та й за 10 останніх років особливо нічого не змінилося, і ми так само возимо з собою все те, що може влізти до нас в бус! Так от, коли ми закидали нашими речами ціле окреме купе в вагоні, а там де їхали ми, місця ледь вистачало, щоб якось позаповзати на ліжка, ми запідозрили: щось тут не так, і так їздити вже зовсім не кайфово. А наймати постійно бус з водієм теж не дуже зручно і суттєво б'є по і без того невеликих гоноарах. Бо запропонований бюджет і всі ці речі.... Після довгих перемовин, підрахунків і роздумів було вирішено, що потрібно купувати свій бус!

Керувати автівкою, в принципі, вміли майже всі, а в мене ще після мого попереднього місця праці лишилося водійське посвідчення з усіма можливими категоріями. Навіть, як жартували, «на підводний човен з причіпом». І патрон прийняв доленосне рішення – купувати бус!!!

Ми «перерили» купу оголошень, знайшли, подзвонили, там відповіли, що все є, приїздіть і вибирайте! Так воно і сталося! Приїхали ми вдвох із Льохою, подивились. Через тиждень бус був у нас! Почали шукати, де переробити, бо купували вантажівку – так було і дешевше, і мали вже неабиякий досвід в пролежуванні, просижуванні, проперджуванні і підсцикуванні всіляких сидінь бусів, а тому чотко знали, яких сидінь хотілося нашим сракам. Як відбувалося будівництво нашого будинку на колесах не буду деталізувати, але розкажу, якою була наша перша поїздка! Салон зробили добре, але сидінь, таких, як ми собі забажали, знайти швидко не вийшло, а їхати треба було вже. Тому Патрон придумав, щоб кожен з дому взяв якісь подушки, ковдри і щось м'яке, що можна покласти на підлогу і їхати лежачи! Скажу так, їхати з Києва в Чернівці ще ніколи не було так водночас незручно і так весело! Менти, які спинили нас на виїзді з Києва, дивилися на нас, як на хворих, але розгледівши в купі рук, ніг, срак, подушок, ковдр, гітар, барабанів, концертних реків і пляшок з різноманітними різнокольоровими рідинами кудлатого Вікторовича, сказали «що так же не можна, але фіг з вами, їдьте, як хочете!» Так і почалося наше «світове» турне!

То був вже 2006-й рік. Кількість концертів збільшувалась, і вже підповзала, а місцями вже й перевищувала 100 на рік. Їздити доводилося багато, і життя в бусі було хоч і веселим, але дуже специфічним. В логістичні нюанси ніхто влазити не хотів. Тому що робота є робота, і якщо ми фізично мали шанси встигнути за ніч і пів дня переїхати від Луганська до Львова або Ужгорода, то ми так і робили. І погоджувались на такі

концерти. Я сідав за кермо і їхав, коли вже сили закінчувалися, зупинявся і спав 40 хвилин чи одну годину, справляв нужду на заправці, купував хот дог з кавою і їхав далі. Або якщо хтось хотів допомогти, то сідав замість мене і їхав. То був або Костік Глітін або Льоха, іноді навіть Кузьміч сідав за кермо, відверто кажучи, водіння автівок йому приносило задоволення.

Згоду на виступ давали навіть тоді, коли переїзди були просто нереальні. Іноді погода робила з нами злі жарти, взимку засипала снігом цілу країну так, що всі великі дороги було перекрито перевернутими фурами, чи просто ДАІ перекривало їх з міркувань безпеки. Доводилося змінювати звичні маршрути, купили навіть ціпки на колеса... Це все нагадувало якийсь фентезі фільм. Завів бус в Ялті, а заглушив у Мукачєво, або в Донецьку, або в Луцьку – не важливо де, бо всі міста в нашій країні злилися в одну лінію, яку ти проїжджаєш постійно.

Для нас тоді й зараз Україна – то вже не країна, то одне велике місто... Так за 3 роки на першому бусі ми накатали десь 300 тисяч кілометрів. Кузьма на своїй «Секвойці» не відставав і теж паралельно накатавав з нами сотні тисяч кілометрів на рік. Потім прийшов час і вирішили ми замінити наш бус, бо пробіг його в купі з тим, що наїздили ми, виявився десь під 800 тисяч кілометрів. Тому хотілось їздити і не хреститись перед поїздкою...

З другим бусом ситуація сильно не змінилася, за 2 роки – 200 тисяч, і так само і з наступним. Наші буси – то наш дім на колесах, в якому ми проводимо часу стільки, скільки й вдома, або, може, й більше. Телек ми там мали, в спеку мали і холодильник, на заправках пиво і чіпси були в достатній кількості. Хіба трохи не вистачало спортивних «треніков» і тапочок для повного занурення в домашню атмосферу. Звичайно, якщо після концерту ми мали їхати кудись далі, то бус нагадував більше якусь маленьку гостинку (такі малі квартирки), в яку після якогось гучного гуляння завалило 10 чубаків, які ще

якийсь час гужуються, а потім всі засинають один на одному. А власник тої хати (водій) змушений не бухати і бути за кермом, тому що ми ж маємо завтра грати за тисячу кілометрів звідси.

Мало хто з фанів уявляє собі справжнє життя артиста. Скажу так, дорога – це справжнє життя артиста! Бо концерт в середньому триває від однієї години до двох. А дорога, наприклад, від Києва до Львова триває 6–7 годин в один бік. Тому не важко порахувати, що задля того, щоб відіграти годину, ми проводимо у дорозі 12–14 годин. А якщо через всю країну, то це приблизно... вічність!!!

Звичайно, в кожній роботі є свої нюанси та складнощі, важко то все пояснити та й, гадаю, не всім цікаво... Всіх зазвичай цікавив виключно Шеф, усі хотіли фото, автограф чи просто постояти поруч, обійняти чи потиснути руку. І ніхто часто навіть не здогадувався про те, що чувак ледь стоїть на ногах після концерту до того ж після дороги, яку переважно проїжджав за кермом сам, на своїй машині. А ще перед тим найчастіше – перелетів із якихось далеких мандрівок. І єдине, що йому в такі моменти хотілося, – це просто приїхати нарешті в готель, заскочити в душ, а після вже випити кухоль пивка або винця, сидячи в компанії своїх чуваків. І то були найкайфовіші моменти життя, коли зі спокійною душею, відпрацювавши концерт, нарешті можна в тиші посидіти і поговорити про те, що було і те, що буде далі... поділитися з колективом своїми мандрівками світом та просто хряцнути якогось алкоголю, щоб нарешті ноги перестали «танцювати» і серце почало битися спокійно і помірковано. Сісти, видихнути, перевести дух, заспокоїтися від концертного адреналіну, на кілька годин заснути, щоб вже за кілька годин вставати і їхати далі. Він прокидався рано, незалежно від того, коли ми розходилися. О 8 чи 8:30 вже міг зателефонувати і спитати щось таке, від чого мозок впадав у 3-хвилинний ступор.

Але й так було далеко не щоразу. Концертів було достатньо, і їхня географія було досить широкою, адже країна в нас не така вже й маленька. Тому часто-густо бувало, що навіть не встигали в готель, щоб помитись, лізли в бус і їхали далі. Іноді не дуже чесні організатори намагались економити і не селили групу взагалі. Тому наш бус був нашим справжнім домом, в якому ми подолали десь біля мільйона кілометрів!

Коли Патрон купив собі «Секвою» 2008 року, йому було простіше і комфортніше їздити самому, ніж з нами. Бо ми мали їхати трохи раніше від нього, ми їхали на «чек» – то означає налаштувати музичну апаратуру перед концертом. Ми все робили без нього, тому що так було скоріше і простіше. Він мав у запасі якісь години і виїжджав пізніше. Він так закохався у свою машину, що об'їздив на ній всю Європу і навіть заїжджав у Туреччину. Але то все одно була праця далекобійника... Напевно, всі знають, які в нас дороги? Хоча я сумніваюсь, що багато людей знають про їхній справжній стан. Адже основна маса людей навіть за межі свого міста не виїжджають ніколи. Але дороги поза містами не кращі, аніж іноді в місті, або навіть гірші. Підтвердженням тому стала остання поїздка в останній для нього тур.

То були чотири концерти, перший, на жаль, не пам'ятаю де, мабуть, Полтава, потім були: Запоріжжя, Охтирка і Кривий Ріг. І те останнє відео з його телефону, де він зізнається в палкому коханні до депутатів і можновладців, коли ми їхали через «чудову» дорогу з Олександрії до Кривого Рогу. Він їхав трохи попереду нас, на кілька кілометрів. При в'їзді він подзвонив мені і перепитав, чи, може, об'їдемо. Але, уважно подивившись на карту GPS, ми зрозуміли, що дорога в об'їзд не краща, але довша в 2 рази. Тож доведеться їхати 90 км без дороги. Ми звісно бачили вже всі жахи наших українських доріг, і то не було відкриттям. Але він не міг не передати вітання «чудовим» людям, які відповідають за стан доріг. Патрон телефонував мені

щодесять хвилин і попереджав про чергові сюрпризи. Йшов дощ, всі ями були повні води, тому оцінити глибину броду на око було неможливо, доводилось акуратненько, «заплющивши» очі, занурювати наш Sprinter в ті калюжі й тримати кулаки, щоб глибина не перевищила максимально допустимого рівня. З кожним наступним дзвінком я боявся брати слухавку, бо чекав на щось зовсім страшне або доведеться повертатися і їхати в об'їзд. Дорога ставала вже зовсім неможливою, але наш мерс – то ж все таки МЕРС!!! Він усе витримав і вивіз нас до «цивілізації».

Останній концерт був чудовий, якимось так все минуло легко й швидко, на одному диханні, не дивлячись на останні пару годин тієї «дороги в пекло», що здавались нам вічністю. Потім, як завжди, роздача «слонів», фотки-відкритки, обійми, авто-

У мене є пісня, яка має назву «Не думай про завтра». Завтра – дуже страшне. Післязавтра не таке страшне. Завтра – якесь магічне, воно ніби нависає над нами. Воно сприймається, як якесь майбутнє. Післязавтра набагато ближче. Я намагаюсь не думати про те, що буде. Я – фаталіст і реаліст. Не хочу загадувати наперед! Можливо, зараз взагалі впаде якийсь метеорит і розмаже нас! Не дай Боже! Навіщо про це думати? Живеш собі, і кайфуй від теперішнього моменту!

Андрій Кузьменко

графи. Вечеря, побажання одне одному «...ні пуху» і «...до чорта»... Він поселився в центрі, а нас – на виїзді в інший готель... і той жахливий дзвінок о 7-й ранку...

Через 20 хвилин, о 7:20, ми були вже біля нього. Машина самотньо стояла поперек дороги, і, під'їжджаючи туди, я неочі-

кувано натрапив на ожеледицю, яка була саме в цьому місці... Саме на повороті, після ночі, вітерцем надуло на мокрій дорозі лід. Температура на вулиці була +2, але в 7-й ранку у тому місці ще не розтопилося. Оскільки дорога в місті була так само мокра, то візуально того видно не було. Він такого не міг очікувати, тому що до того місця – дорога була просто мокра...

Такий начебто звичайний поворот дороги, але в купі з льодом – стало фатальним місцем. Це виглядало наче у сні... Якась паралельна реальність. Мені все здавалося, що я зараз підійду до нього і все виявиться якимось прикрим жартом... Я візьму його за руку, і він відкриє очі, і зарже, почне матюкатись, і все інше. Але такого не сталося, рука була холодна, а очі вже не відкрились...

Дорога допомогла йому стати тим, ким він став. Бо щоби грати багато концертів, потрібно багато їздити, пересуватись із пункту А до пункту Б. І та ж дорога забрала в нього життя... Бережіть себе, люди, будьте надуважні та надобережні в дорозі. Бережіть себе та інших людей, допомагайте один одному на дорозі, бо то є місце великого ризику, де секундна помилка або неувага коштує життя.

ДРУЗІ ПО СЦЕНІ

78

Група СКРЯБІН та друзі по сцені

Хтось із колишніх друзів порівнював Андрійка з вічним двигуном. Він насправді дуже мало спав. Міг зірватися вже в 6-й ранку після 2–3-х годин сну і летіти в аеропорт, чи на своїй машині – з одного кінця України в інший. У голові – безліч планів. Працював без директора, хіба Льюша допомагав йому як менеджер групи. Але ж група «Скрябін» не була єдиним видом діяльності Андрія. Корпоративи, дні народження, весілля, на яких він був ведучим вже багато років, а ще була велика кількість проектів на телебаченні: «Guten Morgen» із Славою Фроловою, Васею Фроловою, Олею Горбачовою, «Шейканемо» з Бухгалтером, «Шанс» з Могилевською та Володимиром Бебешко, «Бережись автомобіля», «Жити це модно» з Андре Таном, «Дача».

Під час одного зі знімальних днів проекту «Дача» я була з Андрійком, вони закінчували одну програму і починали другу. Підїжджаючи до місця зйомок, ми зустрілися з режисером Ярмоленко, який їхав на своєму авто. Він відчинив вікно і проказав фразу, яку треба було сказати на початку передачі. Андрійко кивнув, а я майже не запам'ятала слів і перепитала Андрія: «Ти що, запам'ятав, що треба сказати?» І він швиденько, слово в слово, переказав цитату якогось римського філософа з іменем автора – так просто, ніби йшлося про якусь побутову справу. Мені здається, що в нього була феноменальна пам'ять. Він ніколи цим не кічився, певно вважав, що воно так повинно бути.

Зовсім недавно Андрій мене запитав: «Мам, а як звучить нота “ля”?». Я приблизно наспівала, а він так впевнено каже: «Ні, це не “ля”».

Очевидно він мав абсолютний слух, бо ніколи не підбирав мелодію, а відразу награвав, як треба, без помилок.

Я тільки тепер розумію, що ми з ним ніколи не займалися в музичній школі сольфеджіо додатково. А це наука, через яку більшість дітей полишає заняття музикою. Мені лише тепер стало зрозуміло, що жодного разу ніхто з викладачів-колег не поскаржився мені, що Андрійко не вчив сольфеджіо. Він сам теж ніколи не торкався цієї теми. Воно виходило в нього саме собою, а це можливо тільки при абсолютному слуху (поняття, яке знають професійні музиканти – абсолютне відчуття висоти звуку). Це дар Божий, який дається одному на тисячі, а може, й рідше. Тому написання мелодій, партій клавішних і в цілому композицій у такій кількості було Андрієві до снаги. Навіть у дорозі, придумавши мелодію, він знав її нотний запис відразу, без інструмента.

Життя було насичене до краю, два-три дні перерви вважалися величезним періодом, який обов'язково треба було заповнити – і тоді були зйомки на телебаченні. Він ніколи не грав як актор, а просто був собою. Він ніколи не дивився своїх передач, бо казав, що побачить багато такого, після чого не буде зніматися.

Друзі по сцені, артисти, режисери, продюсери розкажуть у цій книжці, яким був Андрій у стосунках з іншими, як відносився до своїх колег, з якими працював, жив, приятелював.

ВОЛОДИМИР БЕБЕШКО, продюсер, звукорежисер

Це було близько 25 років тому. Ми тоді з «Сестричкою Вікою» приїхали на гастролі до Новояворівська. У нас була така українська панк-група, доволі популярна на той час. Концерт відбувся з великим успіхом, зібрали повний зал. І після концерту до мене підійшов високий хлопчина з патлами і сказав, що він у захваті від нашого концерту і що його звати Андрій. Я йому

подякував, а він так скромно запитав: «А чи могли би Ви зайти до нас на студію? У нас тут група, і ми щось творимо». Я відповів, чому б ні. І він запросив нас в якісь катакомби, підвал, який тяжко було назвати студією.

Там знаходились якісь дивні інструменти, покалічені барабани, баняки, гітари... Я послухав пару пісень, їх тяжко було назвати якісними записами, але, зізнаюся, відчув, що роблять доволі цікавий матеріал, принаймні не схожий на те, що я чув раніше в Україні.

Те, що вони робили, відрізнялось своєю фірменністю. Я відчув, що хлопець слухає правильну фірмову музику і має добрий смак. Мені сподобалося кілька пісень. І я йому сказав: «Андрій, раджу вибиратися на справжню студію, де треба записати цих пару пісень, бо, на мій погляд, вони доволі хітові й зроблять прорив у твоїй майбутній кар'єрі».

Я тоді працював у Львові, на Студії Лева, яка на той час була сильно укомплектована доброю апаратурою, там й записував усіх тодішніх зірок України. Андрій приїхав туди з першими піснями – «На даху», «Чим пахне». В результаті вийшла доволі непогана музика, яка, правда, трохи нагадувала *Depeche Mode*. Але це якраз було те, що треба на той час. І ті пісні якимось дуже раптово стали популярними, люди почали слухати групу «Скрябін» і Андрія Кузьменка.

Він був такий довгий як тополя, смішний. Я кажу: «Давай, ми тобі зробимо псевдонім Андрій Кіл, від того, що ти такий довгий, як кіл?!». Ми посміялися з того, але псевдо не прижилося. Він лишився Скрябіним і далі записував свої пісні. Андрій підписав якийсь контракт зі студією. І згодом наша співпраця на трохи припинилася, я вирішив переїхати до Києва, щоб продовжити свою кар'єру там. Оце й було перше знайомство з Андрієм і наші спільні творчі кроки.

Коли я переїхав до Києва і почав активно займатися шоу-бізнесом, дізнався випадково, що Андрій з дружиною також

переїхали до Києва. Уявіть, приїжджає хлопець з Новояворівська без підтримки, без квартири, без належних фінансів. І в мене були наміри йому допомогти. Після того, як Андрій звернувся до мене, я сказав: «Добре, що ти переїхав, у великому місті тобі буде легше розкрутитися».

Його ще толком ніхто не знав, тому Андрій виступав, де міг. Пам'ятаю, якось ми зустрілися на зйомках, і я йому кажу: «Андрій, в мене там “Сестричка Віка” виступає, а мені треба музикантів на сцену. Може, ти пограєш на баяні?» Він каже: «Нефіг делать!». Він був такий легкий на підйом. Був навіть той відеозапис, де Андрій грає на баяні, а «Сестричка Віка» співає «Булочку з маком». Згодом він звернувся до мене по фінансову допомогу. Я позичав йому гроші, які він достойно і вчасно віддавав, коли вже почав заробляти.

Андрій дуже активно став пробиватися в Києві, підписав жорсткий контракт з Юрієм Нікітіним, який розумів перспективність групи. Вже потім, достойно відпрацювавши контракт, Андрій Кузьменко почав працювати самостійно.

Дуже скоро всі заговорили про Андрія Кузьменка – перспективного і талановитого хлопця. До того, що він писав класні речі, він звичайно був таким шоу-меном, який вмів добре вести шоу, імпровізувати...

Найяскравішою подією згадується моя співпраця з ним у програмі «Шанс». Безумовно, Андрій був лідером, без нього цієї програми б не існувало, бо на Андрієві все трималося. І завдяки такому творчому тандему – Андрій, Могилевська, я – напевно, ми тримали той «Шанс», який проіснував 6 років і мав шалений успіх, шалену популярність.

Можна сміливо сказати, що народження Андрія як успішного ведучого, шоу-мена відбулося у «Шансі». Він став дуже популярний, але це не заважало йому писати класні пісні, випускати альбоми. Правда, ця музика була більш альтернативна, не на широкі маси.

Мені особисто дуже подобався альбом «Клей», де були такі сюррові пісні з філософськими текстами, музика в стилі The Cure, Depeche Mode – те, що йому подобалося найбільше.

А після закінчення «Шансу» Андрій перейшов на популярнішу музику, доступнішу для народу. Він почав писати пісні для широкого загалу, але вони все одно були фірмові. Це «Старі фотографії» і так далі... Він мав шалену популярність і як ведучий, і як лідер групи «Скрябін». Його запрошували на різні телевізійні програми, такі як «Шейканемо», «Дача» та інші. Популярність росла шалено. Коли ми тоді зустрічалися, я говорив йому: «Бачиш, Андрій, твій переїзд в Київ був знаковий, у тебе все покотило, і ти зараз практично на піку своєї популярності».

Ми з Андрієм вже перебували у доволі близьких, дружніх стосунках. Не можу сказати, що ми були найкращими друзями, бачились рідко, але відносини були дуже теплі.

І тому, зважаючи на те, що нам добре давалися такі різні штучки в «Шансі», трапилася така історія. Яюсь ми виїхали сім'ями за місто в ресторан, сіли, добряче випили, «постібалися»... І Андрій запропонував зробити дівчачу групу «Пающіє труси». Ми посміялися, і він навіть написав для групи першу пісню. Спочатку думали, що це прикол. А виявилось, що ми набрали дівчат, які стали дуже популярні, і цей проект став бізнесовим. Він почав приносити нам гроші.

Щоби точно пояснити, для чого було створено «Пающіє труси», мушу розповісти наступне. Андрій доволі часто розказував, як він гастролював по Україні, зустрічався з різними людьми, і його завжди дратували такі речі як бидляцтво, рагулізм... Також дратувала його наша українська естрада, ті бездарі, які виступали на телебаченні... Група «Пающіє труси» стала протестом Андрія проти всього того, що його оточувало. Адже не секрет, що фірмову творчість Андрія, яка мала такий альтернативний присмак, дуже мало крутили на телебаченні. Натомість там крутили бездарну попсу. Звичайно, десь в середині Андрія це трохи ображало, але він ніколи не скаржився. Він виражав свій протест в текстах цієї групи. Був ще один маловідомий проект і я не можу про це не сказати. То був особистий проект Андрія, що називався «Злий репер Зеник». Так він виражав протест проти всіх рагулів, розмовляючи їхньою мовою, дуже різкою, використовуючи нецензурну лексику. Це був такий протест через музику. Він закривався в студії на пару годин і писав за цей час купу пісень, таким чином викидаючи, напевно, ту емоцію, яка в ньому накопичувалася.

Андрій був хлопець швидкий і безкомпромісний. Пам'ятаю, яюсь зателефонував йому... А він розмовляв зі мною 20 секунд максимум, так: «Алло... ага... так... давай... роби... поїхали... пока...». Я йому кажу: «Ти де?». А він: «Та вже в Полтаві, а вранці буду у Львові, а післязавтра – в Дніпропетровську...».

Тобто це була людина світу. Він ганяв, як шалений, в нього був шалений темп життя. Але він виконував усі свої зобов'язання, і писав пісні просто за кермом. По-іншому не міг, не було часу. Він жив на колесах. Але був відмінним шофером, який об'їздив майже весь світ.

Андрій дуже гостро переживав усі останні події, які відбувалися в Україні на політичній сцені. Я бачив, що він змінювався просто на очах, воно в ньому сиділо, і він не міг це не висловлювати в своїх піснях. Можна помітити, що останні його пісні вже не були просто розважальні. Та в нього ніколи не було розважальних пісень, вони завжди були з якоюсь філософією. Але останні пісні були явно направлені на протест проти того, що робилося. Він бачив, що насправді відбувається в нашій країні, про що не говорять, що відбувається поза кадром. Як громадянин він мав дуже чітку позицію, завжди був переконаний в тому, що коїться щось не те, і активно допомагав усім, хто постраждав внаслідок того, що відбувалося і відбувається зараз.

Він ніколи не афішував свої добрі вчинки. Я знаю, що Андрій часто їздив в дитячі притулки, купував для дітей необхідне, але ніколи не дозволяв нікому про це писати і говорити.

Я думаю, що він і не міг би далі жити з таким важким серцем, яке в нього було, тому, напевно, все так і сталося.

ІРИНА БІЛИК, співачка, композитор

Мені дуже важко думати про те, що найкрасивішого, доброго, щирого виконавця і друга більше немає на цій планеті. Сльози закінчилися більше року тому... і тепер, коли я співаю на концертах нашу пісню «Мовчати», я кажу про

те, що ноти печалі не потрібні. Андрюшка поруч, близько, і Він – у серці.

Я пам'ятаю ті дні, коли скрябіни були ще взагалі малі і їздили з концертами по Україні. Мені, дуже подобався тандем Андрія і Шури Гери. Це була Фірма!!! Два красені, які несли енергетику всіх західних груп, від яких дівчатка втрачали свідомість. Мені якось довелося цілий день провалятися з Андрієм у ліжку, коли знімали кліп на пісню «Мовчати»... Я реально милувалася копицею його чорного кучерявого волосся і щирим поглядом, який буває в хлопців тільки на першому побаченні.

Ми красиво обіймалися і притискали одне одного в кадрі після змонтованого, але мені би хотілося подивитися первин-

ну версію... тому що ми постійно сміялися... Як покласти руку? Як доторкнутися до оголеного плеча, як ми дивимося і чи не довгі у нас носи?

Я взагалі не вмію палити і Андрій взяв наді мною шефство. Показав, як це правильно треба робити... Мені здається, я того дня викурила пачку цигарок...

Я ніколи не забуду, як Андрійко говорив мені: «Білик, ти крута чувіха». Цей комплімент і тепер допомагає мені жити та працювати.

Коли мені тяжко, я згадую його слова. І навіть не слова, а *наказ!* Іти вперед, не звертати увагу на труднощі і вірити в *щастя* для всіх у цій країні...

Про одне жалкую дуже... в той день, у той понеділок, коли він пішов від нас... ми повинні були почати роботу над новим дуетом до мого сольного концерту в Палаці Україна...

Так і не встигли...

Колись... років через 60... обов'язково заспіваємо...

Кузьма про співпрацю з Наталкою Могилевською та Іриною Білик

(з інтерв'ю для УНІАН, 2007-й рік)

— Як тобі працюється з Наталкою Могилевською? Ти так завжди до неї іронічно ставишся, намагаєшся її у чомусь підколоти...

— То тільки для того, щоб розпалити вогонь. А так я її дуже сильно поважаю, у неї потужний професіоналізм, зараз — після аварії, зі шпичцями в руці — вона дала чотири сольники за два дні в Україні й вимахала оті «Танці з зірками». Вона просто придурошна, але в такому

доброму ракурсі слова «придурошна», бо абсолютно нехтує собою, шмиляє лиш, аби показати, що вона ліпша.

Уже всі кажуть: «Наталько, та ліпша ти, ліпша, заспокойся», а вона далі за своє, шпиці лізуть з руки, а вона йде на ті танці, кульбіти свої крутить.

Мене як Лева завжди бісили кобіти Леви, а Наталка — Лев... Я їх ніколи не міг зрозуміти, вони дуже непостійні. Могила може кинутися тобі на шию і в ту ж мить обмацювати, послати куди подалі.

І мені доставляє радість запихати їй під нігті такі голочки й дивитися на її реакцію, тим більше, що вона все серйозно сприймає.

— *Як ти ставишся до Наталі Могилевської? Чи важко з нею працювати разом?*

— Вона людина дуже складна, але я її поважаю, як творчу особистість. Вона багато в житті досягла, і з цим треба рахуватися. І дарма, що ми не схожі як люди. Я не збираюсь з нею спати в одному ліжку і жити в одній квартирі. Так що я якось переживу «спільну роботу». Я там, на зйомках, відпочиваю, а вона намагається працювати.

— *Коли ви створювали дуети з Іриною Білик, Наталею Могилевською, сприймали їх насамперед як жінок чи як співачок?*

— Не так і не так. Сприймав їх як партнерів щодо конкретної пісні. Біличку сприймав як людину, яка могла передати в пісні те саме, що й я. Як людину з життєвим досвідом, яка може видати його на-гора, і їй повірять. Тому до Білички я прийшов сам. З Могилевською було по-іншому. Наш дует нав'яло телебачення. Люди звикли бачити нас разом. Дует з «телика» ми перенесли на музику.

НАТАЛІЯ МОГИЛЕВСЬКА,

співачка, композитор, продюсер,
ведуча програми «Шанс»

Кузьма ніколи нічого не робив навмисно, і все, до чого він торкався, змінювало свій ритм, темп, характер... Він жив, гуляв, творив, любив на всі 100 відсотків! Пам'ятаю, як гостро він переживав горе, яке поглинуло Донбас, як був готовий ділитися всім, що в нього є, з тими, хто потрапив у біду. З боку здавалося, що хоче обійняти всю Україну... Кузьма бачив, як від байдужості та непотрібної суєти черствіють душі людей, і в своїх піснях намагався достукатися до кожного. І який же він був правий у тому, що ми, поглинуті прогресом і зароблянням грошей, вже не помічаємо, що нищимо природу, перестаємо бути уважними і турботливими батьками, чоловіками чи дружинами, дітьми, відірвалися від свого коріння і забуваємо традиції наших предків... Коли розмова торкалася цих тем, я відчувала, з яким болем Андрій говорить про ці всі проблеми.

У моїй пам'яті Кузьма назавжди залишиться людиною-сонцем, прекрасним батьком, справжнім мужчиною і вірним другом. Перебуваючи з ним поруч, мені чомусь здавалося, що в минулому житті він був вікінгом: трохи грубуватий, строгий, але водночас цілеспрямований, з почуттям гумору і великою душевною щедрістю. У моєму житті це один з небагатьох чоловіків, які впевнено, спокійно і при цьому з деякою іронією дозволяли мені бути лідером і самостверджуватися. Згадуючи наш дует в «Шансі», я розумію, що насправді справжнім, істинним лідером був Кузьма.

Просто він спостерігав за тим, як я – маленька, худенька, тендітна дівчина – граюся у великий бізнес. Іноді піджартував наді мною. А як інакше? Без гумору на це не можна було дивитися. Зізнаюся, я тоді зовсім не відчувала себе такою дорослою і впевненою, як намагалася справити враження.

Мені ж тоді було 25 років, а роль, яку я грала, відповідала дорослій жінці, педагогові, продюсеру, а я тоді такою не була. Тому в якісь моменти мені довелося проявляти характер. І я дуже втомлювалася, розстроювалася, коли щось не виходило... Але Кузьма завжди міг підтримати, знайти слова, які приводили мене до свідомості. Навіть коли ми сварилися, він був чуйний і добрий. Напевно, тому ми стали справжніми друзями. Хоча обидвоє тоді не усвідомлювали, що таке партнерство, як наше, трапляється вкрай рідко.

За 20 років моєї кар'єри, мабуть, це траплялося зі мною лише двічі: з Владом Ямою і Кузьмою. Ми оцінили це пізніше, коли стало зрозуміло, що успіх програми «Шанс» ніхто не зумів повторити. І сьогодні я з гордістю можу сказати, що 80% молодих виконавців — це наші з Кузьмою учні.

Вже після смерті Андрія його мама розповідала, як він жартував, коли на зйомках одного з нас замінювали інші артисти.

Вона згадувала: «Ти знаєш, він тебе завжди називав Наталька, і коли я запитувала, як минув знімальний день, казав: “Натальки не було, тому все було погано”. Питаю: “А чому?” Він: “Та тому, що без Натальки грати в “Шанс” — це все одно, що грати в теніс об стінку із самим собою”».

РУСЛАНА, співачка, композитор

У 90-х ти мав бути «дивним» — якщо ти був «не дивний», то ти був публіці не потрібний. (Тоді попса займала 3-й план і сприймалася як «дешевий кефір»)...

Музичний Львів 90-х — це 100% фірма.

Ті часи були унікальні.

Артистам було дуже легко виносити свої власні мрії... Кузьма був тоді не просто популярний — він без перебільшення був одним із королів 90-х.

На сцену вийшов хлопець (Кузьма), який виніс всі свої мрії, виніс їх з підвалу. Він вийшов з мрійливого андеграунду. Це був романтичний панк.

93-й чи 94-й рік... Володя Бебешко, «Сестричка Віка» та «Брати Гадюкіни» поїхали на концерт у Новояворівськ. До них після концерту підійшов хлоп, сказав, що у них у підвалі студія і запросив туди. Тоді артисти були «без понтів» і в кайф було тусуватися, тож вони охоче пішли в той підвал. Кузьма включив пісні. Як згадує Володя, коли він почув пісню «Птахи», то одразу зрозумів, що в того хлопа велике майбутнє і сказав, що йому треба перебиратися у Львів...

...У той час ми всі працювали на Студії Лева (це був один із найбільших на той час продюсерських центрів в Україні). Там, на Студії Лева, мій майбутній чоловік був одним із тих, хто записував його перші хіти. Ми тоді вже зустрічалися з Сашкою.

Отак і вийшло, що Кузьма стартанув фактично в мене на очах... У той же час починала і я.

Коли ми писали «Дикі танці», було всього дві людини, які допомагали нам робити тексти. Сашка дав Кузьмі 5 заготовок, і Андрюха створив дуже багато «сировини» нам для текстів – «Дикі танці» надзвичайно просякнуті ним. Він зробив дуже багато заготовкових речей, понаписував окремих фраз для 5 чи 6-ти пісень. Окрім «Скажи мені», де він повністю написав приспів, ми давали йому також «Музиченьки», «Плес», «Гуцулку», «Це – любов»...

Він багато поробив текстових заготовок... Я обов'язково знайду їх.

Андрійко казав мені: «Чувіха! Не вимахайся – почни співати... Музика в силі зупинити війну».

Друге, що він казав: «Побудь із Ксеном» (Ксеном у нашій тусовці називають мого чоловіка).

Брати і сестри!

Ми ще довго будемо в шоці.

Я ніколи не могла так файно сказати, як Кузьма, але відчували ми з ним завжди одне й те саме – віддай себе, живи на повну і не стидайся бути таким, яким ти є.

Кузьма завжди мав для кожного з нас вагони, тонни справжніх сильних слів, сповнених енергії і драйву, після яких особисто мені хотілося злетіти...

Кузьма завжди, коли ми зустрічалися чи десь перетиналися, любив розповідати, на які він їздив концерти. Він страшно любив їздити в Європу на концерти – і на Lady Gaga, і на Pink, і на Metallica... Він підбирав завжди дуже символічні концерти. Він міг поїхати в Німеччину, Фінляндію, Польщу – куди завгодно. У Берлін, по-моєму, він їздив на Rammstein...

Одного разу він запросив мене на якийсь дуже унікальний концерт – чи на Rammstein, чи на Metallica ми з ним мали їхати. Каже: «Руся, погнали. Ти – рокешна чувіха, то точно для тебе». Я кажу: «Всьо, добазарилися – їдемо». І я кажу Сашці: «Давай поїдемо, Андрюха їде. Ми самі точно не виберемося, а з ним давай полетимо». Мій Саша знайшов тисячі причин, щоби не їхати, але сказав: «Але я тебе з Кузьмою відпускаю». Треба ще розуміти, що Саша у мене дуже ревнивий і просто так з кимось він мене не завжди відпустить, а от з Кузьмою він мене спокійно відпускав...

Чому я не змогла тоді поїхати, я вже не пам'ятаю. Кузьма ще багато разів дзвонив: «Ну що, їдеш? Їдемо?». Він, здається, навіть квиток для мене мав.

Я пам'ятаю, як потім гризла лікті. Я так жалкувала, що не поїхала.

Він приїхав і розказував: «Ти кончена, ти таке втратила», і почав таке за той концерт розповідати, що у мене, як кажуть, «сльюньки потекли».

До чого я це розказую, чому ці спогади цікаві?

Андрій був дуже жадібний до пізнання. Йому завжди все було цікаво. А я так само завжди вишукую якись унікальні речі в музиці, і з Кузьмою могла говорити про ці речі. Він завжди був в курсі всіх нюансів в музиці, настільки був обізнаний у всіх найцікавіших музичних течіях, йому була цікава не лише та музика, яку він любив і слухав, – йому було цікаве все. По-моєму, він навіть стібався, щоби ми поїхали разом на Брітні Спірс.

Кузьма сприймав все, що пов'язане з музикою, як свято душі, драйву, енергії, відродження... Ми ніколи з ним не говорили про комерційну складову музики. У наших з ним особистих розмовах ми говорили про те, як музика «вставляє», яка вона крута чи унікальна має бути. Зараз я розумію, що втратила

брата про духу, з яким могла говорити про такі речі... У мене мало людей, з якими я можу про це говорити, — це мій Саша та оточення музикантів, з якими я працюю... Андрій входив до того кола, з ким я могла говорити на найбожевільніші музичні теми, мріяти ледь не про «концерт на Марсі», бо «це круто і хто нам це заборонить».

Я знаю Кузьму, скільки знаю себе.

З Кузьмою ми починали у Львові, а коли Україна стала незалежною, почала формуватися українська сучасна музична культура, яку без Кузьми неможливо уявити...

Кузьма був одним із перших, хто почав формувати стильну українську музику... Його перші музичні проекти були

надзвичайно стильні. Це була така унікальна електронна музика, з якою він дуже вдало експериментував. Вона мала особливий настрій, особливий стан...

Кузьма 90-х років дуже вирізнявся серед інших... Багато хто тоді експериментував з електронною музикою, але Кузьму ніколи неможливо ні з ким сплутати. Він був завжди оригінальний і самобутній... Це була жива, пластична українська мова... Він її такою робив, і ніхто, крім нього, її такою більше не зробить. Він по-особливому відчував усі звуки, всі слова. Воно у нього завжди так поєднувалося. Ніхто, крім нього, так не міг і, напевно, не зможе.

Такого другого Кузьми у нас вже не буде ніколи.

Він умів зробити атмосферу, він довкола себе збуджував простір – навколо нього все просто бриніло...

Мені, навіть з моєю «дикою енергією» поруч з ним було і дуже екстремально, і водночас дуже комфортно. Він був надзвичайний, енергійний і смішний. Він був заядлий оптиміст. Я не пам'ятаю, щоби він колись стогнав чи на щось жалівся. Він завжди був дуже сонячний, дуже світлий...

Я пам'ятаю, як приїжджала до нього і казала: «Кузьма, що тут робити... Тут ніяк не йде». Він завжди казав: «Мала...» і жартував. Я ніколи не зможу повторити ті жарти, але йому завжди вдавалося підняти мені настрій.

Я пригадую, як ми останній раз пили чай у нього вдома. Він знав, що я дуже люблю трав'яні чаї, і подарував мені дуже багато свіжої м'яти і меліси...

З тим, що обірвалося його життя, обірвалися і наші плани. Я планувала робити разом з ним пісні, і ми домовилися про це, але події відклали роботу над моїм новим альбомом, у якому він мав брати активну участь.

Кузьма... Він назавжди залишиться у пам'яті. Ця смерть – фатальна помилка. Вона не для нього. Такі, які він, не помирають. Це ясно без слів.

Я безмежно вдячна йому за поезію до пісні «Скажи мені» з альбому «Дикі танці», яка була написана разом із моїм чоловіком. Це одна з найулюбленіших моїх пісень.

Я щаслива була виконати «Старі фотографії», тепер це вже класика.

Я йому безмежно вдячна за всі пісні, які він подарував світові і за слова, які подарував особисто мені. У моєму серці вони залишаться назавжди.

СВЯТОСЛАВ ВАКАРЧУК, фронтмен групи «Океан Ельзи»

...Одного разу, це було з 2003 року на 2004-й, ми відмічали Новий рік у мене вдома, і Кузьма був серед гостей... І я пам'ятаю його невимовну енергію. Фактично він «зробив» цей вечір, тому що навколо нього все крутилося і він був у центрі уваги. Я завжди згадую, це був один із найвеселіших років, які були у моєму житті. Ми всі наряджалися якимись мішками, якимись... коротше, був якийсь повний бардак. Але це було весело, смішно і круто. І я потім дуже шкодував, що ми більше не зустрічали нових років. І цей от момент... Я не можу згадати, що було конкретно, — от просто відчуття радості! Це був перший рік на моїй новій квартирі. Ми тільки переїхали, і це була така подвійна радість. Ми буквально на Миколая переїхали і через тиждень вже відмічали Новий рік в мене вдома, це було дуже круто.

Якщо говорити про музику... Ми багато з ним говорили про музику на стику до 2002–2003 років, і якраз у них відбувалися певні перетрубації. Я розумію, що почалися проблеми з Ростиком і Шурою. Кузьма шукав самовираження більше в рок-музиці, оскільки вони починали з електронної музики,

і потім «Скрябін» й став звичайно вже рок-гуртою... якраз він мене багато питав — як і що...яка відмінність, що ми робимо... І, пам'ятаю, ми багато про це говорили. І вже після цих розмов вони записали той альбом, де з'явилися пісні «Мовчати», «Спи собі сама». Я пам'ятаю, що їхав в машині, за кермом, і вперше почув «Спи собі сама». У цей момент я відчув, що от ці розмови, конкретні музичні, про аранжування, підхід, мелодії, вони повністю «лягли»... Але видно було, що Кузьма проникся тими речами, про які я говорив. А я, своєю чергою, дуже багато від нього взяв... Коли приходив до нього, ми дивилися польські канали, як розвивається музика в Польщі... Андрій усе це добре знав. Тобто він теж збагатив мене якимись такими речами...

ОЛЕКСАНДР БОГУЦЬКИЙ, генеральний директор телеканалу ICTV

Кузьма — настрій, який завжди з тобою. Я побачив Кузьму колись, напевно, вперше у Львові на Пекарській — це вулиця, яка веде до медінституту, тепер напевно університету. Вже була пізня осінь, і Андрій йшов у шапці, яку було неможливо не помітити — вона була яскрава, і одягнув він її так, що всі мали побачити, що його вуха не цілком прилягають до голови. Водночас всім мало бути зрозуміло, що йому подобається ця шапка і що йому в принципі мінімально все рівно, що хтось думає про неї, і про нього, і про його вуха. «Хороший хлопець», — подумав я. Всеволод, мій товариш і тоді вже дуже добрий басист, студент-стоматолог, якраз і розповів про Кузьму — в стилі рубрики «З Новояворівська», — щось співає, вчиться з нами на стоматології. Так і запам'яталось.

Вже потім, колись у Львові, мені дали послухати дві пісні «Скрябіна», тоді я не знав ні що то пісні «Скрябіна», ні те, що

їх співає Кузьма. Це точно були дуже добрі звукові доріжки, пісні «Щось зимно» і «На даху»... Ця музика помітно на голову була вища всього, що називалось «поп» і тоді звучало. Фактично, ці пісні мали би відкрити дорогу до перших позицій серед українських артистів. Але, як ми вже всі знаємо, далі було не все так просто, і, фактично, до «Танець пінгвіна» статус «номер один» дуже акуратно примірявся до «Скрябіна»...

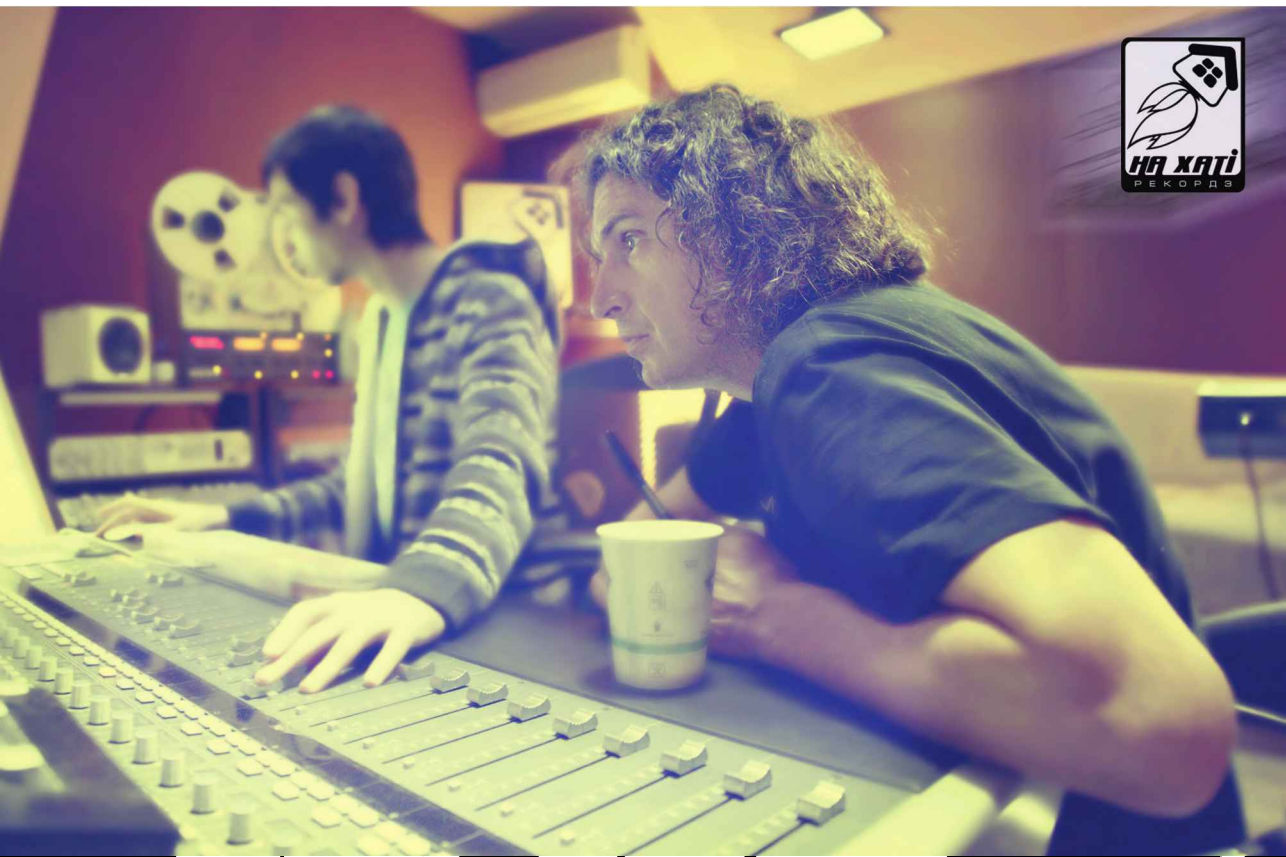
До речі, правда чи ні, казали, що Кузьма підписав собі практично єгипетське рабство, записавши ті пісні – ніби контракт на 25 років з продюсером. Мабуть, після цього Андрій завжди думав, що його хтось завжди хоче намахати. Хоча хто ж відмовиться намахати талановитого, невинного хлопця з Ново-яворівська? Дуже скоро він стане таким, що від нього ці наміри будуть відбиватись, і його погляд красномовно зможе попередити кого завгодно навіть не думати про подібне. Водночас ідея, яка потім буде виражена більше, ніж зрозуміло – «Нас кинули», вже його не полишала. Він був таки весь час на сторожі. Він розумів, що в цьому світі сам за себе, за Свету, за Баську, за тата, маму і за все.

Між піснями минали дні та роки – я думаю, від переїзду хлопців до Києва до крайніх днів, ми так чи інакше були в найближчому колі. Ми справді дружили, спали під одним дахом, їли то саме і ламали хліб руками. Кузьма міг радитися зі мною чи Оленкою (Олена Кондратюк – дружина Олександра – *ред.*), ми могли говорити зі Світланою – наші друзі ставали ближчими до Андрія і думки Андрія так чи інакше впливали на наше коло розмов...

Я не сильно готовий до спогадів про Андрія... Від моменту народження Барбари (Баськи)... Як він її возив на прогулянки у машині, в колісанці, подбавши, щоб вона заснула, забігав на студію у «Таврійські Ігри» дописати чи награти нову мелодію... Чи від того моменту, як я його побачив на Пекарській – і до крайньої телепрограми в нас на каналі – «Машини часу» чи

«Дачі», – всі помітні рішення в його житті були так чи інакше спільними. Я завжди буду гордитись альбомами: «Наші партизани» і «Наше Різдво», які напевно змінили чи сформували ціле покоління, які зробили Чубай і Кузьма з нами. Рівно, як завжди слухатиму «Старі фотографії», розуміючи, що серед тих, кого згадував Кузьма, були ми з Оленкою, і розуміти чому. Ми справді дуже цінували і цінуємо нашу дружбу, сім'ю Андрія і Світлани.

Я провів напевно понад 200 чи 300 концертів, фестивальних днів, де виступав «Скрябін». Скільки разів ми відкорковували пляшки – того вже ніхто не порахує... Андрій завжди їздив на концерти сам на машині – він не любив колгосп і любив свободу. Він був більше, ніж вимогливий до себе, – він

ніколи не хотів економити співу чи серця на концерті. Але не припускав і найменшої неповаги до себе. Ще у великому колісі турі з Білик – це був 1995-й – Кузьма не хотів мати менші букви на афіші, хоча який в нього буде номер в готелі – навіть не обговорював. Його система цінностей мала зрозумілі лінії – він беріг стосунки, але міг запросто «послати», і не так багато людей за всю історію ні разу з ним не сварилися. Ні я, ні Оленка ніколи з Андрієм не сварилися. Часами просто його треба було приймати таким, як він є. Зазвичай ми сміялися, звісно. Смятися можна було з усього, а історій у Кузьми завжди було із запасом.

Я думаю, що тому і двері його будинку (він перший з усіх його побудував, потім добудовував) – зрозуміло, що він його просто мав мати, як і їздити сам, і сам все продюсувати, і від нікого не залежати, бо він сам собі господар – були завжди відкриті для тих, з ким він міг розламати шматок хліба і випити ковток чогось. Звичайно, порядок і затишок в цій хаті був тому, що була Света.

Коли Микола Баграєв вирішив зробити перший український музичний канал – «М1», Кузьма вже вів у нас на ICTV «Гарячу сімку». Звичайно, він перейшов на «М1», і я дотепер впевнений, що колись моє запрошення на телебачення створило дуже помітну відмінність у вже українських програмах – неповторність імпровізації Кузьми, якою потім будуть захоплюватись у «Шансі» чи у сотнях інтерв'ю Андрія. Його можна було слухати годинами, сміятись, його й можна читати годинами – всім рекомендую, він взагалі прекрасний супутник по життю. Я, наприклад, до кінця не сильно собі говорю, що його немає. Ми просто зараз не бачимось.

Кузьма не надавався до усталеного опису одним словом – сильно багато всього було, і для кожного у нього теж були різні версії. Коли хотів – грав вар'ята, хоча, звичайно, він був більш ніж серйозним і дуже глибоким. Його гнітила нещирість

і дурний пафос – насправду, йому було комфортно з дуже простими людьми, і я точно розумію, чому він останнім часом так багато був на фронті. Його пісні точно відображають еволюцію від панка до романтика, потім до рок-музики, потім вже власний стиль, де він сам укладав правила. Пісні інколи приховують його тексти – ті, які ми, сподіваюся, видамо окремо, і які принесуть зміст в серця багатьох людей...

Я люблю наші ранні пригоди в Києві – грошей майже не було, і всі вигадували способи отримати більше, заплативши менше. Заправляти машини тоді ми їздили на залізну дорогу – до локомотивів, і це був прекрасний за своєю чистотою дизель. Тоді Кузьма обіймався з машиністами, як з братами, і ми самі після того були, як машиністи. Андрій завжди з винятковим теплом згадував ті дні, звичайно, це тепло зумовлено частково тим, що ті злидні залишилися тільки у спогадах...

Наша перша машина – «Гольфік 2» – була після Кузьми. Її вже пригнав віддавати нам його тато і на додаток дав мені три поради: ніколи різко не повертати, завжди дивитися в заднє дзеркало і довкола, і пам'ятати, що на дорозі багато придурків. Я їхав за Кузьмою перший раз і до Києва, – він був акуратний і дуже добрий водій. За мною той «гольфיק» перейшов до Шури. Шура теж не жалівся – Кузьма був добрий господар.

Ми рідко коли збиралися в спокійні вихідні сім'ями – і Пonomарчик, і Кузьма у вихідні, зазвичай, мали роботу. Якогось року Андрій мав понад 200 концертів і вечірок. Він багато працював, не любив сидіти без діла взагалі, він, таке враження, не міг просто лежати – його весь час підганяло бажання, якщо не щось зробити, то заробити. Він був цупким і знав, що той світ сам нічого не дає.

До тої мозаїки зустрічей, сміху, пригод, інколи розчарувань, ми часами повертаємося з друзями, і завжди посміхаємося. Кузьма точно залишиться не сумом, а світлом. Він – Великий, той наш Андрей.

ІГОР КОНДРАТЮК, телевізійний ведучий, продюсер

Після закінчення проекту «Шанс» ми з Андрієм бачилися дуже рідко і при цьому завжди розходилися зі словами: «Потрібно частіше зустрічатись». Планували, що, напевно, вже на пенсії будемо зустрічатися частіше, обговорювати майбутні книги-життєписи і пити вино...

Я вперше познайомився з Андрієм на записі пілотної програми телепроекту «Шанс». Пілотна програма – це програма, на підставі якої телеканал «Інтер» повинен був прийняти рішення – ставити програму в ефір, чи ні. Тут потрібно сказати, що генеральним продюсером «Інтера» (здається, ця посада називалася саме так) тоді був Влад Ряшин. І він вибирав між двома проектами: форматом «Фабрика зірок» та нашою ідеєю, співавтором якої був і я, – програмою «Шанс». Суттю програми «Шанс» було показати, як пересічна людина, яка перемогла у «Караоке на майдані», за день перетворюється на «зірку» і виступає на «великій сцені» у прайм-таймі головного телеканалу країни. А «Інтер» на той час був однозначно головним телеканалом. Взагалі пілотів «Шансу» було два. Ведучими першого були ми з Ольгою Горбачовою. Вона на початку 2000-х була популярною ведучою такої ж популярної програми «Мелорама». Героїнею пілотної програми була Альона Чирва з Вінниччини. Я себе у якості ведучого такого шоу не відчував, був як не в своїй тарілці. Ольга, думаю, теж. А ще ми зрозуміли, що ведучими повинні бути люди з шоу-бізнесу. Бажано – співак і співачка. Ілля Ноябрьов на нараді керівників розважальних програм запропонував переглянути Наталку Могилевську. Хтось, мабуть, Влад спитав мене: «Як тобі Кузьма?». Я відповів: «Ніяк». Бо не знаю його. Чув лише пісню «Танець пінгвіна» і все. Якраз тоді Кузьму взяли вести разом зі Славою Фроловою ранкове шоу «Guten Morgen» на музичному

каналі «М1». Я глянув ефір. Кузьма «запалював» по повній. Аж занадто, як мені здалося. Десь в червні 2003 року ми записали другу пілотну програму, вже з Могилевською та Кузьмою. Режисером обох пілотів (а потім і одним із режисерів програми від початку до завершення проекту) був Вадим Єрмоленко. Головним його творчим принципом було: вмикайте камеру, зараз знімемо щось геніальне.

Фінальний епізод – виступ переможця «Караоке на майдані» (той самий виступ на «великій сцені») писали у нічному клубі «Бінго». Кузьма був трішки не в своїй тарілці. І не так влучно жартував, як він це робив потім у кожній програмі. Бо ще ніхто не знав – ні автори, ні режисери, ні ведучі – які епізоди, як потрібно коментувати. І як потрібно поводитися з учасниками. Але мені здалося, що Кузьма як ведучий такого балагану вже з першої програми виглядав органічно. І відсотків на 99 було зрозуміло, що навряд чи ми знайдемо когось іншого, хто би був музикантом і співаком, і дотепним шоуменом одночасно. Не знаю, як Ряшин переконав керівництво «М1» відпустити Кузьму, але Кузьму разом із Могилевською затвердили ведучими нового проекту. Андрію, звичайно ж, набагато вигідніше було працювати у праймовому ефірі на найрейтинговішому телеканалі країни, ніж на нішевому «М1». Отже, все склалося, і вже за півтора місяці після пілотного, у серпні 2003 року, ми почали зйомки першої програми «Шанс». Вона вийшла в ефір 28 вересня 2003 року, і одразу стало зрозуміло, що це – новий телевізійний хіт.

Андрій неодноразово мені говорив: «Ігорко, я – до “Шансу” і я – після появи “Шансу”, це дві різні людини». Малось на увазі, що «Шанс» зробив Кузьму улюбленцем телеглядача, і його кар’єра співака стрімко пішла вгору. «Шанс» дав можливість усім нам зрозуміти не лише закулісся шоу-бізу, але й цікавий і тернистий шлях людини до сцени. «Шанс» розкрив у всій красі двох ведучих проекту: Кузьму та Могилевську. Годинна

присутність в недільному вечірньому ефірі робила Андрія і Наталку найзрозумілішими співаками України, своїми, рідними людьми. І тому їхні пісні цього періоду стали сприйматися як невід’ємна частина цих особистостей. Навіть дещо специфічний «новояворівський» гумор Андрія раптом стала розуміти вся країна – від Ужгорода до Донбасу! Його талант шоумена був очевидним. Думаю, Андрій був найталановитішим з усіх, з ким мені доводилося зустрічатися в житті.

Я був продюсером цього проекту. Першого українського праймового талант-шоу. Показники якого не вдалося перевершити жодному з наступних талант-шоу. Щоправда, справедливості ради, потрібно сказати, що у талант-шоу, які були після «Шансу» – «Україна має талант!», «Х-фактор» та «Голос» – було вже інше конкурентне середовище та інша тривалість.

Усі пересування знімальної групи по точках відбувалися під безпосереднім контролем виконавчого продюсера Ігора Талана, а я протягом дня контролював процес по телефону і приїжджав лише на фінальний епізод – виступ учасника або учасників (з шостого сезону у «Шансі» змагалися між собою два учасники). Андрій, на відміну від Наталки, провів усі програми! Мабуть, таки кілька програм за 5 років він все ж пропустив, але така статистика для діючого артиста – вражає. Він був дуже обов’язковим з точки зору роботи. Мені дуже подобалася його оголошення виходу на сцену конкурсантів і резюме у кінці програми. Але вищий пілотаж телеведучого Андрій Кузьменко показував у епізодах, коли потрібно було говорити з учасником і розігрувати імпровізовані сценки з іншими членами групи – стилістами, візажистами, хореографами. Його прості та влучні жарти – це просто потрібно бачити! Перегляньте програми «Шанс» і ви переконаєтеся, що ТАК вести безсценарне реаліті-шоу не міг і досі не може ніхто в цій країні! Тому внесок Кузьми в успіх «Шансу» – неціненний!

Якось ми знімали програми «Караоке на майдані» та «Шанс» на фестивалі «Таврійські Ігри» у Новій Каховці. Це була програма, де героєм був відомий нині співак Володимир Ткаченко. В цей день хедлайнером фестивалю був «Скрябін». Пам'ятаєте, всі музиканти групи на чолі з Андрієм виступали в ірокезах? І ми були свідками, як Андрій і його команда реально «порвали» схили Дніпра! Усі були в захваті. Для багатьох це було великою несподіванкою. Андрій згодом знову казав: «Дякую усім. Це все – результат “Шансу”». Кузьменко був дуже щирим і вдячним хлопцем...

І насправді у Андрія десь із 2003 року почався дуже продуктивний творчий етап. І майже всі його хіти, які ми зараз знаємо, – з цього періоду. Думаю, хвиля всенародної любові, яку дав телепроект, стала для нього потужним енергетиком, і він

з вдячністю віддавав публіці свої пісні, без яких я, наприклад, не уявляю свого пісенного оточення.

14 березня 2007 року зйомка відбувалася якраз на мій 45-річний ювілей. До речі, я люблю працювати у свій день народження! І цей був один із найпам'ятніших. У цей день знімали «епохальну» програму на 1 квітня, де змагалися між собою хореографи проекту «Шанс»: нікому ще невідомі у якості виконавців балет Quest, який згодом став гуртом Quest Pistols та Дмитро Коляденко, якому також цей виступ дав путівку співака. Я наклав святковий стіл в студії «Укртелефільму», яка, до речі, була елементом декорації цього дивного перформансу. Кузьма був на розігріві та представив прем'єру пісні «Гламур». Він був в образі вусатого вуйка-олігарха (потім ще Єрмоленко протягом знімального дня «Шансу» зняв кліп на цю пісню). Ця програма була яскравим прикладом того, як Кузьма неповторно збагатив «Шанс» своєю присутністю, і ми не уявляли програму без нього. До речі — унікальний випадок на телебаченні — з Андрієм подобалося працювати УСІМ членам великої телевізійної команди проекту! Ось приклад такої, можна сказати, сліпої любові до ведучого. Один зі звукорежисерів на нараді заявив: «Якщо я почую мат, то виключу апаратуру і піду з робочого місця. Я можу вибачити міцні слова лише Кузьмі. У нього це виходить органічно». Тут потрібно сказати, що «Шанс» був по суті реаліті-шоу, яке знімалося з 9-ї ранку до опівночі. І звукорежисери весь цей час у вухах чули все, що говорять усі, хто є на майданчику — від освітлювачів до учасників і ведучих.

Останній раз ми спілкувались у Болгарії, в Несебрі, в серпні 2014-го року. Ми з дружиною туди вперше їздили на авто, і через WhatsApp Андрій виклав мені всі карти найкращого та найкоротшого маршруту дорогами Румунії та Болгарії. У нього був досвід. Він, як відомо, дуже багато подорожував на своїх авто. Зокрема, і в Болгарію. А ще він домовився з нашими

прикордонниками про мій швидкий перехід. Бо Кузьма був, виявляється, почесним чи то митником, чи то прикордонником. Так ось ми сиділи ввечері на балконі, пили вино, яке він діставав у знайомого місцевого винороба, і гомоніли про творчість, ситуацію в країні, яка нас обох сильно турбувала, про виховання наших дітей, і про все, що спадало на думку. Розходилися з традиційним прощанням «потрібно частіше зустрічатися». На ранок вони зі Світланою вже полетіли в Київ — у Андрія був концерт.

2 лютого 2015-го зранку я приїхав на перший знімальний день кастингів «Україна має талант!» Тільки зайшов у гримерку — прийшла смс-ка від нашого спільного з Андрієм персонального банкіра з «ПриватБанку» Віталія Кіцуна: «Ігоре Васильовичу, а правду пишуть, що Кузьма розбився?». Я передзвонив Кіцуну, він сказав, що щойно про це прочитав в інтернеті. Я набрав Світлану. Вона не відповідала. Я набрав Ігора Талана і почув жахливу звістку...

ОЛЬГА ГОРБАЧОВА, співачка, співведуча програми «Guten Morgen»

Я хочу розпочати цю розповідь із вдячності. Нам мало хто дарує її у великій кількості і безоплатно. Люди, здатні на це, по-справжньому освітлюють наше життя, як сонця. Мій друг — величезне джерело радості і натхнення, тому що він із тих людей, які змінюють твоє життя назавжди. У кращий бік! Він із тих людей, хто вчить тебе не витратити життя на дрібниці, образи, негатив, самобичування, погані настрої та осудження. А вчить витратити його на сміх, музику, подорожі, людей, книги, місію. Той, кому неважко проїхати «по дорозі» зайвих 500 кілометрів, щоб передати пакунок малознайомим людям.

Неважко здійснити три пересадки на день або перетнути чотири кордони на авто, щоби потрапити на концерт улюбленого гурту. Неважко просидіти півдня в інтернеті, щоби купити тобі квиток на концерт Браяна Феррі у Варшаві, просто тому, що таких артистів варто побачити. Неважко їхати всю ніч за кермом і приїхати до початку прямого ефіру, щоби ти не проводила його одна, хоча можна поскаржитися на втому. Неважко закачати повністю твій новий айпад фантастичною музикою, а тоді подумати про твоїх дітей і додати туди ще мультфільми. Неважко попросити своїх музикантів допомогти тобі із записом альбому. Неважко написати в першій ночі про свої музичні відкриття, які ти обов'язково повинна послухати. Неважко взяти з собою виступати всю твою групу, навіть без попередніх гарантій, що це буде оплачено, і, якщо раптом щось, — оплатити самому. Неважко на всі твої псіхи і нерви відповідати: «Ольчик, та ти шо, ти навіть не уявляєш, яка це дрібниця в твоєму житті і скільки разів ще так буде». Та й взагалі, нічого не важко!

Можна було подумати, що так відносяться тільки до тебе, і відчути себе винятковою і особливою. Саме такою я перманентно почувалася у спілкуванні з Кузьмою, але водночас бачила: довкола були десятки людей, з якими він спілкувався так само, починаючи від операторів і закінчуючи водіями, це було його правилом — заряджати і надихати людей. Де він брав на це сили — невідомо, але я ніколи не бачила його роздратованим, незадоволеним або таким, який скаржиться. У часи будь-якої кризи у нього завжди була немислима кількість роботи, зйомок і концертів, тому що, зробивши перерву у спілкуванні з ним, для будь-кого означало позбавити себе неймовірного задоволення і абсолютно нетипової дружби.

Ми знайомі так давно, що я навіть не пригадаю скільки. Я почала працювати ведучою «Biz TV» ще 1996 року, то й усіх відомих на той час музикантів знаю ще з тих пір. Кузьма із тих

спільних телепередач здригалася від слова «срака» в ефірі, а через місяць говорила так сама і навіть гірше. За свободу робити в ефірі неймовірні і смішні речі, на які б я ніколи не наважилася сама. За свободу говорити про кожного артиста дійсно те, що думаєш, і не думати про те, що подумують про тебе. За те, що моє втомлене в 6-й ранку, перманентне ниття зумів розтопити чоловік, який ніс на собі в рази більше життєвих задач і ніколи не сумував. За «голого діджея», коли він запрошував до себе в номер після концерту всіх артистів і грав таку музику, яку ніде й ніколи не можна було почути, а ми танцювали так, як ніколи й ніде не можна було побачити. За пісні, які я почула і зрозуміла у повній мірі вже після того, як побачила за його комічною гранню величезну просвітницьку роль. За роки на телебаченні, де він створив новий і унікальний формат спілкування з глядачем, який ніхто і ніколи не повторить. За той час поруч, коли не цікавило, чи заплатять за цю роботу гроші, тому що це було суцільне відкриття, веселощі та задоволення.

Я ніколи не зможу так з гумором і безтурботно перетворювати все в своєму житті на подібну легкість буття. Я ніколи не дізнаюся, що він насправді відчував. Я ніколи не забуду, що я почувала поруч із ним. Відчувати, що мій вчитель радості спостерігає за мною, і перетворювати дріб'язкові печалі в уроки відкритості життя — це і буде моєю вічною подякою.

ЮРІЙ НІКІТІН, продюсер

Головне, що зацікавило мене в Кузьмі — його оригінальність. Саме унікальність особистості Андрія Кузьменка й була основним магнітом «Скрябіна». Я ніколи раніше не зустрічав такої легкої, творчої і позитивної людини, він був дивовижною особистістю і самодостатнім артистом.

Не сумувати, що б не відбувалося, завжди залишатися в піднесеному настрої – здавалося, це було головною фішкою Андрія.

І хоча наша співпраця як менеджмент-компанії та артиста тривала всього кілька років, вона залишила глибокий слід, який відбився на усій моїй подальшій кар'єрі продюсера.

ВАДИМ ЄРМОЛЕНКО,

режисер проектів «Шанс», «Дача», сценарист,
автор багатьох кліпів групи «Скрябін»

«УРАГАН» Андрій

Коли Ігор Кондратюк запросив мене працювати на «Шанс», я був дуже далекий від шоу-бізнесу. Настільки далекий, що плував «Скрябіна» з «Грін Греєм». Саме в той час Андрій перформатував групу та власне життя. Він багато розповідав про цей перехід від «панку» в «попсу», як збирав кошти та зняв кліп «Мовчати» («вічна», на мою думку, робота), тож повторюватись не буду. Кузьму запросили ще й через мовну квоту – за законом, 50 відсотків матеріалів канал повинен був виробляти українською мовою. Оскільки майже всі на телебаченні розмовляють російською, Андрій та Володимир Бебешко потрапили, як каже сам Володя, «в струю».

Перші програми були для Андрія не надто важкими (він мав досвід прямого ефіру на «М1»). Але справа то була нова... І він радісно, і якимось по-дитячому «вчився» нового жанру реаліті. І народжував його разом із нами. Високий, прямий, зі своїм новояворівським суржигом і «хіпповим хаєром з 70-х» він дуже вирізнявся на тлі київської «богеми». Відсутність будь-якої зіркової хвороби, звичка казати те, що думає – шокувала, але майже це стало тим каталізатором, який і рухав програму. Вміння казати просту, може, й незручну правду руйнувало неписані

закони та якусь «непрописану» субординацію. На майданчику починався хаос, з якого й народжувалося щось цікаве.

«У маленькій студії 10 чоловік люду, і це в кадрі, а за кадром — під столами, в 40-сантиметровій щілині між пультом Григоровича і склом, ще й четверо зі знімальної групи... У когось проблеми з шлунком. Смердить так, що в оператора очі сльозяться. Всі тактовно працюють, роблять вигляд, що все нормально. Камера запаху не передає.

“Ви мені загадуєте фанів “сжатого” воздуха. Я тобі скажу з таким настроєм сидіти і “петушитися” — це теж... х..ня”, — це приїшов Кузьма.

Він не поспішає зайти — провітрює кімнату, стоячи в дверях, і вислуховує стогони “Бєбіка” (Володимира Бєбєшка) і Наталі (Могилєвської) — всі незадоволені піснею, яку обрали дуету. Вирішили створити дует і не подумали, що дует — це подружжя. Повний провал. Кожен шукає винного, навіть забули, що пісню для нового виконавця обирають — “багєма”! Андрійї резюмує: «А як вони все інше співали? Як когут і удав... Дует! Один шипів, друга “гудєла”. Шукайте далі».

Де він брав ці епітети? Такий хлопчик із казки: «...а король то голий», тільки додавав пару матюків.

В Андрія було кілька ярусів... Від найвищого — в якому він думав якимись державними гуманітарними категоріями, і до нижчого — «підзаборного», від якого навіть мене мутило. Щоранку, приходячи на знімальній майданчик, він починав з анекдоту. Деякі з них мої улюблені — «Про царя зверів» та «Вуйко і повінь». Але частіше це був настільки, так би казати, гіньольний анекдот, що я пару годин після нього не міг їсти.

Парадокс, але мені за такий анекдот дівчата би по губах надавали. А його на майданчику чи в монтажці жінки слухали, відкривши рота. Це як дитина, невлучно матюкнеться — всі

радіють. Це було таке очищення організму, як собака травую шлунок чистить.

«Я поки те все з себе не вихаркаю, я написати щось нормальне не можу...»

Гумор – річ тонка, і в цьому протиборстві народжувалися і експромтні сороміцькі частушки, і сонячний «Джаламбай», і шедевральний текст «Пластичного хірурга». Справжній гумор – це як часточка золотого піску на тонну шлаку. ...і, будемо відверті, він цю тонну шлаку теж видавав.

Гроші – не головна складова щастя, а одна з найголовніших. А можливо, й головна... Любов'ю рано чи пізно наситишся. Так світ збудований, що щастя може бути, але недовго... без грошей. Тому мусиш собі ламати голову, де їх брати. З іншого боку, не менш важливо, щоб це не перетворилося на спорт, бо для людини, для якої гроші перетворюються на спорт, цей процес набуває безповоротності та неперервності. Вона вже не може зупинитися.

Андрій Кузьменко

У «формати» телебачення цей гумор не дуже вписувався, тож спеціальна (високоповажна) місіс Х щотижня приходила на студію Кондратюка та «вирізала» «все зайве». Це вже відбувалося, коли все нецензурне ми й самі «вичистили», а з жартів залишили найпорядніші. Але й це «вирізали»... просто, щоб показати, «хто тут головний»... Зазвичай, це було десь двадцять епізодів та кадрів. Здебільшого – жарти Андрія.

Андрій «рветься» до роздягальні.

«Пустіть мене!»

Борщевська (через завісу):

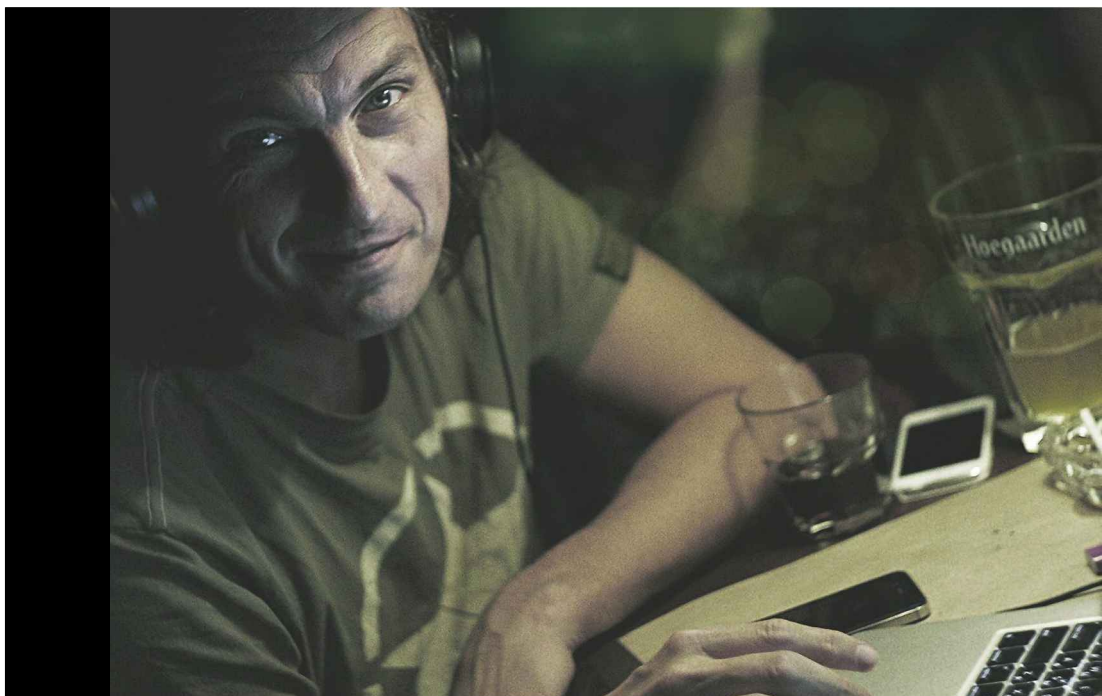
«Нельзя, ми тут как раз не можем собрать грудь в... кучу».

Андрій: «Пустіть! Це моя спеціальність — збирають грудь в кучу».

«Сексуальні збоченці», — обурювалася місіс Х. І жарти летіли у корзину. Ми з монтажерами билися на смерть, мовляв, якщо вирізати жарти з «В бой ідуть старики», — залишиться набір кінохроніки. Це не допомагало, «примітивний, пошлий гумор» летів у «корзину». Щось ми врятували для капусників, більшість зникло назавжди. Може я і збоченець, але все це дуже нагадувало примусовий аборт.

«Я, “Победа” і Берлін»

Після зйомки другої програми Андрій запросив у гості мене, головного оператора Юру Мігальова та його друга Толю Сахно.

Ми прийшли в невеличку кімнату над кухнею, житло він винаймав на околиці Києва. В цій кімнатці було все, що потрібно йому для життя: двоповерхове ліжко (на верхньому якраз спала Бася і він, не розбудивши, відніс її вниз) та комп'ютер, на якому писав пісні. Ми розмістилися хто де, я – на підлозі, і «обмили» знайомство. Слово за слово, він згадав, як їздив у Німеччину продавати машини та інший крам.

«Внизу під схилом – прикордонний пункт, – розповідає Андрій. – Ми гальмуємо ногами через дірки в підлозі тої “Волги”. Виходить прикордонник похитуючись, і каже: “Ви вчасно – у мене ДН...”

Відкриває багажник. На ноги вивалюються голі манекени “піонерів”. “Погранець” біліє, хреститься: “Розчленьонку не можна. Треба справка... з прокуратури”».

Ми реготали до світанку, а наприкінці сказали йому: «Це ж книга... напиши». Років за вісім він написав цю «Победу». Та ні папір, ані аудіочитання Андрієм власного тексту не передають тієї харизми та живого гумору. Його займав сам процес творення, експромту і ця феєрія заряджала, і «заражувала» все довкола.

«Привіт, чувак!»

На «Шансі» він незабаром знайшов свою «нішу», якщо вона може бути у вітру. В нього одразу закохалися люди на майданчику. Для дівчат – монтажера Маріни Польшиної, моєї дочки-асистентки Насті, він був «Кузюю». Кондратюк та Наталка називали його Андрієм. Більша частина спеців: Борщевська, Захарченко, Юдін – Кузьмою.

У кожного був свій «Кузьма». В операторів і освітлювачів – теж. Андрій якимось дивом знав кожну людину на ім'я. Він пам'ятав крановщика, з яким стикнувся десь на фестивалі «Рута» ю років тому, чи оператора, який колись знімав його

під час інтерв'ю. А на майданчику бувало до півсотні спеців... І в кожного з Андрієм була «своя історія».

Згодом я почав називати його Андрій Вікторович. Це була така пасивна форма заспокоювання. Достатньо йому було дати в руки ножиці, лижну палку, торт і за хвилину на майданчику вже творився хаос. Його стиль ведучого і мій режисерський — співпали і описувались фразою Голохвастова «люблю безобразия». Він легко створював перипетію, конфлікт, вибирання з якого і є основою будь-якої драматургії. Він творив усе, що хотів, і йому все прощали...

Наприкінці п'ятого сезону на майданчику за браком часу знімали одразу дві програми. Я свої епізоди відзняв швиденько, з гостями, зокрема Василем Зверевим, і перейшов до «фуршетної частини».

Складна і нудна частина — «спонсорські» подяки. Та нагороди дісталися Сашку Доруге (режисеру багатьох серіалів, зокрема «Леся і Рома»). Саша вивів на сцену фіналістів сезону, ведучих і «мурижив» їх там пару годин. Але все в них щось не виходило... То посміхаються несинхронно, то слова плутають. Наприкінці вивезли на сцену здоровезний (метр на метр) торт, гепнули в нього пластиковим «конфеті-бльостками», згубили продукт. Весь цей час Кузьма стоїть на сцені з усіма і біситься. Ми ж зі Зверевим та іншими в перервах між чарками заглядаємо до зали і знущаємося над ним.

У якийсь момент ловлю Андріїв погляд і киваю йому головою: «Давай!»! Андрій хапає той десятикілограмовий торт і жбурляє в мене. Пригинаюсь. Торт летить через всю залу і розбивається до звукопульту... Півкімнати в кремі. Ми вибігаємо звідти. Андрій теж біжить зі сцени за нами, з криком:

— Мені режисер наказав!!!

Позаду чую голос Доруги:

— Знято.

Вибач, Саша.

Рятуйте!

«Мені телебачення більше дає, аніж забирає».

Участь у «Шансі» зробила з Андрія зірку. Це були вже не зали на 500 людей, а 5–10 мільйонів глядачів щонеділі. Глядач закохався в нього назавжди та безповоротно. Яюсь у сезоні другого задумали ми під час програми зняти маленький кліп для конкурсантки «Шансу». Вона — співає, наче телефонує Андрію. А він розмовляє з нею з телефонної будки. Зупинилися на Хрещатику, Андрій зайшов у будку... Камери увімкнули, і почалося...

Десятки, сотні людей — за автографом, селфі... (тоді й слова такого не було), сотні... Він не відмовив жодному. Потім Андрій розповів мені історію, яку оповідав і Пономарьов, і Бебешко, деталі трішки різняться, але суть така сама...

Яюсь молодий панк Кузьма відмовив якомусь черговому прихильнику. На концертах ошиваються різні люди, є серед них і мало-приємні... Сашко Пономарьов побачив це і зауважив: «Це ж твій фанат. Ти для нього працюєш». З того часу Андрій не відмовляє в автографі жодному. Де б це не було: на кордоні, зйомках «Дачі», на прес-конференціях чи за кулісами, спітнілий чи хворий — він не відмовив жодному. Мабуть, не тому, що боявся втратити фанів... Просто все в ньому вимагало справжності, щирості. Напевно, він чемпіон країни із селфі з прихильниками. Тому завдяки цьому в багатьох українців є «свій Кузьма».

Того разу, на Хрещатику, ми так і не розпочали зйомку. Люди йшли і йшли, Андрій стояв у будці, аж поки я не витягнув його і силоміць заштовхнув до автобуса. Щось набурчав на нього про «зіркову хворобу». Андрій подивився на мене і сказав: «То всьо ти, чувак. Всьо ти».

Тоді мені здалося, що він просто так підлещується — він міг «бути приємним». Зараз розумію, мова йшла про свободу, яку

дала йому слава. Він почав будувати дім, зміг підняти гонорари за виступ, обирати серед пропозицій. Хоча, за великим рахунком, йому було все одно — працювати на відкритті універмагу чи весіллі. Робота є робота. Запрошували його частіше на соло. В цей час він розколюється ніби надвоє: група, яку він намагається зберегти, — окремо, й заробіток-конференс — окремо.

Останній анекдот від Андрія.

Повінь в Карпатах. Два вуйки сидять на стрісі хати і дивляться на потік, по якому туди-сюди плаває капелюх. Ось кашкет поплив проти течії. Один із чоловіків зауважує:

— Файний вуйко Іван. Повінь, не повінь, а орати треба.

За чотири роки «Шанс» настільки «оборзел», що нагадував коробку з динамітом, яка невідомо коли і як вибухне. Керівництво на каналі змінилося. А замість місіс «Х», яка «вирізала» жарти Андрія, прийшов новий куратор — місіс «П», яка вимагала звільнити Бебешка та Залевського як негламурних, і «якось краще одягнути Кузьму», пропонували також замінити сценаристів. Ігор Кондратюк, не без підтримки Андрія та Наталі, якось відбився. Андрія викликали на перемовини окремо, але він не повівся...

«Ви, можете дати нам нових сценаристів, але мої сценаристи ваших з'їдять ще “до обіду”».

Річ у тім, що сценарію як такого в моїй групі не було, так — пара цитат на резерв, якась сторінка з ідеями. Загалом, це все експромти Андрія, Наталі, Льоші Залевського, Бебешка та пряме спілкування з людьми з майдану. Але ж завше є хтось, «хто хоче очолити і регламентувати».

У відповідь на звинувачення у «відсутності драматургії» та «гламурності» ми за одну програму порушили всі правила:

- зняли «Скрябіну» кліп «Гламур»;
- переформували балет Quest на групу Quest Pistols;

- дали старт співочим потунам Діми Коляденка;
- і влаштували феєричну бійку тортами у стилі американської комедії – і все це «до обіда».

У гримерці «випадково» було кілька тортів, і Андрій зробив свою справу. Всі були «в шоколаді». Дісталось кожному, навіть мені, але більше всіх постраждала Наталя.

У Андрія були наклеєні вуса, які він називав «Україна плаче», і вони злізли під час бійки, клей роз’їдав йому очі, а він сміявся і звертався до глядача:

Хотіти в цьому світі — взагалі велике щастя. Треба дякувати Боженьку, що ти ходиш на двох ногах і що в тебе нічого не болить. Не розумію тих, хто каже: «О, голова болить» чи «Не знаю, в яких туплях в театр іти». Сходіть в «Охмадит» і подивіться на тих діток, які ще не прийшли у світ, а вже із тих списків викреслені.

Андрій Кузьменко

«Все, що ви бачили у нашій програмі, — зразок неінтелектуального і жлобського юмора. Йому не місце на нашому каналі!»

Наталя пішла з програми на два місяці (їй не сподобався крем). Андрію ми вимивали клей та крем з очей. Спеців — Захарченка, Залевського та дівчат, — відмивали в гаражі шлангом. Але ж які були щасливі.

Після «Шансу» Андрію важко було працювати на суворо регламентованих ранкових ефірах.

Якось о 6-й ранку телефонний дзвінок розбудив Настю, мою доньку, яка тоді працювала на музичному каналі. З’ясувалося, Андрій зламав їх гламурний золотий унітаз в кадрі, в прямому етері задер спідницю ведучій і бозна-що там ще чудив.

Редакція почала збирати підписи під петицією «Заберіть скаженого»... Їх можна зрозуміти. Настя підписувати відмовилась.

«Польот» пінгвіна

Зрештою, Андрієві завжди було «мало місця» як ведучому. Він почав придумувати програми – вершиною стало «Бережись автомобіля», у якій енергія апокаліптичного фільму «Безумний Макс» наче вилася на вулиці міста.

Якось я відмовився їхати з «Скрябіним» у Норвегію на зйомки кліпу і запропонував Андрієві самому зняти кліп із хлопцями. Ігор Талан (продюсер «Дачі») видав їм апаратуру. Так з'явився кліп «Лист до Друга», знятий самою групою. До того ж Андрій сам змонтував його, він дуже любив вчитись.

Андрій:

– І хто написав цей маніфест сюрреалізму?

Режисер:

– Бретон. Він казав, що акт сюрреалізму – це вийти на вулицю і, не прицілюючись, стріляти з револьвера в натовп.

Андрій:

– Ще раз. Як його звали – Бретон?

Мова йшла про один із кращих кліпів «Скрябіна» – «Кольорова», де вони просто бігають вулицями з камерами і знімають, «не цілячись». Більшість своїх знахідок він робив інтуїтивно, як музику писав.

Але була в нього дуже рідкісна особливість – слухати і почути. Як будь-яка людина в процесі він і сам переставав бачити щось просте і зрозуміле. Якось на концерті у Львові він сидів і писав великими буквами номери пісень на аркушах – такий план концерту. Очі йому заливало потом, на концерті зазвичай букви у нього були великими. Було якось... невесело.

Андрій переважно був дуже впертий, щось йому рекомендувати — це наражатися... але я таки наважився...

Я:

— З точки зору ритміки тут все чудово. Починаєш з «Мовчати», всередині драйвуєш зі своїм «жлобством» — «Олігархами» та «Маршруткою», наприкінці «розумні» — «Еволюція». Але в зал придуть люди, які люблять тебе вже двадцять років. І вони хочуть почути якогось «Бультер'єра». Для тебе це вже «вчора» — не цікаво. Вони мають право на ці пісні, бо це... їх молодість, розумієш?

Андрій зрадів і кинувся до Льоші (гітаріста):

— Чуваки, лабаєм «Пінгвіна».

Андрій мав найрідкісніший людський дар, притаманний людям талановитим: не просто слухати, а чути. І не тільки слова.

Космополіт

«Польське радіо», епохальна служба в Карелії, авантюрні виласки з продажем «Победи» в Берліні — сформували з нього «кінченого» космополіта. Він обожнює подорожі за кордон, годинами розповідає про якісь «космічні технології» японських туалетів та білих ведмедів, які когось доїдають на кризі. Але перше, що він шукає — навіть не свободи, а простих і зрозумілих правил існування.

Він пристосувався до наших «умовних» законів, рейтингів, заробітків у конвертах. Але в глибині душі його це бісить. На ТВ він повинен «відробити панщину» ведучим, аби кліпи взяли в ротацию.

Всеукраїнський тур «Скрябіна» приносить збитки, бо народ не в змозі «забашляти». Диски не продаються, для чого? Все можна скачати в неті. Єдиний заробіток — корпоративи та реклама.

Андрій:

— Запросили на корпоратив до олігарха, стоїмо в кутку, граємо. Нікому нах... не потрібні. «Поспорілі», що виконаю чотири рази поспіль одну і ту ж пісню. 4 рази «вальнули»... Ніхто й не помітив. Бачив би ти, як нам в Польщі стадіон підспівував.

Режисер:

— Ти як... птах. Жити любиш там, а помирати летиш на Батьківщину.

Його панківська, бунтарська сутність змушує писати «Олігархів», «Лист до Президентів». Але людина він зовсім проста, з усіма недоліками, зі сліпою надією на краще. Якось потрапив на обід до президента Ющенка.

Андрій:

— Слухай, який офігенний дядько, без понтів. Порається з лобзіком, якусь там бесідку випілює...

Режисер:

— Андрій Вікторович, ти часом не закохався? Кісінджер казав — влада — кращий афродізіак.

Андрій:

— Вадік, ти би бачив, які там корови! І він весь час порається з бджолами, тим лобзіком щось пиляє... (задумався). От, сука... А коли ж він працює?

Зйомки у Фінляндії. Олені, собаки, лосось, північне сяйво, готель — колишня тюрма. Андрія поселили в найдорожчий номер, це виявилася крихітна «камера-одиночка», він не міг й ноги витягнути.

Коли відриваємось від продюсера, за доволі дорогі вечери у кафе платить Андрій, не дає заплатити ні мені, ані двом операторам. Велика пригода-свято. Щиро цікавиться і знаходить загальну мову з усіма: від рибалок на пірсі — до суомі-косторізів. На кордоні полярного кола.

— Ти диви, в них нічого нема. Окрім каміння і мха на ньому, а вони з чисто теоретичної лінії на карті придумали атракціон, Йеллоу Пуки. ..ля! Музей снігу! Оце люди.

Тільки одного разу засумував. У центрі Хельсінкі є невеликий рок-клуб, така собі дискотечна халупа з сувенірним магазином поряд. Я здивувався, в Києві таких клубів щонайменше десяток.

«Ти не розумієш, — казав він. — Тут спеціально звук виставлений. По буднях, кожен день тут грають місцеві, а на вихідні приїздять різні ді пьорпли. Це будинок року. Тут він живе. Кожний

день. А не так як у нас — хтось жере в кабаку, а ти в кутку щось там лабаєш».

Розумію, що це той дім, той куток, який ніяк в Україні знайти не може його рокова душа. Після зйомки залишається просто сидіти за стійкою та слухати фінський етно-рок. Нікуди не поспішає... Хоча, можливо, він просто не хотів їхати в тюрму, в своє прокрустове ліжко в «камері-одиначці».

«Дача»

Для проекту «Дача» Андрій міг виділити три дні в місяць, тож довелося за день знімати початок двох ремонтів і пару «закривати». Приїздив він завжди із запізненням з далеких гастролей на тому ж «Смартіку».

Після приїзду треба було дати кілька хвилин, аби передягнутися, з собою в Андрія завжди було кілька чистих сорочок на вішаку за сидінням. Далі Владік (Владіслав Карпенко — звуковик) «вішав» на нього мікрофон — «петличку». За цей час до Кузьми підходили привітатися всі члени знімальної групи — від операторів до будівельників. Це був такий ритуал. Андрій вітався з кожним за руку, кожного знав на ім'я, без цього зйомка не починалася.

Далі починався дурдом:

- підводка загальна;*
- цитата-підводка;*
- знайомство з будинком;*
- знайомство з господарями;*
- прощання з родиною;*
- зустріч дизайнера, огляд будинку та рішення щодо стилю ремонту;*
- технічні підводки;*
- спонсорські відбивки.*

Кожний епізод в окремій локації (приблизно 7–8 локацій натурі та інтер'єру), кожний з технічними термінами, з ци-

татами Ніцше, Рьокана і Гауді. З кимось іншим на це пішов би день. З Андрієм – не більше години. Далі – наступна, друга дача. Далі – третя. Іноді й четверта. А він ще й з дороги, іноді всю ніч їхав за кермом.

Одного разу Ігор Талан каже: «Хлопці, є ще й п'ята». Андрій та група ледве стояли на ногах. Пішли дивитися. Це була кімната, яку дизайнер Катя обшила деревом та зробила навіть маленький дерев'яний альков для дитини. На той час у мене закінчилися цитати, заготовки і глікоген, але хатинка нагадала мені будиночок Фродо з «Володаря перснів». Впихнув Андрієві посох до рук.

Режисер:

– Катя, він заходить, ти його вітаєш: «Здрастуй, Гендальф». А ти, Андрій Вікторович, кажеш: «Здрастуй, Фродо, кажуть, ти побудував справжню кролячу нору?»

– Хто?

– Фродо?

– Це хто?

– Це «Володар перснів», гобіт.

– Який ще хуобіт?

З'ясувалося, що ані фільму, ані книжки Андрій не читав. Якось завчили ми цю тезу про Фродо і кролячу нору. Почали знімати. Сонце сідає.

Катя:

– Здравствуй, Гендальф.

Андрій:

– Катя, покажи норку.

Так воно й пішло до ефіру після п'яти дублів: «Катя, покажи норку».

На знімальному майданчику завжди тягнувся шлейф журналістів, які брали інтерв'ю в Андрія, і рекламодавців. Ми їх як

колег не проганяли – жаліли. Та й поважали Андрія, точніше, його настрої. Доходило до комедії. Зняли підводку, я відвертаюся на секунду, переставляємо камери, світло – на все хвилина... Розвертаюся, Андрій вже стоїть у якійсь рожевій, як на лесбійському весіллі, сорочці і позує для «Кращого магазину в Дніпропетровську».

Вкотре перенесли зйомку через його меніск – «викачували» йому десь у лікарні. Через день приїхав... відзняли дві чи три «Дачі». Ми на ходу перенесли програму в «сидячу площину», майже носили його від локації до локації. Ніхто й не здогадався. Але раптом Андрій обмовився, що завтра концерт у Києві.

«Слухай, – кажу. – У мене є ціпок, тричі ногу вивертав. Давай принесу тобі. Вийдеш на сцену – пограєш в доктора Хауса. Всі будуть жартувати. А це тебе буде трохи стримувати, аби не підвернув. Та ще й інформаційний привід для преси».

Андрій: «Я сам знайду палицю. Буду обережно».

На другий день мої оператори пішли знімати цей концерт «на бурачки» (це увійшло в той кліп «Лист до Друга»). Приносять фото. На фото – цей «інвалід року» заліз на двометрову колонку-монітор і стрибає з неї... Дуже обережно.

Він не міг обманути очікування глядача, повинен був дати їм того божевільного Кузьму, на якого вони брали білети. Відпрацювати на 200%. Це його особиста риса – бути чесним перед собою.

На останньому диханні

Аби реабілітувати те коліно, затягнув я його до престижного фітнес-центру біля себе, в лісі. Андрій взяв найдешевший (ранковий) абонемент на рік. Хоча додай пару гривень – і мав би VIP. Але понти він не любив, а людей з амбіціями, що базуються на вартості одягу і гаджетів, ні, не ставився до них презирливо – жалів, скоріше.

Але по роботі доводилося спілкуватися з тими, чий головний заробіток – марка, імідж. У «Шансі», наприклад, найкращими епізодами було його спілкування з Льошею Залевським. Льоша – світова знаменитість, пижився, вів себе поблажливо зверхньо, не пихато. Це в нього імідж такий. Андрій все бавився з ним у «прасочку»: «Я на нього плюю, він шипить». Одягають чергового виконавця у якусь рибальську сітку та «шапку-ушанку»...

Відсутність нещастя – то вже щастя!

Андрій Кузьменко

– Льоша, що ти робиш? Він же в такому прикіді до метро не дійде, його вб'ють або гопніки, або менти.

– Ну, мы же должны обратить на себя внимание, произвести фурор...

Андрій розвертається до операторів:

– Люди, запомніть це слово – фурор! Льоша – спец по фурору, тільки нитки в нього гівно. Я в нього чудові джинси купив, а вони на сцені лопнули на сраці...

Льоша кидається на Андрія з кулаками...

Саме гримуча суміш «Залевський-Кузьма» каталізувала творчі вивихи в команді. Льоша придумав сценарій кліпу «Кохана».

Вони ж удвох «підбили» чарівну Лену Твеліну (перукаря-стиліста) на створення хореографічного номеру «Шансу» – це був феєричний балет «Белка» із Захарченком, Юдіною, Римаквою, Літковською. Це була така порція «здорового ідіотизму», яка рухала проект уперед.

Та повернімося у спортзал. Якось зранку прихожу туди, а він вже збирається:

- У мене ефір на радіо, потім... (назвав якесь місто) – на концерт.
- Чого мене не розбудив? – запитую.
- Та виспись вже.

У цьому весь Андрій – в русі. Знав, що треба в зал. Прокидався о 7-й. Якимось дивом пролазив туди до відкриття, намагався не турбувати інших. Коли не вистачало часу, він приплюсовував його зранку – прокидався о четвертій. Іноді зовсім не спав. Якимось чекаємо його на «Дачі» на 10-ту. Телефонує:

– *Ігорочок (Талану), я тільки доїхав зі Львова, – чути у слухавці. – Зараз 10-та, я поїду посплю годину десь, в 12-й буду.*

Ну, думаємо, десь о третій буде, не раніше. Ні, приїздить свіженький о 12:00 зі своїм стосом випрасуваних сорочок.

Після початку війни ритм його почав змінюватися. Щось він там возив на фронт, в госпіталь, дітям, я про це дізнавався з уривків телефонних розмов, він про це говорити не любив. Але сама війна його з'їдала, як і неможливість щось змінити.

Якимось на зйомках «Дачі» попросив відпустити його до 6-ї через ефір на радіо, чи щось там ще... Ми прискорились. А будували маленький будиночок для цікавого дядька з церебральним паралічем, який сам себе обслуговує, ще й вино давить зі свого винограду і живе серед свого саду, як старий дуб. Архітектором була чарівна, але трішки «інопланетянка» Альона Нарбах. Десь пів на шосту кажу:

- *Йди, Андрій Вікторович, біжи вже... на своє «сране» радіо.*
- *Куди ти мене гониш? – відповів Андрій. – Нікуди я не хочу.*

Він вийшов до авто, дістав із багажника ящик вина і залишився з нами чекати на захід сонця. Андрій тоді сидів на лавочці, дивився на молодих, красивих людей, які метушилися довкола, на будиночок, який ми побудували, на вишню, що квітне (чи, може, то була мареля?) і був щасливий.

Час для нього зупинився, як тоді, вдома у мами.

Коли закінчилась «Дача», Андрій приїхав до групи і привіз... цілого барана, якого готували просто надворі.

Мам

Якось на зйомках він показав пісню, яку написав, коли потрапив у торфяники, що горіли. Ми закінчували зйомки програми «Бережись автомобіля», пішов перший сніг... Я запропонував йому одразу відзняти кліп. Андрій стояв біля свого «Смартіка» з Олею (Лізгуною) і проспівав два дублі. Змонтовану пісню редактура з програми вирізала, але цей шматочок є в неті, а епізод «про торфяники» було використано під час концерту пам'яті.

«Це програма не про те. Неформат»

За кілька тижнів я дізнався, що Андрій перезнімає кліп сам. Це мене трохи образило, але я звик... Його думки часом не встигали за діями, він весь час кудись поспішав, часто експериментував. Кліпи, які ми розробляли, раптом знімав хтось інший. Мене він використовував частіше як «швидку допомогу», коли треба було врятувати становище, перезняти кліп чи підійняти рейтинг програми.

Десять років ми поїхали зі «Скрябіним» у невеличке турне, і Андрій завів нас до своєї родини, поснідати.

«Якось у голодні 90-ті мої батьки їхали в потязі з литовцями і погодували їх. Потім ці іноземці приїхали в гості, привезли їм піч для обпалювання кераміки і дали рецепт якісної кераміки. Вони швидко навчилися... Будинок побудували, майстерню... Мені допомагали, коли я ще панкував».

Коли до нас вийшла мама – така ж гриваста, як він, харизматична, а потім батько – спокійний, з гострими молодими очима, я вперше побачив спокійного Андрія. Він наче на годину випірнув із того потоку прискорення-напруження, в якому перебував увесь час. Це була енергетика спокійного лев'ячого прайда, інакше не скажеш. Люди, які своєю працею побудували свій світ і заслужили на спокій. Навіть ми, гості,

почували себе частиною цього родинного цейтрайфера, коли час наче зупиняється і не хочеться нікуди йти з цього марева. Тоді я йому сказав...

Я:

— Я зрозумів, чому ти переняв кліп «Мам» сам. Ти хотів, щоб між тобою і мамою не було посередників.

Андрій:

— Ти зрозумів?

Коли ми їхали, мама Андрія подарувала мені керамічного янгола-охоронця.

За тиждень, на зйомках «Дачі», ми робили ремонт у кімнаті двох сиріт. Андрій приїхав і почав шукати подарунок. Як же

йти до дітей з пустими руками? Я віддав йому янгола, і він подарував його діткам.

Наприкінці того «невиданого кліпу «Мам», посеред снігу, Андрій несподівано вирвав з автомобільного атласу всього одну сторінку, сів у «Смартік» і поїхав. Я тоді подумав, що якщо б у нього залишився тільки один, останній маршрут, то це був би шлях до мами.

Дзвінок.

— Привіт, — чую у слухавці. — Де таку мавпу знайшов (про аватар на ФБ)?

— Та то давно. Щось я засидівся, Андрій, ти не допоможеш із дозволом в АТО, хочу познімати.

— А я сам їду в суботу.

— З ким?

— Сам. Я так... тихенько.

— Слухай, Андрюша, візьми мене з собою. Ще й по дорозі познімаємо, пригод пошукаємо.

— Чувак, поїхали. Ти ж знаєш...

(30 січня 2015 року).

РОМАН КАЛЬМУК, директор компанії «ФДР-Радіоцентр»

Якщо не помиляюся, це був 1995-й рік. На порозі радіокомпанії «Супер-Нова» з'явився чоловік середнього зросту, який представився Тері (Тарас Гавриляк), і височенно-худючий, який представився як Кузьма (Андрій Кузьменко).

«Ми — група “Скрябін”», — промовив Тері, і присутні працівники попідіймали голови, дивлячись на них заворожено. Всі знали про групу, бо декілька пісень з альбому «Птахи»

доволі часто з'являлися в ефірі, але несподіваного знайомства ніхто не очікував...

А моє знайомство з Тері та Кузьмою перемістилося в прохід біля ліфту, коли якимось, стоячи один навпроти одного, ми курили і «сканували» мовчки. Андрій дивився на мене, а я – на нього, це тривало якусь мить і ця мить була якоюсь магією, магією, яка існує і понині...

З того часу Андрій був частим гостем станції, ефіри за його участі були заворожуючими... Тері систематично приносив нові пісні, які можна було слухати безперестанку, постійні робочі зустрічі почали переростати в дружні, це були стосунки якогось іншого рівня, не знаю навіть, як описати. Напевно, наші антени налаштовані на якийсь інший зв'язок.

Потім були «Радіо Столиця» і програма «Клітка», пам'ятаю, на перекурі перед початком програми Андрій і Ростик вчили мене розуму...

Згодом з'явився «ФДР» і наша співпраця почала набувати інших обертів. Започаткували з Андрієм радіопрограму «Слухоманія», яка живе і по сей день, правда, з іншим змістом, але її наповнення Андрієві було до вподоби.

З пісні «Старі фотографії» почалася наша співпраця в режимі музичного продюсування спільно з Віктором Странніком. Із кожним днем, місяцем... наші стосунки ставали все тіснішими, хоча бачилися не так часто, здебільшого спілкувалися і вирішували якісь справи по телефону, але коли випадало зустрітися, то, побачивши один одного здалеку, розпливалися в усмішках від вуха до вуха.

Напевно, кожна людина, яка має з Андрієм тісні стосунки, може написати про це окрему книгу. Переконаний, що в кожного з нас є про що писати...

Кузьма Скрябін, на мою думку, найкращий текстувик, бо написати текст пісні і передати правильні й чіткі посили людям (слухачам) зрозумілою мовою і водночас філігранно –

вмів тільки Андрій. Не знаю, яка там «хімія» в його голові крутилася, але тексти мене завжди вражали. Його харизма є неперевершеною. Андрій-магніт, люди до нього просто тягнулися, не зустрів ще жодного, хто після знайомства був нейтральним, кожен горів емоцією!

Андрій Кузьменко – щирий, місцями занадто імпульсивний, справедливий, в справах прагматичний, завжди допомагав, якщо в силах було допомогти, вмів визнати свої помилки, мудрий, просто кайфовий...

Особисто для мене, магічний!!!

ЛЕСИК ТУРКО,

друг дитинства, ініціатор заснування групи Dzidzio

Я довго думав, в якому стилі написати свої спогади про Андрійка – чи то як познайомилися, чи констатувати якісь факти, чи написати про якісь прикольні, смішні моменти з життя. І вирішив писати все підряд, що прийде на думку. Не все буду розказувати, бо багато особистого, але міні-біографію нашої довгої дружби і якийсь прикол розкажу.

Познайомилися ми з Андрійком в Новояворівську, в ПК «Кристал» у тенісному залі, де мій тато вів гурток настільного тенісу. Андрійко «втягував» усі кручені удари, які завдавав йому мій тато. Виглядало то так, ніби батько відпрацьовував свої «кручені» на Андрійкові, а той все діставав. Одне слово, їм було цікаво, та нецікаво було мені, і я, не дочекавшись закінчення партії, пішов у свою «музикалку», куди згодом прийшли і вони.

Ну а тут «король» вже був я, з крутою гітарою в руках, потужним звуком (коротше, вимахувався на чому «світ стоїт»). А далі – слово за слово, так і познайомилися.

Не буду описувати всього, бо тоді треба починати писати ще одну книжку (можливо, колись так і зроблю). Як ви зрозуміли, було все: дівчата, танці, дачі, гітари, клавіші і таке подібне.

На той час я вже мав групу. Голосно сказано – групу, так ВІА (вокально-інструментальний ансамбль), а Андрійко почав збирати свій колектив. Пам'ятаю один час, коли навіть барабанщик був один на дві групи – Ігор Яцишин. Ми ще ревнували його, в кого він більше на репетиціях сидить, у нас, чи в них. Так що творчість Андрійка знаю від початку. Одну музику слухали, в основному польську, в школі грали на одних танцях, тобто знав усіх Андрійкових музикантів і просто друзів, які грали в його групі. Бо тоді так було.

Після закінчення школи я вступив до педагогічного інституту на музфакультет. Андрійко ще рік довчовувався в школі, далі він десь чухнув, по-моєму, в медичний (так хотіли його мама з татом), а далі – армія, моя і його, і знову доля нас зводить разом.

Українці хворіють на відсутність власної гідності. Бо ми «терпили», думаємо, хамство само собою десь дінеться. Усі біди на нас сипляться від того, що ми терпимо і мовчимо, поки дуже не припече.

Андрій Кузьменко

Після армії я створив вже серйознішу групу Forte, де Андрійко був у мене першим вокалістом. Ми навіть поїхали разом 1989 року на відбірковий фестиваль «Червона Рута» у Львові. Правда, зайняли почесне 3-тє місце. Перше взяли «Брати Гадюкіни» і «Сестричка Віка» – Віка Врадій, вони й поїхали в Чернівці на першу «Червону руту». Після того у Львові я залишився в тяжкому році, а Андрійко почав вже творити своє.

О-о-о, до речі, про прикол: я завжди Андрійка просив тексти до пісень, бо з музикою в мене було все добре, а з текстами – біда. Я зробив гарний медляк і захотів заспівати його англійською мовою, і точно знав, що тільки Андрійко мені може у цьому допомогти. Бо в Новому Роздолі він навчався в школі з англійським нахилом. І на моє прохання Андрійко, не задумуючись, відповів: «Ясно, що зроблю». І то «ясно» тривало вже три тижні, а мені через пару днів потрібно було дописати цю пісню. А тексту я ще в очі не бачив. Мобільних телефонів на той час не було, і тому я «бомбив» його домашній. І таки одного суботнього вечора я почув: «Привіт, я дуже хворий, давай завтра...». Я запитав, а що таке? На що Андрійко відповів, що не знає, але температура 40 градусів – ні, не грип, ні, не ангіна. Але фігово було дуже, певно, вроки. На що я йому сказав приходити в каптьорку, бо я найкраще в світі знімаю вроки. Бо мені дуже були потрібні слова до пісні.

Я швидко знайшов сірники, горнятко і воду, і коли Андрійко прийшов, з розумним фейсом почав запалювати сірники, хрестити воду, щось приговорюючи для солідності. Потім заставив його цю «заряджену» воду випити. Андрійко пручався, але випив.

На превелике диво для пацанів, для Андрійка і навіть для мене – його попустило, і він швидко, на ходу, почав писати слова. Дуже класні вийшли, і англійською. Тільки він закінчив текст, йому стало знову погано, і я знову швиденько повторив операцію з сірниками, пояснивши, що це заспані вроки. Але Андрійко навідріз відмовився пити ту бурду ще раз і пішов додому. До сьогоднішнього дня чуюсь перед ним за то свинею, хоча, по-моєму, йому таки полегшало...

Подальше творче життя – моє і Андрійка, протікало паралельно, хоча для мене він завжди був Зіркою. Якось в житті так сталося, що весь час він помагав мені у всьому: у створенні нових проектів, порадами, проштовхуваннями проектів

в реальний шоу-бізнес. Дотепер, як нікого близько коло мене немає, я вголос раджуся з ним, і сам собі відповідаю, враховуючи, як би сказав Андрій. І так роблю, бо я так звик. Взагалі якщо я і щось в тому житті досягнув, то тільки завдяки Андрійкові – така правда!

АНЖЕЛІКА РУДНИЦЬКА, співачка, телеведуча, художниця, президент мистецької агенції «Територія А»

Коли я читаю спогади про Кузьму, не впізнаю його. Усі намагаються Андрія «прилизати», одягнути в костюм, який він практично не носив, підкреслити його життєрадісність і безтурботність. Виходить якийсь дуже однобокий образ, не схожий на Андрія, якого ми знали. Якби він був такий прилизаний, вічно усміхнений і правильний – зараз про нього, напевно, не згадували б.

Він завжди був контroversійний. Неспокійний. Небайдужий. Різний. І, мабуть, справжнім його знають лише найближчі люди.

Ми познайомилися спочатку заочно, як більшість публічних людей. Я бачила його на фестивалі «Червона рута», де він виступав під псевдо Андрій Кіл. Він бачив мене в ефірі «Території А». До моменту нашого знайомства нам обом здавалося, що ми знаємо одне одного сто років.

Перший випуск Першого національного хіт-параду «Територія А» наша команда записувала на даху київської висотки. І поміж іншого я наспівувала Андрієве «Гей, на-на-на-на, на даху добре!» Там і справді було добре, сонячно й ближче до неба. Тоді, доспівавши цю фразу, я передала Кузьмі вітаня від нашої програми. А Кузьма, як тільки з'явився у Києві,

прийшов передати від себе вітання особисто. Так і познайомилися у реальності.

При зустрічах ми говорили багато і про різне. Здебільшого про музику, про вторинність, навіть найкращих зразків української музики; про бажання підіймати нову хвилю популярної музики, яка буде іншою, свіжою, цікавою новому поколінню; про польське радіо, яке так любив Андрій, і з якого черпав ідеї для своїх пісень; про музичне товариство чи його відсутність; про підтримку одне одного, якої катастрофічно не вистачає; про те, що українська музика – це потуги зацікавлених, а не індустрія; про провінційність, яку треба долати; про все, що нас випробує і надихає. Дещо із цих наших розмов потім

потрапляло в ефіри «Території А», де Андрій Кузьменко і група «Скрябін» були частими гостями. Одне із моїх телеінтерв'ю записав з ефіру наш прихильник, його можна знайти в YouTube на каналі «Територія А».

Характер Кузьми був такий, як його волосся – неслухняне, рухливе, коструbate, непередбачуване. Таким був і сам Андрій – вічно роздвоєний: один – той, що жив у публічному полі, був «свій у доску» хлопець або «простий дядько», як казав сам Андрій; інший – замкнений, заглиблений, може, навіть трохи закомплексований, втомлений від публічності, без якої водночас не уявляв себе.

Андрій підкуповував своєю безпосередністю і комунікабельністю. Він міг спілкуватися на будь-які теми і безперестанку, поки йому це було цікаво. Як тільки розмова ставала йому нецікавою або некомфортною – він або кудись біг, або починав розповідати щось зовсім інше. Наприклад, анекдоти, яких він знав цілий мішок і від яких ми, сміючись, рвали животи. Його мова, пересипана полонізмами, русизмами, галицькими зворотами, різкими словечками, була особливою і одразу запам'ятовувалася, виділяючи Андрія поміж інших ораторів.

Якось я вирішила спробувати Андрія у якості телеведучого. «Територія А» якраз шукала мені пару для ведення телевізійного фестивалю «Територія ДАНС». Андрій спершу вкрай здивувався і махнув рукою на мою затію. Але я не з тих, хто відступає, – мені вдалося вмовити Кузьму записати зі мною програми.

Правда, все виявилось не так легко і просто, як здавалося спочатку. У момент, коли уся телевізійна техніка була розгорнута, усі технічні служби були готові до зйомок, а артисти в гримерках вже були готові до старту, і глядачів мали за мить впустити у зал, Андрій категорично заявив, що він не буде зніматися. Звичайно, я могла провести фестиваль одна, це в принципі нічого б не змінило, бо глядач навіть не здогадувався про

те, яким має бути цей телефестиваль. Однак вся наша команда була шокована. Ми не могли повірити, що доросла людина може розвернутися і піти зі знімального майданчика, коли його чекає більше сотні людей. Я, оговтавшись від першого шоку, наполягала на розмові з Кузьмою. Андрій повернувся поговорити. Ми довго спілкувалися про все на світі. І майже нічого не говорили про ситуацію, яка склалася. Зрештою я сказала, що ми підведемо усіх, якщо й далі будемо сидіти у куточку, бо люди чекають. І Кузьма так само несподівано погодився почати зйомку, як і відмовився від них. Так Андрій Кузьменко із легкої руки «Території А» став телеведучим. Пізніше він з'являвся в ефірі багатьох проектів, але першим був наш спільний.

Згодом були подібні випадки, але мене вони більше не шокували. За ті хвилини розмови про все на світі, про несправедливість життя, про відповідальність і безвідповідальність, мені здалося, що я зрозуміла його. Він якось по-своєму розумів правильність і неправильність вчинків, міряв усе своїми еталонами, які часто не співпадали зі загальними. Напевно, саме це йому заважало жити і водночас допомагало творити унікальні пісні.

Мені приємно було, коли ми ставали першими слухачами Андрієвих пісень, обговорювали, на яку з них знімати кліп, як поєднати те, що хочеш робити у музиці з тим, що хочуть чути слухачі. Пам'ятаю його неймовірну радість, коли з'явився його перший CD. Емоції фонтанували через край, а бісики в очах Кузьми стрибали із космічною швидкістю.

Андрій любив перемоги, вони надихали його, окрилювали. Йому потрібні були перемоги, щоб рухатися далі й далі. Будь-які невдачі розчавлювали вічно оптимістичного Кузьму, але таким він ніколи не з'являвся на очі публіки. У важкі моменти він ховався у родині, яку страшенно любив. Андрій завжди називав дружину Світлану святою і був неймовірно вдячний їй за її незіркове життя і внутрішній комфорт, який

вона вміла йому створити. Він обожнював свою Басю і завжди говорив про неї із захопленням. Із особливою теплотою (аж до інтимності) згадував про маму. Це був його тил, опора, фундамент, без якого не було б того Кузьми, якого ми усі любимо.

Останній наш спільний з Андрієм і групою «Скрябін» концерт «Території А» був у Луганську. Ми виступали на площі, де зібралося чи не все місто, яке щиро раділо українським музикантам, підспівувало українські пісні. Люди були щасливі, що ми до них приїхали із великим концертом. І ми теж були насправді окрилені і щасливі. Тоді Луганськ ще був по-справжньому українським. І всі ще тоді були живі – і Кузьма, і тисячі інших хлопців, які ніколи не повернуться додому. І його пісні звучали не в записі, а прямо з його серця.

Я не проводжала Андрія в останню путь – так склалися обставини. Говорити про нього у минулому часі мені якось незвично, незручно, дивно. Іноді мені здається, що ми просто давно не бачились, але скоро буде якийсь великий концерт – у Луганську чи Львові, і Андрій Кузьменко знову співатиме свої-наші улюблені пісні.

Світла пам'ять, брате. Ми тебе пам'ятаємо і любимо...

ІГОР ТАЛАН,

виконавчий продюсер «Шансу», «Дачі», сценарист,
автор багатьох кліпів групи «Скрябін»

Наше знайомство з Андрієм відбулося 2003 року, завдяки Ігореві Кондратюку та проекту «ШАНС». Одного разу у перерві між зйомками, сьорбаючи чай в кафе кіностудії «Довженко», Андрій сказав: «Знаєш, ми зустрічаємо людей і відразу ж не зрозуміло – це на декілька днів чи на все життя!».

Нестерпно усвідомлювати те, що його немає поруч з нами, але я безмежно вдячний йому, людям і обставинам, що зробили наше спілкування від хвилини знайомства – «на все його таке недовге і наповнене різними, але обов'язково яскравими фарбами життя»!

Мені пощастило працювати з Андрієм у багатьох телевізійних проектах – «Шанс», «Зірка плюс Зірка», «Жити – це модно!», «Бережись автомобіля», «Машина часу», «Дача»! І щоразу, з'являючись на знімальному майданчику, він наповнював його своїм життєлюбством, дивовижним відношенням до роботи, уважністю до дрібниць. Ти, спостерігаючи за цим, розумієш, що це обов'язково змінює всередині тебе багато і, без сумнівів, у кращий бік! Втягуєш, вчишся, стараєшся бути не гіршим.

Згодом було придумано, розроблено та відзнято перший епізод із циклу «Кузьма, Європа, Rock'n'roll» – це «travel show», у якому Кузьма подорожує Європою і в притаманній йому манері коментує все, що відбувається, розказуючи людям, що варто відвідати, а що є туристичним заманюванням, де доведеться витратити і скільки, а де можна зберегти свої кровні євро – одне слово, займається, без перебільшення, одним із своїх улюблених захоплень у житті – подорожує!!! Закінчується кожна програма відвідинами концерту артиста світової величини, у даному випадку, це був концерт легендарного Stevie Wonder!

Ідея народжувалася легко і просто, а точніше ми її пережили раніше, відвідавши, дякуючи йому, концерти Ozzy Osbourne, Jamoquai, Simply Red та інших, де він зачаровано, не відриваючи очей, дивився на артиста на сцені, на дійство, яке там відбувалося, співав разом з ним, де емоції в нього всередині «зашкалювали», а очі усміхалися...

Дякую тобі за можливість бачити незвичайний ажіотаж, щиру любов і захоплення людей, які приходили на твої концерти! Дякую тобі за ставлення до життя! Дякую за мудрість! Дякую за людей, яких я знаю, завдяки тобі! ДЯКУЮ!!! І ти сам знаєш, за що!

ОЛЕКСАНДР ПОНОМАРЬОВ, музикант, співак

Кузя. Кузя – друг, Кузя – кент. Пам'ятаю чомусь одну з перших наших зустрічей, коли ми їхали потягом... звідкись зі Сходу. Я, Кузя, Саня Богущкий – в тамбурі, плацкартному вагоні, спілкуємося на тему майбутнього українського шоу-бізнесу. Кузя розказував про Dereche Mode, про Польщу, про те, яка гарна картинка в телевізорі у Москві, яка – не дуже на УТ-1,

концертів нема де показувати... Проблема з радіоэфірами існувала, тільки радіостанція, хіт-парад «12 мінус 2». Пам'ятаю, як він згодом розповідав мені, як їздив до Німеччини на тій «Победі». Потім він про це напише у книжці.

Говорити щось з гумором... Так склалося, що в нас була така своя тусовочка, не приживалися біля нас безгуморні хлопці. «Таврійські Ігри» — це був той фестиваль, де ми всі могли зустрітися, показати хто, що і де знімав... Грошей ми тоді не заробляли, які там ще були гонорари. В мене ще якийсь був заробіток, бо я їздив на вокальні конкурси...

Все, що ти зробив, — записано і пораховано. За добрі дії похвала, за погані — по балді. То і є справедливість. Якщо ти не створив своїми руками або головою нічого достойного — ти не маєш права судити інших.

Андрій Кузьменко

Я вже пам'ятаю, як Кузя купив свою хату, яку він вже потім розширив... Спочатку вона була маленька, і коли я до них приїжджав, Светка ліпила якісь глиняні штучки, а ми дивувалися, як їй це вдається робити. У неї завжди були замовлення, така бізнес-вумен. От в цьому гаражі скрізь були ті штучки, мала Бася... В Кузіній кімнатці стояла якась апаратурка, він включав свої пісні...

Був такий він... Сказати, ми всі такі незібрані, якщо й збиралися, то раз на півроку і дуже довго. Або я не можу, або він не може... Зібрати нас до купи було дуже важко, але коли збиралися, то збиралися мітко.

Потім, яскраво пам'ятається, у мене на студії записували проект «Шанс», де він був з Наташкою Могилевською, Ігорем Кондратюком.

Це була людина-свято. Мені здається, якщо би він не став музикантом, не знаю, яким би був стоматологом, бо мав таку освіту, але міг би точно бути людиною, яка пише якісь такі веселі історії. В одній із програм про «Таврійські Ігри» він такими історіями розповів про 10 років фестивалю, як за один.

Це була людина-душа. Якщо відверто, не вистачає його... Скучаю за ним. Не вистачає цього його «бардачелла», тільки він міг так. «Саня, та успокойся ти... Все в тебе нормально». Ось цього його голосу не вистачає. Навіть не знаю... якось поруч весь час ішли разом по життю, останнім часом – менше. Але так є, коли йдеш з кимось по життю разом і когось не стає, то це, як відломлена гілка від дерева. Ти продовжуєш далі тим стовбуром йти, але гілок менше і менше, менше і менше...

Я пропонував йому для роботи свою студію звукозапису, але він казав, що ні, я хочу так і так робити. У нього був свій стиль. Йому подобався *Depeche Mode* і він багато працював у тому звуковому напрямку. Але потім створив свій стиль. «Скрябіна» сьогодні можна впізнати просто за музикою. А це дуже великого коштує, на мій погляд.

Любив «чорнушні» анекдоти, але про це, думаю, всі знають. Бо він – медик, а вони всі люблять такий гумор. Перша фраза, коли ми зустрічалися, була така: «Саня, я тобі зараз свіжий анекдот розкажу...». Я казав: «А я тобі...». Класний він був пацан! Сумую за ним. Царство йому небесне... Хай спокійно спочиває. А ми будемо його пам'ятати.

АНДРІЙ ВЕЛИКИЙ, радіоведучий «Львівської Хвилі»

З Кузьмою я познайомився 1998-го. Це була дуже короткотривала мить знайомства. Та і я тоді був ще занадто юний, щоб Андрій мене сприйняв серйозно.

А от справжнє знайомство відбулось 2003 року. До мене у студію заходить охоронець «Львівської Хвилі» і каже, що до мене прийшов чувак, дуже схожий на Кузьму... Я подумав, що це жарт. Сказав, щоб незнайомець зачекав. Бо в мене тут купа вітань...

За 20 хвилин(!) я підійшов до вахтерів і офігів... На прохідній мене чемно чекав Андрій Кузьменко з паперовими склянками і пакетом тістечок з кав'ярні «Вероніка»... «Чувак, твое капучіно...» Я тоді працював у вечірніх ефірах. Зокрема, був ведучим програми вітань. І в той вечір, під час спілкування зі слухачкою, обмовився, що зараз випив би горнятко гарячого капучіно з добрим пляцком... От він і привіз... Ми тоді проговорили до пізнього вечора... Почув від нього багато мудрих порад... Але взяти номер так і не наважився... Як прийшов, так і пішов...

Зник з мого життя на півтора року. А потім був важкий для Кузьми 2004-й рік...

Не писатиму про цей депресивний для нього період. Було й так багато сказано всіма і ним самим. Але те, що «Львівська Хвиля» не припинила ротувати пісні Кузьми, звичайно, ще більше нас зблизило. І саме наша радіостанція стала серйозним майданчиком повернення «Скрябіна». Саме у нас була запрем'єрна пісня-пояснення «Люди, як кораблі». Так, реакція слухачів була неоднозначна. Але все ж ми зуміли тоді переламати негативну думку про Кузьму. Після цього синглу справи у Кузьми пішли ліпше. А трек «Старі фотографії» розставив усі крапки над «і».

Якось ми з ним зустрілися випадково в Карпатах, у підніжжя гори Тростян, в Славському... І Кузьма вирішив мене навчити кататися на лижах. Але мені важко було перебороти страх швидкості... І він каже: «О, є ідея!». За кілька хвилин приходить – з коритом...

«Чувак, я хотів знайти санки, але знайшов тільки це...» Як ми тоді наржалися і накаталися... Потім він вчив мене курити кальян і відкорковувати пляшку вина без штопора, запихаючи її у шакари і б'ючи об стінку. Він тоді майже півстіни розніс, але корок з пляшки так і не виліз...

* * *

Любив мені «постачати» багато нової музики. Любив знайти щось таке цікавеньке, яке ще ніхто тут у нас не чув. І казав: «Ось трек скоро стане хітом! Можу поспорити!...». Не завжди так виходило, але часом він вгадував. Взагалі Кузьма мав чуйку до чогось нового та іншого...

* * *

І саме ця «чуйка» стала причиною нашої останнього спілкування, за кілька тижнів до його загибелі. На талант-шоу «Співай як зірка» (вийшло в ефір вже після його смерті) він познайомився з молодим хлопцем. «Слухай, класний чувак, – казав Андрій. – Має приємний вокал і класно рухається, але його змушують співати всяку фігню. Коротше, покажи йому трендовий зараз музон. Потім я підключуся...» Так і не «підключився». Називав він цього співака Іванко. Через певний час я його розшукав. Це виявився хлопець, якого я вже давно знав, – Іван Сяркевич. І ось тепер намагаюся з друзями всім чим можу допомогти та посприяти йому. Щоправда, працюватиме він під псевдо. Наразі, зупинились на прізвиську Navi. І він робитиме, як і хотів Кузьма, «легку молодіжну, танцювальну музику, але не примітивну».

Мені, зізнатися, важко говорити про Андрія, важко писати...

І ніколи до сьогоднішнього дня, від моменту його смерті, я цього не робила. Чомусь виникає почуття, що, поділившись спогадами про нього, я щось втрачу, щось важливе відлетить назавжди, і я цього дуже боюся.

Досі не можу повірити в те, що його немає, мені здається, що він просто на гастролях.

Я почала знімати завдяки йому! Ми дружили, проводили разом багато часу, їздили сім'ями відпочивати, і періодично виникали розмови про спільну роботу. Проблема була в тому, що ми ніяк не могли домовитися, то йому не подобалась ідея кліпу, то мені не подобалася пісня, то ще щось... загалом, що-разу ми страшенно сперечались, сварилися і так ні до чого не доходили.

Одного разу він показав мені пісню «Квінти» і, подумавши, я запропонувала відзняти історію про дівчину, яка любить двох чоловіків одночасно. Навіть не дослухавши мене, Андрій відразу сказав: «РОБИ!».

Можете собі уявити артиста, який довіряє дебютантові знімати, не втручаючись у процес абсолютно!? Я зіштовхнулася з таким вперше.

Звісно, я жахливо хвилювалася. До цього я ніколи нічого не знімала. Ми працювали абсолютно в новій техніці, в якій до нас в Україні ніхто не працював. Було незрозуміло, як це знімати, як обробляти, як монтувати... Це практично покадрова анімація. Для кліпу ми зробили понад 30 тисяч фотографій. Стіна, на фоні якої знімали героїв, розміром 3 на 8 метрів, виготовлена моїми руками з пап'є-маше. Самі шили фату для героїні, костюми, майстрували лобове скло автомобіля, я привезла з дому диван, на якому сидять герої... загалом, все там просякнуто любов'ю.

Весь цей час Андрій проявляв льодяний спокій. Коли б я йому не телефонувала, в творчій істеричці і сумнівах, він казав: «Мала, ти все зробиш!». Хоча я впевнена, що він також переживав. Адже ніхто не знав, яким буде результат. Під час зйомок кліпу «Скрябін» звісно ж був на гастролях, тобто до самого кінця Андрій не бачив жодного кадру! Але він запевняв мене, що я все зможу, я впораюся, я придумаю... Він давав шанс! Право на помилку! Давав творчі крила, без яких неможливо злетіти!

І от, вмираючи зі страху, ми поїхали до Кузьми додому «здавати роботу». Один із найщасливіших і пам'ятних моментів у моєму житті, коли я спостерігала за його реакцією. Стільки емоцій, стільки щастя. Мені здається, ми зробили «знакову» роботу, яка не старіє з часом, як це зазвичай буває з кліпами, і вона ще довго-довго буде нагадувати людям про Кузьму.

ВІКТОР ПАВЛІК, співак

«Львівська область, село. Зустрічаються два кума. Куме, а Ви в Львові були? Хм... Конешно був.... А трамвай виділи? Хм... Видів... Я го їв!» Це був улюблений анекдот Андрія, і мабуть, єдиний, який він не знав. Тому, коли я його розказав йому, він ледь не впав зі стільчика від сміху.

А потім мені розказали, що книжка, яку Андрюха написав, «Я, Победа і Берлін», дуже смішна вийшла. Ну, а як ще може бути... Він знав стільки анекдотів і так їх розказував, що ми, коли зустрічались, могли годину їх один одному розповідати. Хочу прочитати цю книжку.

...Коли я приїжджав до Андрія в Брюховичі, відчув якусь світлу ауру. Поки їхав, йшов дощ, підійшов до Андрія, сів на лавку — і одразу сонце. Значить чекав, подумав собі.

Коли почув пісню Кузьми «Годинник», подумав, от класна пісня. І одразу до Кузьми, «можна я її заспіваю», і він, як завжди, «чувак, які проблеми». А мені текст тоді сильно сподобався. І бачите, яким він виявився актуальним: «Квадратні на круглих будуть іти, тому що ті різні, як їх не крути...».

Потім, на концерті пам'яті, мама Андрія – Ольга Михайлівна, – попросила, щоб я заспівав пісню «Соло», це її улюблена. Я, чесно, ніколи раніше не чув цієї пісні. І от почав наслуховувати і закохався в неї. Вдумайтесь:

*Ми з вами є на тій землі,
Як клавіші на піаніно.
Хтось – бемоль, а хтось – дієз,
Але в кінці з нас кожен – людина.
Хтось – біла клавіша, а хтось –
Фальшива, брудна, чорна нота.
Хтось завжди буде «за»,
А хтось обов'язково буде «проти».
Часом так є, що хочеш заграти соло
На одній струні, знайди в собі сили скоро...*

Дуже просто, але так зрозуміло і по-життєвому. Так і Андрій жив. Просто, з любов'ю до життя, і що головне – з любов'ю до людей.

Без почуття любові немає нічого. Ти повинен любити свою роботу, любити людину, яка поруч з тобою, сприймати те, що тебе оточує настільки чітко, щоб так само чітко передати це в пісні. Тому, якщо пісня висмоктана з пальця, вона нікому не цікава... Простіше сказати, якщо любов є, то вона відчувається. Є мільйон пісень про кохання, які хочеться відразу вимкнути, а є тисячі, які хочеться слухати і слухати.

Андрій Кузьменко

СЕРГІЙ ПРИТУЛА, телеведучий

Перша моя зустріч з Андрієм відбулась 1998-го року. Він був у Тернополі з концертом і мав прийти на інтерв'ю на місцеве радіо. Ми з другом про це знали, позичили в когось диктофон і, прикинувшись журналістами, пішли брати «інтерв'ю» у Кузьми. Те інтерв'ю потім, звісно ж, нікуди не пішло. Зате гарно поспілкувалися. Мені було сімнадцять, я дивився з відкритим ротом на чоловіка, який вже чогось досяг у тому житті, але жодним чином не спілкується з тобою ані зверху, ані повчально. Було таке враження (і, як я потім з плином років дізнавався, не в мене одного), що я говорю з колегою, якого знаю 100 років. Ми ще тоді випросили пару запрошень на концерт, і я вперше побував на виступі «Скрябіна» наживо.

Енергетика була неймовірна! Зал біснувався, а Кузьма робив все для того, щоб людям зривало дах! І мені його тоді таки

трохи підірвало: я підсадив однокурсницю на край сцени і, як кажуть в народі, «влупив з нею по засосах». То все було під якийсь «медляк». Цілувались ми довго і смачно. І яким же було моє здивування, коли через три роки ми знову зустрілись з Андрієм, він знову перед концертом прийшов давати інтерв'ю на Радіо Тернопіль 106.1 FM (а я на той момент працював там ведучим), і, побачивши мене, він з порога заявив: «О! А он той чувак, що в нас на концерті з тьолкою лизався!» Я був червоний як буряк. А з іншого боку, відмітив, що в того чоловіка є добра пам'ять!

Іноді, щоправда, Кузьму та пам'ять дуже підводила. Тут потрібно зробити невеличку прелюдію. Коли я познайомився з Андрієм ближче, десь у 2007–2009 роках, то помітив, що він має унікальну здатність в секунду зриватися з місця і кудись мандрувати. Іноді зателефонуєш, а він: «Сергійку, я не маю як зараз говорити, я в бундесах на концерті Іггі Попа», або «я зараз в Польщі», або «я зараз в Альпах». Був добрим чоловіком, здавав «точки», де можна було би бюджетно, але якісно відпочити. Так от, така його активність дуже заважала у спілкуванні з ним, саме як з представником шоу-бізнесу. Ми регулярно кликали його в ефір програми «Підйом» на «Новому каналі», але яку дату не назви, то в нього або концерт, або корпоратив, або «чувак, соррі, я беру жінку, малу і валу в гори». І ось, на решті, десь в кінці 2010-го року він знайшов для нас «вікно»! Уся наша трійця (Педан, Фреймут і я) дуже зраділа, бо до того ми мали один ефір з ним, ще 2008-го, і це було феєрично. На ТБ усі завжди знали: Кузьма в ефірі – рейтинги гарантовано! І ось настав той довгоочікуваний день. Точніше, ранок. Кузьма мав приїхати на студію десь о 7:30, поки загримують, поки кави випити, а там вже й в ефір. 7:30 – його нема, 7:40 – нема, 8:00 – нема. Гостьовий редактор обриває телефон, Кузьма не бере слухавку. Вирішили набрати в прямому ефірі з мого номера. Гудки, піднімає слухавку, голос дуже бадьорий: «Сергійку,

здоров!». Я кажу, мовляв, Андрію, чекаємо тебе з нетерпінням в студії «Підйому»! Ти будеш?

Там така пауза на лінії і через хвилину, не менш бадьоро: «Бляха, чувак, вибач, я в Норвегії!!!».

Я не пам'ятаю, чи ми тоді ображались, але я пам'ятаю, що я для себе вирішив, що у моєму житті має бути так само! Щоб коли я захочу, міг кудись поїхати подивитися світ разом з коханою людиною. Все решта може зачекати. І зараз, коли маю по 100 концертів і по 3–4 телепроекти на рік, розумію, як мудро чинив тоді Кузьма. Є вікно в три дні? Жінку під бік – і в літак! Є хоча би два дні? Дитина – позаду, жінка – збоку, і до Карпат – якихось 7 годин їзди!

Хтось каже, що Андрій впливав на громадську думку. 100%! Але в моєму випадку він був саме дороговказом до того, як планувати і проводити відпочинок з сім'єю! Та і просто гарно відпочити – це теж та тема, де можна було в Андрія по-вчитися. Пам'ятаю, якось відпрацювали в Харкові концерт-«солянку», було багато артистів, в їх числі й «Скрябін», а вели концерт я і Дядя Жора. Приїхали в готель трохи втомлені, не знаємо – чи то вечеряти йти, чи спати лягати. Раптом чуємо з номера в кінці коридору починає дуууууже гучно грати музика. Пішли на шум. Заходимо, а там Кузьма заводить хлопців з групи та інших артистів – крутить дискотеку! І боронь Боже, якщо хтось не танцює! Андрій вмів переконати і словом, і власним прикладом. І от, сидимо ми під номером, в коридорі на підлозі: я, Оля Горбачова, Дядя Жора, вийшов Кузьма. П'єм шампанське. Музика валить так, що весь готель не спить. Тут раптом двері номера навпроти відчинились і звідти обережно виглянула бабуся-«божий одуванчик». Уважно вивчила нас, потім зосередила погляд на номері, з якого лунали супер басы. Кузьма дивився на то і раптом такий: «Бабцю, що ви дивитесь?! Викликайте міліцію! Бо вони не заспокояться!». І що ви думаєте? Через 5 хвилин по коридору вже йшов «Беркут». І хто з ними

все «розрулив»? Ну звичайно... Коротше кажучи. Не знаю людей, у яких би при згадці про Андрія на обличчі не з'являлася усмішка. Думаю, таким мало хто може похвалитись! До речі, вона і зараз не зникає, коли пишу ці рядки. Дякую Тобі за це!

РУСЛАН СЕНЕЧКІН, телеведучий

Моє перше знайомство з Андрієм відбулося 1999 року. Я працював на першій в Дніпропетровську ФМ-радіостанції «Радіо-Прем'єр». Тоді в ефір трохи менше року вже ставили пісні з альбому «Скрябіна», який нещодавно вийшов: «Танець пінгвіна», «На даху добре», «Птахи», «Най буде дощ»...

Кузьма приїхав на ефір. До вечірнього концерту – 3 години. Андрій був у спільному всеукраїнському турі разом із Русланою, Олександром Пономарьовим, Наталею Могилевською, Іриною Білик, Віктором Павліком, групами «Друга Ріка», «Грін Грей» та іншими.

Ми на радіо чекали його особливо. Адже Кузьма і до того довгий час ОСОБЛИВО виділявся серед плеяди позначених артистів-музикантів, представників українського шоу-бізнесу. У всіх була інша енергія, шлейф, історія, пісні... І, звичайно, кожен на сцені божеволів по-своєму. Кузьма просто божеволів. Виступи перетворювалися в діалог з фанами, публікою, яка прийшла, може, навіть не на нього. Він розповідав передісторію пісень, згадував якихось людей з минулого і байки пов'язані з ними, коментував те, що відбувається з ним у житті, що відбувається в країні.

Прийшов один, поки інші музиканти групи були на саунд-чеку. Він поспішав туди. Але ось ефір.

Я був лише помічником по ефіру (його вели мої колеги, я був ведучим випусків новин, але зголосився допомогти з організацією ефіру: зустрічав гостей, тримав зв'язок зі студією...).

Зустрів Андрія, до ефіру – 20 хвилин (у той момент був один із його колег по туру). Кузьму час підтискав, він хотів встигнути до своїх, але сказав, що «посилено» чекатиме, і усміхнувся.

В ефірі він давав жару, як завжди, між тим звучали з CD-диска і міні-диска його пісні, одна з них була ще не видана. Розмова місцями перетворювався на низку історій, навіть не пов'язаних із самою піснею. У цьому весь Андрій. Він хотів усе встигнути. Коли ефір закінчився, я провів його до ліфта. Він сказав: «Слухай, вези мене до виходу, а то я заплутався в будівлі». Поки ми їхали 12 поверхів, Андрій мені встиг розповісти, як їхали з групою на гастролі до Дніпропетровська і зупинялися в полях на перекур; про пісні, з яких почне концерт, а ще – що потрібно вирішити з записом нової пісні... і анекдот...

Шлях у 12 поверхів ніколи в моєму житті, напевно, не буде таким змістовним і «ржачним».

Київ. 13 років потому. Ефір вранці в «Сніданку з 1+1». Звичайно, він мене не пам'ятав. А я йому не нагадав той день. Але склалося враження, що ця тимчасова відстань стерлася. Він був тим самим. Говорив багато в паузах. Що відчуває. Як проспав 3 години й прокинувся. Якою дорогою летів, щоб встигнути на ефір. Прокоментував випуск ранкових новин, точніше події. Куди біжить після ефіру...

Нічого подібного до зустрічі з ним, бо тебе це не турбує. Але Андрій так натхненно про всяке розповідав, що, здавалося, переживаєш все разом із ним.

Іншим разом, при зустрічі, показав йому фотку 1999 року. Він подивився і засміявся: «Дааа, хаєр на голові тоді був коротенький. Зате не жарко було!».

Здавалося, що його хвилювало все. Турбувало. Зворушувало. Бентежило. Небайдужий він.

Потім перетиналися знову. Тільки в ефірах або випадкових рідкісних зустрічах. Якось знімав свою «кулінарку» за Києвом у ресторанно-готельному комплексі, 30 км їхати Обухівською трасою. Він там любив бути. Вів корпоративи, часто Новий рік. Просто любив заїжджати на каву. За столиком перед ставком із коропами і шумливими деревами. Десь там була наша телезйомка. Проходжу поруч із ним, випадково зустрічаємось:

– *О, малий, здоров! Кулінариш? То давай так, щоб аж сюди перло! Файно відзнятися!..*

Спасибі, Кузьма. Непроста Людина. За душевність і людську простоту.

P.S. «Люди, як кораблі». Пісня початку мого життя в Києві. Нового відліку... 2015 року Ольга Михайлівна, серед решти, обрала і подарувала мені янголятко, зроблене власними руками. Таких було багато, на кожному – назва пісні «Скрябіна». Мені попався з назвою пісні «Люди, як кораблі»...

ВАЛЕРІЙ ГЛЕЙЗЕР, керівник порталу «Своє радіо»

Я познайомився з Андрієм 2001 року, в травні. Я тоді був керівником радіостанції «Столиця 105,5 FM» у Києві. Андрій приїхав до нас на інтерв'ю на ранкове шоу і вразив весь колектив незабутнім враженням, своєю щирістю, добротою і відсутністю всякого зіркового високомір'я. Ми довго спілкувалися, йому дуже сподобалося в нас, оскільки радіостанція знаходилася у житловій квартирі, там було дуже затишно. Він пообіцяв, що буде частіше заходити до нас в гості і свою обіцянку виконав. Андрій часто бував у мене вдома, йому подобався Вишгород, море, ліси довкола, та й він жив поруч в Києві, на площі Тараса Шевченка.

Критика — то ужасна штука. Критику можна слухати лише від тих людей, що досягли вищого рівня, аніж ти. Люди, які не досягли навіть твого рівня, тобі заздують, а не критикують. То є нормальна природна реакція людини.

Андрій Кузьменко

У жовтні 2014 року я дізнався з преси, що Андрій хоче створити свою радіостанцію в інтернеті і назвати її S.R.A.K.A. — Своє Радіо Кузьменка Андрія. Я зателефонував нашому спільному з Андрієм другові Олегу Корженко і запитав, чи не змінював Андрій свій номер телефону. І одразу його набрав. Андрій був безумно втішений моєму дзвінкові.

Я до того часу зі своїм товаришем Сергієм Сигорських створив онлайн радіопортал «Своє Радіо» і розповів про це Андрієві, запропонувавши йому співпрацю. Андрій загорівся цим не на жарт! Він телефонував мені по 10 разів на день з різноманітними ідеями, а я своєю чергою телефонував йому зі своїми. Так з'явилася велика кількість рекламних приколів, слоганів

і джінглів! Андрій встиг провести у нас всього три ефіри, але які ефіри! Він просто балдів від музики, від можливості вести ефір без купюр, від величезної кількості дзвінків з усього світу в прямий ефір!

Одного разу, готуючись до ефіру, задзвонив телефон, ми сиділи разом і пили каву. Телефонував якийсь знайомий Андрія з Одеси і сказав, що в одному з дитячих інтернатів діти не їдять м'яса вже фактично місяць, бо немає грошей. Андрій зробив кілька маніпуляцій з мобільним телефоном і через пару секунд перерахував 20 тисяч гривень для дитячого будинку! Той хлопчина був ошелешений, він сказав, що цих грошей їм вистачить на рік, на що Андрюха відповів: «На здоров'я», і пішов до ефірної студії.

Офісні співробітники «обалділи», коли його побачили, і почали фотографуватися! Багато підходили і запитували: «А можна з вами сфотографуватися?», на що Андрій відповідав: «А чому не можна, я що, Обама?!».

Ось таким простим, чесним, щирим, люблячим усіх доволу і запам'ятався мені цей великий хлопець Андрюша Кузьменко!

ДІМА ЄГОРОВ, ведучий радіо S.R.A.K.A.

Я не можу сказати, що був для Андрія другом... Швидше він для мене ним став. Всього за 20 хвилин знайомства. Ніколи б не подумав, що таке взагалі реально. Але це факт. Настільки відкритої, щирої, доброї і веселої людини я ще не зустрічав. І навряд чи колись ще зустріну.

Я мав з Андрієм незабутні три години спільної праці. Легкої, невимушеної... Так, ніби все життя сиділи за одним мікрофоном. Думки — наче спільні. Жарти — до болю у животі.

Розповіді, дзвінки, фотки... Відкривалися одне одному – ніби все життя знайомі.

Одразу, як то кажуть, «поперло». Ідеї народжувалися одна за одною. Я дивувався – скільки енергії у цієї людини. Скільки невичерпної жаги до нового і цікавого. Веселого і кайфового.

В роботі Він світиться. А коли Він бачив, що від Його блиску в очах заряджаються інші – у Нього відкривалося друге дихання, третє око, сьома чакра і все інше, що могло відкритися. І Він ще потужніше насідав на роботу. Це змушувало тягнутися до Нього. До Його рівня. Намагатися хоча б трішки стати подібним. Бо стати на одному рівні, особисто для мене, було чимось недосяжним!

Він не просто вміє бути своїм – Він таким і є. Це в Нього виходить так само легко, як і все інше. Саме тому любов прихильників є такою неосяжною і щирою. Тільки Він настільки ж обожнював людей України, як і вони Його. І продовжують обожнювати... І будуть. Обов'язково будуть. Ще довгі роки. І про Нього будуть розповідати і ставити в приклад. Неодмінно будуть цитувати. І, звичайно, співати пісні вдома, на вулицях під гітару, в караоке і на концертах.

Такі Люди народжуються раз на тисячу років і живуть вічно.
Безмежно вдячний Андрію, що довірився. Що ті 3 години особистого спілкування повністю змінили моє життя. І змінили ставлення до життя. Дякую Тобі...

ЮЛЯ КАРПОВА, ведуча радіо S.R.A.K.A.

Чогось ніколи не називала його Кузьма, Кузя чи ще якимось. Як правило, тільки Андрій. Кожна наша телефонна розмова починалася моїм безголосим наспівом: «Привет, Андреееей!», на що він обов'язково мав засміятися з того боку телефонної трубки і задати одне й те ж питання: «Як ти, Юльчик?».

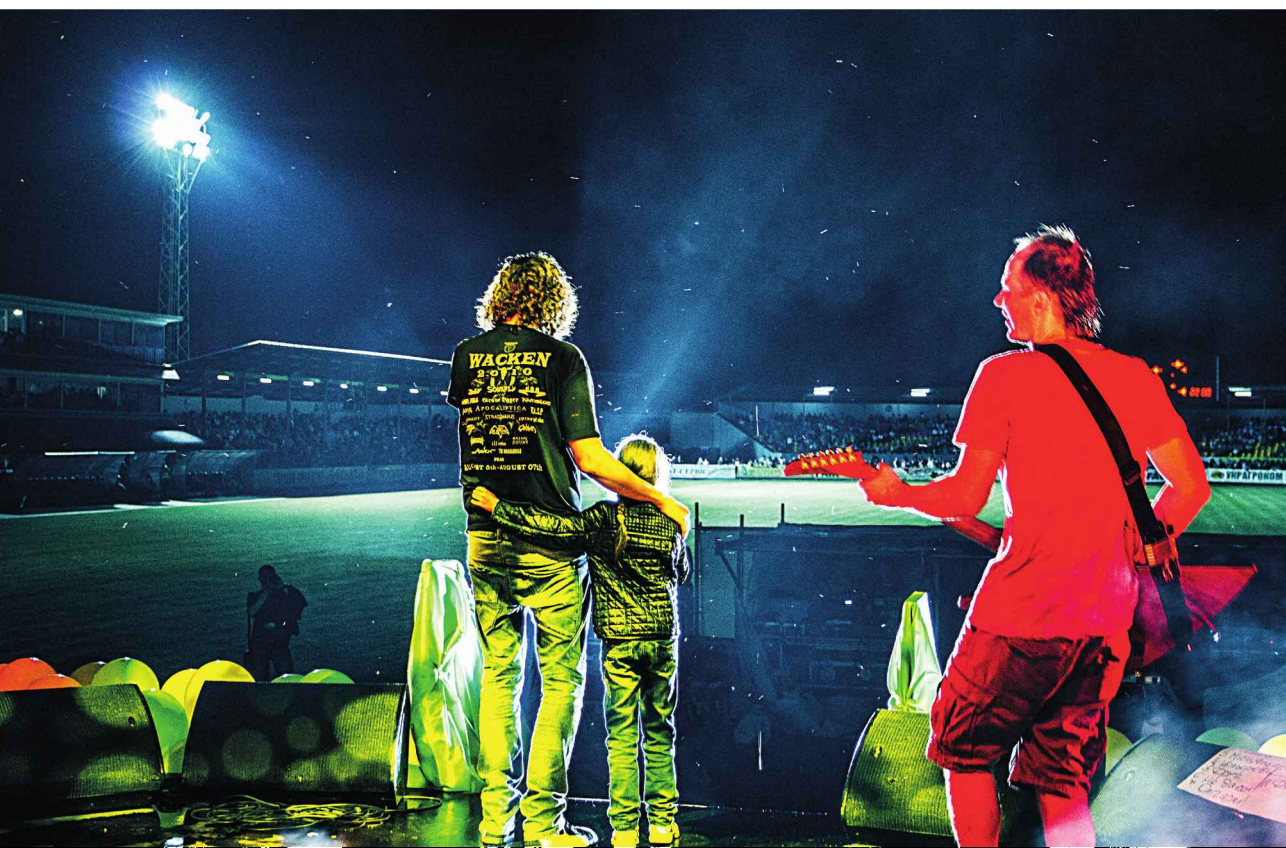
Навесні 2012-го року Андрій вперше виступав в Житомирі за весь час існування групи. В той день і познайомились, коли прийшов до мене на ефір «на півгодинки», а в результаті ми запізнювалися на його ж виступ. Після того неодноразово говорив: «Кожного разу, проїжджаючи Житомир, я знаю, що маю до кого заїхати». Заїжджав. Під час чергового такого візиту запропонував займатись радіо S.R.A.K.A. (читайте – Своє Радіо Кузьменка Андрія), на той час цьому проекту було всього півтора місяці.

Тоді я вже мала ідею щодо встановлення рекорду (найтриваліший радіомарафон – *ред.*), але вперше запропонувала це зробити на своїй колишній радіостанції, де на той час працювала. Там це сприйняли скептично. Але коли про це дізнався Андрій, вирішили при зустрічі обговорити деталі і взятись за цю авантюру. Повинні були побачитись 12 лютого у Рівному, де він мав концерт. Не встигли...

Якось увечері отримала смс: «Я вкраду тебе завтра, через день привезу». В ту ж хвилину всі плани були скасовано і наступного ранку ми виїхали в Трускавець. Андрій якраз звів

«Кінець фільму», і ми слухали цю пісню на повторі протягом двох годин поспіль. Він намагався переконатися, що все в порядку, а я на повторі десятому уже знала слова. Це була наша остання зустріч. І це було востаннє, коли я спокійно могла слухати цю пісню. Зараз категорично ні, бо «тільки в своїх снах тебе ще раз обійму...».

Коли бачились востаннє, він багато говорив, радив, розповідав. Вийшла така душевна бесіда, яка не завжди виходить із найдавнішими друзями. Тоді я розплакалась від слів: «Юльчик, таких, як ти, я за 25 років концертів зустрів максимум 10. Розумієш?». Він сміявся, обіцяючи звершити ще безліч неймовірних задумів на своєму радіо. Звісно, все це буде попереду, але вже не з Андрієм, а в пам'ять про нього.

На спільних ефірах ми забували про увімкнені мікрофони, в ефір часто йшли штуки, які краще було б не розповідати, або для яких необхідно суворо відбирати дорослу публіку. Але нам обом це приносило якесь таке неймовірне задоволення, і ми ще довго згадували такі зустрічі, цитуючи жарти один одного.

Досі не приходить розуміння безповоротності подій, досі є страшенне бажання подзвонити і, як завжди, прокричати в трубку: «Привет, Андрееей!», і обов'язково у відповідь почути трохи прихриплим голосом: «Як ти, Юльчик?».

Я так за Тобою...

ОЛЕКСАНДР СКІЧКО, телеведучий

Ми працювали разом з Андрієм на проекті «Співай як зірка». Андрій був унікальною людиною. Надзвичайно гостинною, компанійською, безмежно простою і людяною.

Ми познайомилися з ним, коли мені було 15 років. Знайома попросила, аби він зустрівся зі мною, послухав мої пісні і порадив, як рухатися далі. Він прийняв мене вдома, вислухав, порадив і поставився до мене, як до рідної людини... Хоча я його бачив вперше!

До нього на майданчику програми «Співай як зірка» міг підійти будь-хто: зав'язати розмову, попросити сфотографуватися, запросити підтримати благодійний проект і він нікому не відмовляв.

Його енергія лилася через край. Навіть коли камери зупинялися, в гримерці він продовжував працювати і придумувати нові ідеї: розказував жарти для свого радіо, проводив зустрічі з приводу кліпу чи просто спілкувався. Єдине, чого він не вмів робити — сидіти на одному місці.

Був випадок, коли до нас приїхав учасник з іншого міста, на сцені в нього не склалося з конкурсом. Він вибував і в останньому слові сказав, що сьогодні не його день, бо, поки їхав, у нього вкрали ноутбук. На що Андрюха моментально сказав: «Чувак, я дарую тобі свій ноутбук». І це реально було так, його помічник переписав інфу і він віддав свій ноутбук.

Він був людиною з великим серцем. Людиною небайдужою. Наприклад, в іншого нашого учасника син мріяв про ігрову приставку. Він і її купив, просто так, бо хотів зробити приємно!

Андрій був людиною, яка не любила багато говорити про те, що він робить. Він просто міг допомагати і робити це, не чекаючи відповіді!

Шана і хвала!

ЄВГЕН РИБЧИНСЬКИЙ, поет, громадський діяч

Ми з Андрієм познайомилися на початку 90-х у Львові. Його серце, здавалося, билося частіше за інші серця. А музика народжувалася від кожного подиху повітря. Андрій не жартував, мабуть, лише тоді, коли міцно спав. Його яскрава особистість випромінювала любов до життя, а життя майже завжди відповідало взаємністю.

Я досі не до кінця усвідомлюю, що Кузьми вже нема. Правдолюбець, українофіл, життєлюб, він є частиною нашої культури, нашої свідомості, нашої державності.

Я пишаюся, що товаришував з Андрієм багато років, співпрацював і навіть писав разом пісні.

Для нашої сім'ї Андрій Кузьменко – це родич, а не зірка з екрану як, власне, і для кожного свідомого українця.

Я не проста, але дуже відкрита людина. І мені це не просто не заважає, а навіть допомагає в житті. Чим більше в тебе секретів, брехні, двоякості чи масок — тим гірше. Людині треба казати правду відразу, затиснути зуби і лупанути. Чим довше тобі неприємно казати правду, тим той момент буде тяжчим, коли прийде. А таки прийде колись.

Андрій Кузьменко

Світлої пам'яті

Андрія «Кузьми Скрябіна» Кузьменка

*Це зрозуміло — кожен в світі гість,
Ніхто не зна, чи доживе до ранку,
Але піти з життя у 46 —
Це долі незбагненна забаганка.
Чому вона зі смаком вибира
Талановитих, мужніх, повних сили,
Невже для долі і буття — це гра,
А ми лише ляльки її безсилі?
Хто вибира *to be or not to be*,
(Хто замовляє засухи і зливи)
Прости, Кузьма. Я не казав тобі:
«Ти був серед найкращих — особливим».
Хай буде духом батьківська земля,
Хай ангели зустрінуть твою душу!
Щось зимно!
Лиш твоє ім'я
Цю крижану гармонію порушить.*

Друзі по сцені для артиста – це люди, з якими він творить поряд. Це його партнери в проектах. Кожен з них йде своїм шляхом. Але так чи інакше творчість інших артистів у якійсь мірі впливає на кожного зокрема.

Творчі люди, які живуть і творять в один час, все ж підвладні одним і тим же віянням чи моді цього часу. Дехто випереджає свій час і тоді творче визнання приходить пізніше. Хтось іде в ногу з часом, але кожен шукає свою індивідуальну творчу дорогу.

В Андрійка було багато друзів по сцені. Я пишу про тих людей, про яких він відгукувався по-доброму, з гумором, когось він любив, когось шанував.

Коли сталася страшна трагедія, друзі по сцені відгукнулися на пропозицію Святослава Вакарчука зробити концерт пам'яті Андрія Кузьменка в Києві та Львові.

Це було грандіозне дійство – співали найкращі! Ми – сім'я Андрія, надзвичайно вдячні усім артистам, усім, хто брав участь у концерті пам'яті Андрія Кузьменка.

На концерті Руслана виконала пісню, яку написала разом із Сашком Ксенофонтовим, – «Ти ще відкриєш очі» із присвятою Андрієві.

«Ти ще відкриєш очі»

(слова, музика – Руслана, О. Ксенофонтов)

У чому суть
Я не питаю.
Куди ідуть,
Чому зникають.
Хто був завжди
І вже немає.
Лише слова
Не знають
Смерті...

Приспів:
Світло раптово зникло.
Тиша думки колише.
Може, за краєм ночі
Ти ще відкриєш очі.

Спинити все
Ніхто не в силах.
Безсилий сміх
І сум безсилий.
Зникає все,
Та слів не стерти.
Лише слова
Не знають
Смерті.

У своєму новому турі 2016 року Святослав Вакарчук виконує пісню «Хтось в небо летить», яку теж присвятив Кузьмі Скрябіну...

Я була надзвичайно зворушена цією присвятою, адже минуло трохи більше року, а пісня-присвята з'явилася. Пісня енергетично сильна, глибока – вона нас знову повертає лицем до Вічності, в яку відлетіла моя дорога Птаха.

Я дякую Руслані та Святославу за пісні-присвяти, вони ж не з'являються просто так, а йдуть від серця.

«Хтось в небо летить»

(слова, музика – Святослав Вакарчук)

Намальоване сонце ніколи не пече,
Намальована правда – не знає,
Обезкрилена птаха ніколи не втече,
Та тікати куди їй немає...

Приспів:

Хтось в небо летить,
А хтось залишається!..
Хтось далі біжить,
А хтось зупиняється!..

Позолочене серце ночами не болить,
І кохання його не крає...
Заболочена стежка нікуди не біжить
Й де заховані скарби не знає...

Приспів.

В тебе є одне життя!
В тебе є багато сил!
Синє небо за вікном
І пара крил, вільних крил!

A musician with long, wavy hair is seen from the back, playing a bass guitar. The background is a dark, starry space with a bright orange and red comet streak in the upper left. The overall lighting is dim, with the musician's face and hair catching some light.

2016 року зареєстровано назву астероїда
291923 Kuzmaskryabin.

Відкритий напередодні дня народження Андрія
2006 року Юрієм Іващенко в Андрушівській
астрономічній обсерваторії.

Особиста сторінка астероїда Кузьми на сайті NASA:
www.ssd.jpl.nasa.gov/sbdb.cgi?291923

АНГЕЛИ НЕ СПЛЯТЬ

172

Група СКРЯБІН та друзі по сцені

Свої обов'язки на землі ангели перекладають на тих людей, які найбільше підходять для цієї ролі, тих, які мають правильне світосприйняття і велику душу. Вони доручають їм роботу, яку самі не можуть виконати, тому що вони – безтілесні. Ангели можуть лише підказувати і направляти нас, людей. Як інакше пояснити появу біля мене, Андрійкової сім'ї, тих, які просто підставляють нам плече у моменти, коли ми найбільше потребуємо допомоги та розради? Я не про друзів Андрія і Світлани: Шоніка, Петра, Сашу, Ігоря, Лесика, Володю... Вони допомагають як друзі, вони поряд завжди, і це зрозуміло без слів.

Я хочу розказати про тисячі людей, які співчували, писали, приїжджали до склепу, де поховано Андрійка, молилися і просто стояли, подумки розмовляючи з ним. Вони приїжджають туди й сьогодні. Люди такі різні – за віком, національністю, місцем проживання, статусом... Одні плачуть, інші мовчать, ще інші – пишуть до спеціальної книжки-альбома слова подяки Андрієві за те, що навчив їх любити життя, любити землю, на який живуть... Якщо переглянути та проаналізувати записи в книгах (а їх вже кілька), які лежать біля Андрійкового місця захоронення, листи в інтернеті, то можна підсумувати все однією формулою: *«Дякуємо, любимо, не забудемо, ти навчив нас цінувати кожен новий день!»*.

У перші тижні після трагедії листи приходили переважно мені на е-мейл. Але одного разу у великому заштампельованому конверті прийшов лист із Польщі. На конверті, окрім адреси, було написано: *«Люди добрі, доставте того листа мамі Кузьми Скрябіна»*. Ясна річ, що листа

тут же принесли з пошти до нас додому. Його написала монахиня-уршулянка з Вроцлава – сестра Ружа. Написала, що їй 75 років, і вона володіє кількома мовами. З творчістю Андрія познайомилася через інтернет, через сестру-монахиню з Івано-Франківська, а далі стежила за його виступами, концертами вже в мережі.

Скільки слів підтримки ми отримали від сестри тільки через електронну пошту! В день народження Андрійка, 17-го серпня, сестра Ружа у Вроцлавському монастирі разом з сестрами-монахинями молилися на Службі Божій за Андрія. У той час ми робили те саме біля Андрійка, в Брюховичах, з монахами-василіанами.

Сестра Ружа зробила дуже багато для популяризації Андрійкової творчості в своєму середовищі, стала автором статті в одному релігійному часописі, переклала на польську пісню «Мам», яку сьогодні співають діти. Вона любить мого сина, його пісні, поважає його світогляд і молиться за нього.

СЕСТРА РУЖА,

Монастир Уршулянок, місто Вроцлав, Польща

Моє знайомство з Кузьмою Скрябіним розпочалося з пісні «Мам». Моя приятелька, молода українка з Парижа, надіслала мені кліп у фейсбуці 3-го лютого 2015 року.

Сенсація! Захват! Стихійні пошуки в інтернеті – хто він, цей чудовий Кузьма?!! Тоді YouTube – наступні кліпи запальних пісень і... наче грім з ясного неба: 2 лютого 2015 року – трагічна загибель у ДТП! Жаль, смуток, біль, що розриває серце, співчуття для близьких...

Далі – мультимедійне слідування шляхом Андрія: Лозуватка-Київ-Львів-Брюховичі, – повернення в труні до свого дому, співи і плач на Майдані, чування в церкві Преображення і молитва...

З тих пір – довгі місяці пізнання і дослідження творчості, різноманітної діяльності Кузьми та інтерв'ю з ним, заглиблення в пісні й висловлювання, вдивляння в його постать – інтелігентність, мудрість, динамізм, уяву, артистизм, КРАСА!

Відтоді також непереборне бажання скласти йому шану біля могили і вклонитися його батькам, з повагою і вдячністю за такого сина!

Пісня «Мам» розкриває його відносини з батьками, особливо з мамою, та з цілою сім'єю, для якої він був добрим, люблячим сином, чоловіком і батьком. Повноту ніжної турботи про добробут своїх близьких виражено в пісні «Я сховаю тебе». Цілісність творчості Кузьми дозволяє побачити його любов і повагу до сімейного життя, а також до міжлюдських відносин. Вона також віддзеркалює його найглибші прагнення злетів і безперервного підйому, поліпшення, що знайшло відображення в постійно повторюваних закликах «зробити світ кращим, гарнішим», щоб «кращою стала кожна людина». Юнацьку і безсмертну пісню «Птахи» можна вважати програмною піснею життя і діяльності Кузьми – КРАСИВОГО ПТАХА, який лине до вищих ідеалів: «І я собі захотів політати десь під небом; двоє гарних крил, і мені вже ніц не треба...».

Андрій Кузьменко, Кузьма-Скрябін – це великий артист-музикант, мудрий філософ, глибокий психолог, чудовий режисер, відповідальний, серйозний і вимогливий засновник групи «Скрябін», і водночас – здібний гуморист, комік, обдарований від Бога феномен, надзвичайна людина (зі стоматологічною освітою). Універсальний, добрий і мудрий вчитель публіки, особливо молоді, улюбленець Бога і людей, який любив усіх і кожного зокрема.

Андрій живе в своїх піснях, концертах, інтерв'ю, у своїх книжках, у цілій багатій спадщині справ, які залишив після себе. Він живе в живих людях, в наших серцях і думках, в нашій вдячній пам'яті і молитві.

Від самого початку пізнання творчості Кузьми я відчула його релігійну душу і велику чутливість артиста до краси Всесвіту, що дозволяла йому хоч певною мірою доторкнутися до есхатологічної дійсності. У багатьох піснях він напряду апелює до Бога, наприклад, у пісні «Пустим мене» розмірковує про момент смерті і веде діалог з Богом.

Багатство особистості Андрія, багатство і різноманітність творчості, багатство життя, соціальної діяльності та досвіду — це просто безцінний скарб, з якого чимало почерпнуть прийдешні покоління його співвітчизників, а також люди інших національностей і культур.

Я назвала Андрія «універсальним братом» з огляду на його різносторонні загальнолюдські якості і його простий, людський спосіб буття, а також через творчість, теми для якої він брав з повсякденного життя і спостереження за людьми. «Ніщо людське не було йому чужим». Він був близький до людей,

а люди – натовпи шанувальників і молоді – віддячували любов'ю до його особистості й творчості.

Зачарування особистістю Кузьми – це захоплення його універсальністю і просто немислимим багатством духу – інтелекту, волі і почуття. Обдарований від Бога багатьма талантами, розвиває їх і використовує з незвичною силою волі, енергії, послідовності і працьовитості.

Кузьма має велику силу впливу на глядачів і слухачів через концерти, а також інтерв'ю і телевізійні програми (наприклад, «Шейканемо», «Дача», «Бережись автомобіля»). Можна захоплюватися його гумором, блискучою інтелігентністю, спритністю і фізичною вправністю. У той же час пізнається його культура і повага до інших людей. Його особистий магнетизм, привабливість цілої постаті і чарівна усмішка привертають увагу, викликають симпатію. Неможливо не любити Андрія – «Андрійка». (Цю його гарну усмішку видно вже з дитинства, наприклад, на знімках, коли він був немовлям і 3–4-річним хлопчиком).

Не дзвоніть батькам в телефони, дзвоніть прямо в двері.

Андрій Кузьменко

Уся його статура викликає зачудування: високий, зграбний, стрункий; красиве обличчя, цікава міміка гумориста, мудрі і добрі блакитні очі, гарне довге волосся...

Окрім зовнішніх ознак, привертає увагу й цікавість життя і творчості Кузьми Скрябіна. Багатство проявляється в контрастах:

– енергія, спонтанність, динамічність, надзвичайна сила, величезний темп, розмах – і ... делікатність, ліризм, сентиментальність (як він каже: «мужик сентиментальний»), готовий заплакати через когось бідного, якому нікому допомогти, через хвору дитину, а в дитинстві – через маленьке збите

кошеня, через те «біднюсеньке»), співчуття і доброта до поранених солдатів, догляд за ними з великою самопожертвою;

– гумор, дотепність, великий талант коміка, смішні міні і жести, навіть комедіанство – і ... серйозність у діях, а також часто дуже серйозний вираз обличчя;

– культура побуту, елегантність, шляхетність духу, яка проявляється назовні, помірність, дисципліна, прагнення до того, що краще і красивіше, краса мови пісень – і... нетрадиційна поведінка, велика свобода побуту і слова, «непарламентські» висловлювання, непередбачувані помисли та реакції;

– філософія, твори філософського характеру з глибокими метафорами, пісні для рефлексії, повні ліризму й психологічного спостереження за людиною – і... дещо свавільні, веселі пісні й виступи на сцені.

Але понад тим найбільше треба оцінити головну цінність життя і творчості Кузьми, якою є правда. А правда в своїй правдивості завжди складна і багатогранна. Саме ця універсальність і контрасти Кузьми віддзеркалюють універсальність правди, якою він жив!

Символом Кузьми може бути благородний діамант, який виблискує кольорами, має різні обличчя і є гострим, бо ріже. Але ж правда часто мусить бути рішуча, гостра. Повинна мати гострий погляд. Кузьма у житті і творчості мав гострий, глибокий, рефлексійний, філософський та психологічний погляд на людей, ситуації та дійсність. Він є артистом – ідеалістом і реалістом. Це його особисте багатство й багатство його творчості.

В ім'я ідеалів, патріотизму, щирості, сили переконань і пошуків добра стягав на себе невдоволення політиків, бо хоча – знову ж контраст! – засадничо був аполітичний в своїй діяльності, поглядах і творчості, в останні роки через загрозу війни дуже конкретно, реально приєднався до жертвовного служіння Батьківщині і стражденним братам – аж до героїзму. Його велика

відвага дала йому силу свідчити на користь правди і справедливості, просвітити молодь, як оцінювати поточну дійсність, і навчити її, як боротися і служити. Його «непарламентські» коломийки — знову контраст! — є носіями правди і відваги. Кузьма мав можливість, щоби підняти суспільство до боротьби.

За ним би пішли цілі загони фанів і молоді.

Тепер ці загони складають йому вічну шану!

P.S. Нехай ця розповідь буде також моєю сердечною шаную для ВЕЛИКОГО КУЗЬМИ-СКРЯБІНА!!!

Мамо

*Jam zawsze marzył, by napisać pieśni o Mamie,
Ale różni poeci wszystko już powiedzieli,
I ja nie chciałem, by powtarzać jakiegoś z nich.*

*Ja obok swojej Mamy będę zawsze maleńkim,
I jak tylko zawoła, przybiegnę skoreńko,
Tak więc ja jej napisałem te słowa jak nikt.*

Refren:

*Mamo, ty wybacz mi, że stałem się dorosłym,
I że minęło już czterdzieści wiosen,
Jak zobaczyłem pierwszy raz swój dom.*

*Ja może trochę późno Mamę swą zrozumiałem
I nie często w dniu urodzin kwiaty jej darowałem,
I były czasy, gdym tygodniami do niej nie dzwonił.*

*Lecz kiedy teraz ona mnie tak obejmuje
I razem z Tatą o wnuczkę swą wypytuje,
Ja z radości płaczę, że żywych rodziców mam.*

*Ja dzięki składam tobie, że się tyle nauczyłem
I tobie dziękuję za to, co ja zrozumiałem,
Te rzeczy, jakich nie wyjaśniają nawet w książkach.*

*Niech będzie blisko ciebie zawsze Anioł Chroniący,
I ja też gdzieś obok będę zawsze się błąkać,
By nie odmierzał nam życia tylko telefonów dźwięk.*

Або інша версія:

*Niech będzie Anioł Stróż twój zawsze blisko przy tobie,
I ja też gdzieś obok będę chciał latać sobie,
By nie odmierzał nam życia telefonów dźwięk.*

А ще хочу розповісти про жінку, яка підійшла перед концертом пам'яті в Києві і подарувала вірш, який присвятила моєму синові. Багато різних людей підходило перед цим великим концертом: співчували, плакали разом з нами... Але в пам'яті залишилася ця красива жінка в чорній сукні, з аркушем із віршами, присвяченими Андрійкові.

Минуло трохи часу і ми зустрілися з нею в Брюховичах, куди вона приїхала зі своєю сім'єю, до Андрійка і до нас. Наталія Дакал – лікар центральної швидкої допомоги міста Києва. Вона вже понад 36 років працює лікарем за викликом на дім, де життя завжди представлене в екстремальній ситуації, без прикрас, де треба діяти рішуче, брати на себе велику відповідальність...

Очевидно в нашому випадку ангелом є також лікар швидкої, яка бачить і розуміє все з півслова. Вона допомагає тепер моїй внучці Марії-Барбарі в Києві, вводить її в світ медицини, яку та почала вивчати, і заодно опікується нею так, ніби це її рідна онучка. Наталія Миколаївна пізнала Андрійкову творчість також з інтернету і знає про нього майже все... Ехом такого знайомства стають вірші... У них відображено весь людський біль, який приходиться до нас у сотнях листів та записів у тій книзі-альбомі, що постійно лежить біля гробівця. Я перечитую всі ці листи та повідомлення і розумію, що вірші Наталі Миколаївни як квінт-есенція тих людських переживань.

Концерт пам'яті Кузьми Скрябина

*Сердце замирает в ожидании свиданья,
 Душит ком и не дает вздохнуть.
 Подлая дорога принесла страданья,
 И тебя, Андюша, к сожаленью, не вернуть.*

*Сцена, полный зал, экран с твоими фото,
 С болью и слезами мамыны глаза.
 И сознанию мешаает что-то,
 В смерть твою поверить ну никак нельзя.*

Ты бежишь, и больно ёкнуло в груди.
Смертная тоска, бессильная досада.
Пробегаешь мимо, что там впереди?
Нет тебя, не верю, но смириться надо.

Раскатился гром аплодисментов,
Слезы покатились по щекам.
Улыбаешься с экрана,
вспоминаем сердцу милые моменты,
Так хотелось, чтобы ты спустился к нам.

И в который раз приходится поверить –
Лучших забирают небеса!
Никаким мерилom не измерить,
Глубину души, смотря в твои глаза.

Затаив дыханье, впитываем ноты,
Хочется продлить общение с тобой.
И кричит душа: «Ну спой! Ну что ты?».
Мы так верим, любим и «пишаёмось» тобой.

Но судьба упрямая не слышит,
Смерть забрала лучшего из нас.
Твёрдою рукой сценарий пишет,
Вырывая душу, не жалея – враз.

И тобой посеянная правда
Заставляет сердца биться в унисон.
Счастье рядом бить, уже награда.
Искренний родителям земной поклон!

20 .05.2015

«Птахе» Кузьме

Група СКРЯБІН та друзі по сцені

Душа страдает, мучается, бьется,
 Принять уход не может, ну никак.
 Такой, как ты, один на миллион даётся –
 Неравнодушный, честный, умный, любящий людей «ДОБРЯК».

С тобою рядом было всем тепло, уютно и спокойно,
 Ты всем хотел помочь, от боли убережь.
 Теперь ты нас покинул, этим сделал нестерпимо больно.
 Ты, «Птаха», улетел, чтоб яркую звезду зажечь.

Чтобы понять тебя, проглотить общение с тобою,
 Читаем, смотрим, слушаем любя.
 Лишь задаем вопрос судьбе порою:
 «Ну почему забрали именно тебя?».

Осиротели миллионы, стало серым небо
 Мы по тебе, родной, скучаем і тоскуем.
 Я не люблю февраль, уж лучше бы он не был.
 Мир серый без тебя, ну чем мы «розмалюем»?

Мы, к сожалению, ценим все тогда, когда теряем.
 Тебя, Кузьма, никем не заменить.
 Любить не перестанем, не забудем, знаем.
 В сердцах и душах наших будешь вечно жить.

01.07.2015

Автором ще одного особливого для нас вірша є Інна Сіденко з Кіровограда. Вірш про тата вже мали нагоду почути слухачі радіомарафону у виконанні самого тата – Віктора Кузьмича...

*Пробач мені, татко, що я не з тобою,
Між нами назавжди лютнева зима.
Не моя провина, що вас зараз двоє,
Та хочу сказати важливі слова:
«Ви – мої. Найкращі. Рідніші у світі.
І навіть якби мав ще сотню життів,
І їх не хватило б, щоб вам розповісти,
Як я вас безмежно і щиро любив».
Пробач мені, татко, що я не віддячив.
Не встиг. Не зумів. Та ще й рідко бував.
Коли б повернути буремнії літа,
То, певно, для вас зовсім іншим би став.
Пробач те, що старість зустрінеш без мене,
Та ліки на рани твої я знайду.
Я дам тобі слово, що буду з тобою
І більше нікуди від вас не піду.
Я тут. Я близенько. Тепер вже навіки
Я крила на плечі твої покладу,
Твою сивину поцілую тихенько,
Ти ж знаєш, як сильно тебе я люблю.
Пробач мені, татко.*

Андрійко написав понад 400 пісень, а може, як каже його дружина Світлана, 485... Напевне, і йому допомагав творити ангел, який знав, що життєвий шлях мого сина відміряно в 46 років.

Я довго думав, що я хотів би ще мати,
Чого і скільки по мішках наскладати,
Хто має гроші, той хоче мати їх більше,
Хто має владу, той вже на землю не зійде.

Приспів:

Лий! На нас воду лий, замало не буде.
Лий! Нам очі промий, щоб бачили люди
Куди вони йшли дві тисячі років
І ніби разом, а такі одинокі,
Щоб бачили всі, що ми залишаєм
Для нових людей, яких ще немає.
Лий! На нас воду лий...
Лий! Нам очі промий...

Я довго думав, що буде з нами за роки,
Чи, може, раптом щось поміняється трохи?
Чи, може, знову нам треба мавпами стати,
Щоби нормально спочатку жити почати.

Лий! На нас воду лий, замало не буде.
Лий! Нам очі промий, щоб бачили люди,
Куди вони йшли дві тисячі років
І ніби разом, а такі одинокі,
Щоб бачили всі, що ми залишаєм
Для нових людей, яких ще немає.
Лий! На нас воду лий...
Лий! Нам очі промий...

Сліди (альбом «Добряк», 2012 рік)

Вулиці міста засипані снігом,
По снігу люди бігали,
Ходили собі цілий день хто куди,
Без задньої думки лишали сліди.
Кожен слід – інша людина,
Інша секунда, інша година.
Цікаво, якщо по слідам цих піти,
Куди вони можуть мене привести?

Приспів:

Сумно, коли нема...

Холодно, коли зима...

Напевно, щоб було знов чарівно

Має бути часом

Сумно, коли нема...

Холодно, коли зима...

Напевно, щоб було знов чарівно,

Має бути сумно...

Люди ходять по своїх маршрутах,
Зустрічаються то там, то тут.
Рідше, частіше, як на світлофорах,
Часом кивають, а часом говорять,
Часом дороги їх паралельні.
Вечір, ніч, ранок і день,
Люди до себе, як сніг, прилипають,
Сліди розійшлися – і люди скучують...

Приспів

Люди є різні, їх так багато,
А по слідах ти не можеш впізнати.
За ким ти підеш і як воно буде?
Далеко зайдеш чи скоро забудеш?
Сліди є маленькі і є глибокі,
На декілька днів і на тисячі років.
Хочеться так наступати на землю,
Ніколи не мріючи, щоби їх стерли...

Приспів:

Сумно...

Холодно...

Напевно...

Сумно... Сумно...

Холодно...

Напевно, щоб було знов чарівно,

Має бути сумно!..

Найкраще ці слова прочитати, і приходить розуміння, що Ангели
не сплять...

Бути маленьким

Сяду на вікно і подивлюся вниз,
Покличу своїх голубів і так, як колись,
Напишу і відправлю з ними довгого листа
До всіх і до нікого, і розкажу в ньому вам.

Намалюю на папері дракончиків злих
І буду з ними битися один на один.
І замок побудую собі з мокрого піску,
І тільки той не зрозуміє, хто давно вже так не вміє,
Бо...

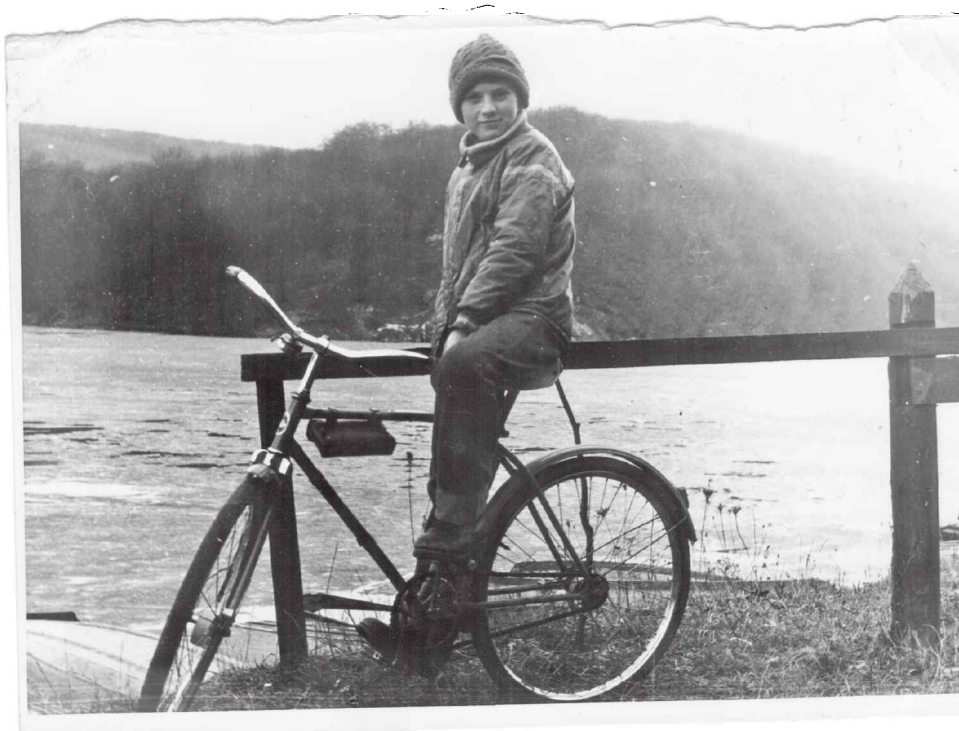
Приспів:

Ніби близько, але так далеко
Я дуже хотів би знову бути маленьким,
Ніби близько, але так далеко
Я дуже хотів би знову бути маленьким,
Ніби близько, але так далеко...
То ніби близько, але так далеко...

Над нами, як не дивно, небо тільки огне,
Один раз всього жити хтось придумав дурне.
Білет в один кінець нам заготований всім,
А було б дуже круто взяти і назад рванути,
Хоч то...

Приспів (3)

Андрій Кузьменко

Висловлюємо вдячність усім друзям по сцені, які долучилися до створення книжки, та голові фан-клубу групи «Скрябін» Ірині Ткач.

У книзі використано фото:

Тараса Гавриляка Олени Божко Алевтіни Булавської
Олександри Харкової та Сергія Пироговського Руслана Литвина
Романа Котикова та Олександра Корнійчука Романа Єременка
Оксани Федорук-Терлецької фотостудії Zoom Photo компанії
GOODFRAME PRODUCTION Юлії Руденко учасників групи
«Скрябін», а також фото з домашнього архіву Андрія Кузьменка.

Фото на обкладинці: комплекс фотостудій «STUDIO 1» (м. Київ)

ЗМІСТ

Розділ I
Ранній «Скрябін»

6

26

Розділ II
Новий «Скрябін»

Розділ III
Друзі по сцені

76

170

Розділ IV
Ангели не сплять

ОЛЬГА КУЗЬМЕНКО

Група
СКРЯБІН
та друзі по сцені

Головний редактор *Мар'яна Савка*
Відповідальний редактор *Оксана Антонів*
Художній редактор *Назар Гайдучик*
Дизайн та верстка *Дмитро Подолянчук*
Коректор *Ольга Горба*

Свідоцтво про внесення
до Державного реєстру видавців
ДК №4708 від 09.04.2014 р.

Адреса для листування:
а/с 879, м. Львів, 79008
lev@starlev.com.ua
www.starlev.com.ua

Львівський офіс:
вул. Лемківська, 15-А
тел./факс: (032) 240-47-98
моб. тел.: (067) 502-75-12
zbut@starlev.com.ua

Київський офіс:
Ⓜ Контрактова площа
вул. Нижній Вал, 3-7
тел: (044) 425-63-93
моб. тел.: (067) 341-03-10

Партнер видавництва

